

vergadering **25**
zittingsjaar 2018-2019

Woordelijk Verslag

Plenaire Vergadering

van 20 februari 2019

INHOUD

OPENING VAN DE VERGADERING	7
VERONTSCHULDIGINGEN	7
MEDEDELING VAN DE AANWIJZING VAN EEN DEELSTAATSENATOR	7
INGEKOMEN DOCUMENTEN EN MEDEDELINGEN	7
MEDEDELING VAN LODE CEYSSENS	7
ACTUELE VRAAG van Jan Van Esbroeck aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over de ontmoeting van de minister-president met de Catalaanse president Quim Torra	8
ACTUELE VRAAG van Daniëlle Vanwesenbeeck aan Philippe Muyters, Vlaams minister van Werk, Economie, Innovatie en Sport, over het label voor stipte betalers aan bedrijven	11
ACTUELE VRAAG van Koen Daniëls aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de verdere uitrol van verplichte niet-bindende toelatingsproeven in het hoger onderwijs	15
ACTUELE VRAAG van Elisabeth Meuleman aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over het verhogen van onderwijskansen in de kleuterklas	
ACTUELE VRAAG van Jo De Ro aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over ongelijkheid in de kleuterklas	
ACTUELE VRAAG van Kathleen Krekels aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over het belang van het Nederlands in het kleuteronderwijs	19
ACTUELE VRAAG van Dirk de Kort aan Ben Weyts, Vlaams minister van Mobiliteit, Openbare Werken, Vlaamse Rand, Toerisme en Dierenwelzijn, over de filecijfers voor 2018	25
ACTUELE VRAAG van Griet Coppé aan Jo Vandeuren, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over het jaarverslag 2018 van de Woonzorglijn en het aangekondigde verscherpte toezicht op woonzorgcentra	
ACTUELE VRAAG van Ortwin Depoortere aan Jo Vandeuren, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over de na het jaarverslag van de Woonzorglijn aangekondigde strengere controles op rusthuizen	29
ACTUELE VRAAG van Jan Bertels aan Jo Vandeuren, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over het verstrengd toezicht van de zorginspectie op woonzorgcentra	29
ACTUELE VRAAG van Freya Saeys aan Jo Vandeuren, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over de opmars van de mazelen	35
ACTUELE VRAAG van Katia Segers aan Jo Vandeuren, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over een integrale aanpak van cyberpesten	39
ACTUELE VRAAG van Robrecht Bothuyne aan Lydia Peeters, Vlaams minister van Begroting, Financiën en Energie, over de verminderde steun voor dakisolatie	

ACTUELE VRAAG van Johan Danen aan Lydia Peeters, Vlaams minister van Begroting, Financiën en Energie, over de energiepremies	41
ACTUELE VRAAG van Jos Lantmeeters aan Lydia Peeters, Vlaams minister van Begroting, Financiën en Energie, over de adviezen van de Nationale Bank betreffende de toegang tot het hypothecair krediet	46
ACTUELE VRAAG van Matthias Diependaele aan Lydia Peeters, Vlaams minister van Begroting, Financiën en Energie, over de terughoudendheid in het Vlaamse energiebeleid met betrekking tot waterstof als energiebron	50
REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN	52
ONTWERP VAN DECREET houdende een circusbeleid – 1762 (2018-2019) – Nrs. 1 tot en met 4	
Algemene bespreking	52
Artikelsgewijze bespreking	55
ONTWERP VAN DECREET houdende instemming met het samenwerkingsakkoord van 25 juni 2018 tussen de Federale Staat, de Franse Gemeenschap en de Vlaamse Gemeenschap betreffende de culturele bescherming van het boek – 1772 (2018-2019) – Nrs. 1 en 2	
Algemene bespreking	
Artikelsgewijze bespreking	56
ONTWERP VAN DECREET houdende de realisatie van kunstopdrachten voor gebouwen van openbare diensten en daarmee gelijkgestelde diensten en van door de overheid gesubsidieerde inrichtingen, verenigingen en instellingen die tot de Vlaamse Gemeenschap of het Vlaamse Gewest behoren – 1788 (2018-2019) – Nrs. 1 tot en met 4	
Algemene bespreking	56
Artikelsgewijze bespreking	59
ONTWERP VAN DECREET tot wijziging van de regelgeving betreffende het toezicht op en bepaalde organisatorische aspecten van het hoger onderwijs – 1770 (2018-2019) – Nrs. 1 tot en met 5	
Algemene bespreking	60
Artikelsgewijze bespreking	64
ONTWERP VAN BIJZONDER DECREET tot wijziging van het bijzonder decreet van 26 juni 1991 betreffende de Universiteit Gent en het Universitair Centrum Antwerpen, wat betreft het toezicht – 1771 (2018-2019) – Nrs. 1 en 2	
Algemene bespreking	
Artikelsgewijze bespreking	65
ONTWERP VAN DECREET houdende goedkeuring van het besluit van de Vlaamse Regering van 21 december 2018 tot ontvankelijkheid en gelijkwaardigheid van een aanvraag van de Federatie Steinerscholen Vlaanderen vzw tot afwijking van de eindtermen, wat de derde graad technisch secundair onderwijs betreft – 1795 (2018-2019) – Nrs. 1 en 2	
Algemene bespreking	
Artikelsgewijze bespreking	66

ONTWERP VAN DECREET tot bekrachtiging van het reglement van 8 oktober 2018 tot bepaling van de bestuursbeginselen die van toepassing zijn bij de besluitvorming door de Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie inzake het hoger onderwijs in de Vlaamse Gemeenschap – 1803 (2018-2019) – Nrs. 1 en 2	
Algemene bespreking	66
Artikelsgewijze bespreking	67
ONTWERP VAN DECREET tot ontbinding van het Fonds Jongerenwelzijn en tot wijziging van het decreet van 30 april 2004 tot oprichting van het intern verzelfstandigd agentschap met rechtspersoonlijkheid Kind en Gezin en het decreet van 12 juli 2013 betreffende de integrale jeugdhulp – 1787 (2018-2019) – Nrs. 1 en 2	
Algemene bespreking	67
Artikelsgewijze bespreking	68
ONTWERP VAN DECREET houdende instemming met het Protocol inzake de voorrechten en immuniteiten van het Eengemaakt Octrooigerecht, ondertekend te Brussel op 29 juni 2016 – 1797 (2018-2019) – Nrs. 1 en 2	
Algemene bespreking	
Artikelsgewijze bespreking	68
ONTWERP VAN DECREET houdende instemming met het samenwerkingsakkoord van 25 juli 2018 tussen de Federale Staat, het Vlaams Gewest, het Waals Gewest en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest betreffende de uitvoering en financiering van de bodemsanering van tankstations en gasolietanks voor verwarmingsdoeleinden en tot wijziging van het decreet van 27 oktober 2006 betreffende de bodemsanering en de bodembescherming – 1807 (2018-2019) – Nrs. 1 en 2	
Algemene bespreking	
Artikelsgewijze bespreking	69
VOORSTEL VAN DECREET van Marino Keulen, Lies Jans, Lode Ceyskens, Jos Lantmeeters, Tinne Rombouts en Jan Peumans houdende wijziging van het decreet van 14 juli 1993 tot oprichting van het Grindfonds en tot regeling van de grindwinning – 1791 (2018-2019) – Nrs. 1 tot en met 3	
Algemene bespreking	
Artikelsgewijze bespreking	70
VERSLAG VAN HET VERZOEKSCHRIFT over het begrip 'eigen woning' bij de kadastraalinkomentest (ki-test) voor studietoelagen – 1841 (2018-2019) – Nr. 1	
Verslag	70
VERSLAG VAN HET VERZOEKSCHRIFT over de beslissing van de VRT om de DVB-T-uitzendingen stop te zetten en de universele toegang tot de openbare omroep – 1877 (2018-2019) – Nr. 1	
Verslag	70
AANWIJZING van leden van het College van Deskundigen, bedoeld in de wet van 7 februari 2014 tot organisatie van de elektronische stemming met papieren bewijsstuk	71
ONTWERP VAN DECREET houdende een circusbeleid – 1762 (2018-2019) – Nrs. 1 tot en met 4	
Hoofdelijke stemming	71

ONTWERP VAN DECREET tot wijziging van de regelgeving betreffende het toezicht op en bepaalde organisatorische aspecten van het hoger onderwijs – 1770 (2018-2019) – Nrs. 1 tot en met 5 Aangehouden stemming Hoofdelijke stemming	72
ONTWERP VAN BIJZONDER DECREET tot wijziging van het bijzonder decreet van 26 juni 1991 betreffende de Universiteit Gent en het Universitair Centrum Antwerpen, wat betreft het toezicht – 1771 (2018-2019) – Nrs. 1 en 2 Hoofdelijke stemming	72
ONTWERP VAN DECREET houdende instemming met het samenwerkingsakkoord van 25 juni 2018 tussen de Federale Staat, de Franse Gemeenschap en de Vlaamse Gemeenschap betreffende de culturele bescherming van het boek – 1772 (2018-2019) – Nrs. 1 en 2 Hoofdelijke stemming	73
ONTWERP VAN DECREET tot ontbinding van het Fonds Jongerenwelzijn en tot wijziging van het decreet van 30 april 2004 tot oprichting van het intern verzelfstandigd agentschap met rechtspersoonlijkheid Kind en Gezin en het decreet van 12 juli 2013 betreffende de integrale jeugdhulp – 1787 (2018-2019) – Nrs. 1 en 2 Hoofdelijke stemming	73
ONTWERP VAN DECREET houdende de realisatie van kunstopdrachten voor gebouwen van openbare diensten en daarmee gelijkgestelde diensten en van door de overheid gesubsidieerde inrichtingen, verenigingen en instellingen die tot de Vlaamse Gemeenschap of het Vlaamse Gewest behoren – 1788 (2018-2019) – Nrs. 1 tot en met 4 Hoofdelijke stemming	74
ONTWERP VAN DECREET houdende goedkeuring van het besluit van de Vlaamse Regering van 21 december 2018 tot ontvankelijkheid en gelijkwaardigheid van een aanvraag van de Federatie Steinerscholen Vlaanderen vzw tot afwijking van de eindtermen, wat de derde graad technisch secundair onderwijs betreft – 1795 (2018-2019) – Nrs. 1 en 2 Hoofdelijke stemming	74
ONTWERP VAN DECREET houdende instemming met het Protocol inzake de voorrechten en immuniteiten van het Eengemaakt Octrooigerecht, ondertekend te Brussel op 29 juni 2016 – 1797 (2018-2019) – Nrs. 1 en 2 Hoofdelijke stemming	74
ONTWERP VAN DECREET tot bekrachtiging van het reglement van 8 oktober 2018 tot bepaling van de bestuursbeginselen die van toepassing zijn bij de besluitvorming door de Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie inzake het hoger onderwijs in de Vlaamse Gemeenschap – 1803 (2018-2019) – Nrs. 1 en 2 Hoofdelijke stemming	75

ONTWERP VAN DECREET houdende instemming met het samenwerkingsakkoord van 25 juli 2018 tussen de Federale Staat, het Vlaams Gewest, het Waals Gewest en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest betreffende de uitvoering en financiering van de bodemsanering van tankstations en gasolietanks voor verwarmingsdoeleinden en tot wijziging van het decreet van 27 oktober 2006 betreffende de bodemsanering en de bodembescherming – 1807 (2018-2019) – Nrs. 1 en 2 Hoofdelijke stemming	75
VOORSTEL VAN DECREET van Marino Keulen, Lies Jans, Lode Ceyskens, Jos Lantmeeters, Tinne Rombouts en Jan Peumans houdende wijziging van het decreet van 14 juli 1993 tot oprichting van het Grindfonds en tot regeling van de grindwinning – 1791 (2018-2019) – Nrs. 1 tot en met 3 Hoofdelijke stemming	76
MEDEDELING VAN DE VOORZITTER	76
REGLING VAN DE WERKZAAMHEDEN	76
BIJLAGEN	
Aanwezigheden	78
Individuele stemmingen Vlaamse Volksvertegenwoordigers	78

OPENING VAN DE VERGADERING

Voorzitter: de heer Jan Peumans

– *De vergadering wordt geopend om 14.07 uur.*

De voorzitter: Dames en heren, de vergadering is geopend.

VERONTSCHULDIGINGEN

De voorzitter: Ik deel aan de vergadering mee dat er verontschuldiging zijn ingekomen van de volgende leden:

Annick De Ridder, Lieve Maes, Joris Poschet: ambtsverplichtingen;

Grete Remen, Martine Taelman: familieverplichtingen;

Karim Van Overmeire, Johan Verstreken: gezondheidsredenen.

Minister Philippe Muyters is eveneens verontschuldigd.

MEDEDELING VAN DE AANWIJZING VAN EEN DEELSTAATSENATOR

De voorzitter: Dames en heren, bij brief van 13 februari 2019 deelt de griffier van de Senaat mee dat ingevolge het ontslag van de heer Peter Van Rompuy als deelstaatsenator met ingang van 21 februari 2019 één mandaat van deelstaatsenator vacant is geworden, dat aan politieke formatie E toekomt.

Politieke formatie E heeft mij op 18 februari 2019 een lijst overhandigd waarop zij mevrouw Valerie Taeldeman aanwijst als deelstaatsenator. Die lijst is ondertekend door de meerderheid van de leden van de politieke formatie.

Ik zal de ondertekende voordrachtlijst aan de griffier van de Senaat betekenen.

Ik wens mevrouw Valerie Taeldeman te feliciteren en wens haar een prachtig mandaat toe tot en met de maand mei. *(Applaus)*

INGEKOMEN DOCUMENTEN EN MEDEDELINGEN

De voorzitter: Dames en heren, de lijst met de ingekomen documenten en mededelingen werd op de banken rondgedeeld. *(Parl.St. VI.Parl. 2018-19, nr. 60/19)*

MEDEDELING VAN LODE CEYSSENS

De voorzitter: De heer Ceyssens heeft het woord.

Lode Ceyssens (CD&V): Voorzitter, zoals u ongetwijfeld vernomen hebt, is vandaag een van de belangrijkste kranten van Vlaanderen overgenomen door 42 burgemeesters. In het kader van de transparantie wens ik mee te delen dat ik hier vandaag met twee petjes op zit en dat ik hier ook als Wetstraatjournalist van Het Belang van Limburg zit. De collega's zijn gewaarschuwd bij dezen.

De voorzitter: Dan stel ik voor dat u de vergadering verlaat. *(Gelach. Applaus)*

Het is niet de bedoeling dat journalisten in het half rond zitten. U kunt boven in een van de galerijen gaan zitten als u wilt. Die zijn allemaal ter beschikking. *(Lode Ceyssens verlaat het half rond en neemt plaats op de publiekstribune)*

ACTUELE VRAAG van Jan Van Esbroeck aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over de ontmoeting van de minister-president met de Catalaanse president Quim Torra

De voorzitter: De heer Van Esbroeck heeft het woord.

Jan Van Esbroeck (N-VA): Voorzitter, minister-president, maandagmiddag had u een ontmoeting met uw collega, de Catalaanse minister-president Quim Torra. Uw gesprek vond plaats op een moment dat erg belangrijk is voor de democratie in het algemeen maar zeker voor de Catalanen in het bijzonder: vorige week startte het omstreden proces tegen twaalf Catalaanse politici, kabinetsmedewerkers en activisten.

Collega's, minister-president, meer dan vijftien maanden zitten die mensen al in voorhechtenis. Meer dan vijftien maanden zijn die mensen gescheiden van hun familie, hun kinderen en hun vrienden. Ze staan vandaag terecht omdat ze opkomen voor hun mening, omdat ze opkomen voor hun politieke overtuiging. Ze staan terecht alleen maar om hun geweldloos politiek engagement. Tot op de dag van vandaag blijft het jammer genoeg oorverdovend stil in Europa. Europa zegt niets over het onrecht dat vandaag gaande is in Spanje.

Minister-president, ik heb gewoon een vraag naar aanleiding van de ontmoeting met uw collega. Kunt u daar meer duiding over geven? Wat is er zoal besproken? Is er meer duidelijkheid over de toestand van de politieke gevangenen? Of gaf minister-president Torra meer informatie over de stand van zaken in verband met het politieke proces in Spanje?

De voorzitter: Minister-president Bourgeois heeft het woord.

Minister-president Geert Bourgeois: Collega Van Esbroeck, het gesprek paste in het kader van onze bilaterale relaties. U weet dat Vlaanderen met Catalonië sinds 1992 bilaterale betrekkingen heeft. Dat waren de allereerste. Onder de regering van Gaston Geens zijn die betrekkingen opgestart. In het kader daarvan van maken wij om de drie jaar werkprogramma's.

De nieuwe Catalaanse regering is door de omstandigheden die u kent, maar kunnen aantreden in mei van vorig jaar.

Het werkprogramma moet dus nog worden opgemaakt. Dat is grotendeels gereed. We hebben dat doorlopen. De ondertekening zal kunnen gebeuren in de loop van de maand april. We hebben afgesproken om in te zetten op nieuwe domeinen: de nieuwe economie, industrie 4.0, digitalisering, innovatie en dergelijke meer.

Daarbij heeft collega Torra erop gewezen dat er natuurlijk een heel grote schaduw hangt boven die samenwerking. U weet dat de besprekingen tussen Catalonië en de Spaanse regering afgesprongen zijn. Die gingen over het statuut van Catalonië en over het budget. Ten gevolge daarvan heeft Sánchez zijn ontslag ingediend en zijn er ook verkiezingen, eind april van dit jaar.

Wat is nu het grote probleem? Een aantal partijen – Partido Popular, Ciudadanos en Vox – dreigen ermee om als zij aan de macht komen, artikel 155 opnieuw in te roepen, ook al is er geen sprake van zogezegde incriminaties en van rebellie, en om het autonomiestatuut af te nemen van Catalonië. Dat zou in dezen natuurlijk leiden tot een onaanvaardbare escalatie. Dat zou er in mijn ogen toe leiden dat de autonomie van een deelstaat waarmee wij al jarenlang goede relaties hebben, zou worden afgenomen, dat de parlementaire democratie daar buitenspel zou worden gezet, dat de Generalitat naar huis zou worden gestuurd, dat de regering naar huis zou worden gestuurd en dat het centrale bestuur in Madrid het bestuur in Catalonië zou overnemen.

Het gesprek ging hoofdzakelijk daarover. Over het proces kon Torra niets anders meedelen dan wat wij ook allemaal weten, namelijk dat het proces loopt en dat er enorme internationale belangstelling is, maar over de afloop en het verdere verloop ervan kan hij uiteraard niets meer meedelen dan wat wij allemaal weten.

Jan Van Esbroeck (N-VA): Bedankt, minister-president. Ik ben heel blij dat de contacten en de handelsrelaties met Catalonië op peil blijven en dat we daar het gewone traject verder blijven volgen. Dat is enorm belangrijk.

Nog niet zo lang geleden hebben we hier een resolutie goedgekeurd waarin we aan de regering gevraagd hebben om op alle fora waar mogelijk ter wereld, op alle internationale fora, heel het verhaal van wat daar nu gaande is, dat ondemocratische verhaal dat in Spanje aan het gebeuren is, aan te klagen en ervoor te zorgen dat dat zo zichtbaar mogelijk wordt. Het zijn ginder allemaal collega's zoals jullie en ikzelf, die gewoon vanwege hun politieke mening gevangen worden genomen. Het is een schande dat we daar niets tegen doen.

Ik wil van deze gelegenheid gebruik maken om dat signaal vandaag nog eens te herbevestigen, dat dit één gigantisch grote schande is. Ik dank trouwens de voorzitter voor de brief die hij meer dan terecht naar de voorzitter van de Europese Commissie heeft gestuurd. Ik vraag aan de regering opnieuw om op alle internationale niveaus deze schande duidelijk te maken voor iedereen. *(Applaus bij de N-VA)*

De voorzitter: De heer Kennes heeft het woord.

Ward Kennes (CD&V): Het is goed dat de minister-president de lange vriendschapsbanden met Catalonië verder verzorgt, ook in deze heel moeilijke omstandigheden, met de spanning die er in Spanje en Catalonië is.

Voor ons, als christendemocraten, is het heel duidelijk dat juridische processen nooit een oplossing kunnen zijn voor wat ten gronde een politiek probleem is. Politieke problemen en discussies moeten via een politieke weg worden opgelost. Daarom betreuren wij het heel erg dat de onderhandelingen die gestart waren opnieuw zijn vastgelopen. De dreigende verharding van de standpunten zal absoluut niet leiden tot een oplossing. Dat is nooit het geval. Dat is ook niet het geval in Spanje en Catalonië. Wij blijven dus pleiten voor een politieke oplossing en voor onderhandelingen om dit probleem in goede banen te leiden. *(Applaus bij de N-VA en bij CD&V)*

De voorzitter: De heer Daems heeft het woord.

Rik Daems (Open Vld): Voorzitter, collega's, ik treed collega Kennes volledig bij. Het gerecht zal het probleem niet oplossen. Het zal de politiek zijn die het probleem moet oplossen. En de politiek moet uiteraard een onderhandelde situatie kunnen creëren waarbij eenieders rechten gerespecteerd worden.

In die zin vind ik het bijzonder goed, minister-president, dat u uw consoort hebt ontvangen en dat u de contacten tussen de regio's en Vlaanderen volledig staande houdt.

In die zin kunt u het voorstel zoals het in de resolutie is aangegeven en zal worden uitgevoerd, zo op de fora naar voren brengen. Wat ons betreft – CD&V, Open Vld en allicht het hele Vlaamse Parlement – is een politiek onderhandelde oplossing de enige situatie die we moeten creëren om dat voor eens en voor altijd op een duurzame wijze op te lossen. *(Applaus bij Open Vld)*.

De voorzitter: De heer Rzoska heeft het woord.

Björn Rzoska (Groen): Het is overbodig om te herhalen dat ook de Groen-fractie achter die resolutie blijft staan. Ook wij zijn ervan overtuigd dat een politiek

probleem op een politieke manier moet worden opgelost in een onderhandeling. We zijn daarin niet van mening veranderd, wel integendeel.

Ik wil er wel op wijzen dat we, zelfs als overtuigde Europeanen, vinden dat het toch tijd wordt dat Europa zijn rol gaat spelen; we hebben dat ook gevraagd. De tijd was al verstreken, maar het wordt nu dringend tijd. Zeker met de verhardende posities op dit moment is het voor Europa vijf na twaalf. We roepen hen op om op het terrein te helpen om de dialoog op gang te brengen, en om tot een oplossing te komen.

De voorzitter: De heer Vandenbroucke heeft het woord.

Joris Vandenbroucke (sp.a): Het is goed dat alle fracties in dit parlement de situatie blijven veroordelen, en Europa opnieuw oproepen om in te grijpen. Ik denk dat de verkiezingen in Spanje ook een goede gelegenheid zijn om het uw eventuele Spaanse geloofsgenoten duidelijk te maken dat de Spaanse grondwet een van de grote problemen is. De Spaanse grondwet laat toe dat het autonoom statuut van deelstaten eenzijdig en volledig kan worden herroepen. We weten dat het een moeilijk maar democratisch proces is geweest, en dat het anders kan; kijk naar dit parlement en deze regering. We hebben autonomie, en laat ons dat model maar exporteren naar Spanje.

De voorzitter: De heer Van Grieken heeft het woord.

Tom Van Grieken (Vlaams Belang): Ik wil niet onnodig in herhaling vallen. Wij zijn er uiteraard ook voorstander van dat de situatie politiek wordt opgelost. Maar ik had nog een vraag voor de minister-president, want ook ik ben geïnteresseerd in de gesprekken die hij met de minister-president van Catalonië heeft gevoerd.

Minister-president, hebt u het toen ook gehad over de dubbele houding van uw partij? Want hier bepleit u met veel passie en vuur de Catalaanse zaak, maar uw eigen Europese partij bepleit de Spaanse zaak. Want op 6 maart houdt de unitaristische Spaanse partij op vraag van uw Europese partij een conferentie, onder de noemer 'Catalonië. Een Spaanse regio'. Een van die sprekers is – hoe kan het ook anders – de aanklager van de mensen die vandaag terechtstaan. Dus ook ik ben geïnteresseerd in wat u met uw ambtsgeenoot hebt besproken. Heeft hij het misschien ook gehad over uw dubbele houding – niet alleen als minister-president, maar ook als lid van de N-VA, en vooral als toekomstig Europees lijsttrekker?

Minister-president Geert Bourgeois: Wat dat laatste betreft: ik weet niet waar collega Van Grieken het over heeft. Het zal in elk geval niet mijn partij zijn die dat initiatief heeft genomen in het Europees Parlement. Misschien waren het mensen uit de fractie waartoe wij behoren, daar kan ik mij niet over uitspreken. Maar het is klaar en duidelijk dat mijn partij – maar ik sta hier als minister-president – de zaak van Catalonië altijd en overal steunt, ook in het Europees Parlement.

Ik sluit mij aan bij wat de voorzitter heeft gezegd. Ik begrijp niet dat de voorzitter van het Europees Parlement Vox – uw uiterst rechtse partijvrienden – toelaat om een seminarie te organiseren, en anderzijds niet toelaat dat er een colloquium zou worden gehouden over Catalonië. Ik vind dat een parlement vrij meningsuiting moet geven aan iedereen, zonder onderscheid. (*Applaus bij de N-VA*).

Dit gezegd zijnde ben ik verheugd over de eensgezindheid in dit parlement. Ik sluit mij aan bij de diverse tussenkomsten. Ik vond het belangrijk dat wij Catalonië het signaal gaven dat wij de samenwerking willen verderzetten, en dat we een nieuw werkprogramma opmaken. Catalonië heeft momenteel jammer genoeg weinig vrienden, ook binnen de Europese Unie. Het is dus een krachtig signaal dat Vlaanderen zegt om verder te gaan met een nieuw werkprogramma – al is het deze keer maar voor anderhalf jaar. We gaan dat voorzetten.

Ten tweede ben ik het eens met de teneur van de tussenkomsten. Processen lossen in dezen niets op. Je moet dat niet juridisch oplossen. Het is niet aan mij als minister-president om mij uit te spreken over de juridische gang van zaken. Ik heb als jurist zware bedenkingen bij de incriminatie van rebellie – een negentiende-eeuws misdrijf – voor het geval er geen geweld wordt gebruikt. Als dat ooit zou worden getoetst aan het handvest van de Europese rechten, dan zou het die toetsing nooit doorstaan. Daar ben ik van overtuigd.

Maar justitie is justitie. Scheiding der machten is scheiding der machten.

Wel ben ik het eens met iedereen die zegt dat er een dialoog moet komen. Ik zal dus reageren in de lijn van de resolutie. De resolutie die u aan de regering gericht hebt, is drielijvig. Ten eerste wordt het buitenproportioneel geweld veroordeeld. Ten tweede wordt gevraagd aan de Vlaamse Regering om op te roepen tot dialoog tussen de Spaanse en Catalaanse Regering. Ten derde is er een oproep aan de internationale gemeenschap om bemiddeling te faciliteren en desgevraagd zelf ook te gaan bemiddelen.

Als er een nieuwe regering komt, zal ik onmiddellijk het initiatief nemen, in de lijn van de resolutie die hier goedgekeurd is, om aan de nieuwe Spaanse regering te vragen om de dialoog opnieuw op te nemen. Want die procedures kunnen inderdaad tot niets leiden. Erger nog, het intrekken van die autonomie, artikel 155 opnieuw installeren, opnieuw implementeren, zal natuurlijk leiden tot een escalatie. Dat zal elke dialoog onmogelijk maken. Dat zal de Catalanen treffen in het hart van hun democratie, van hun eeuwenoude Generalitat. Daar zal natuurlijk niets goeds uit komen. Dat kan alleen maar contraproductief zijn. En dus in de lijn van wat gevraagd is door het parlement, zal ik – ik neem aan dat er in de loop van mei-juni een nieuwe regering komt – met aandrang vragen om die dialoog opnieuw op te nemen, wat de resultaten ervan ook moge zijn.

Jan Van Esbroeck (N-VA): Dank u wel voor uw antwoord, minister-president. Dank u wel ook, collega's, voor de tussenkomsten. Het is duidelijk: iedereen gaat er unaniem mee akkoord dat we dit ondemocratische verhaal niet kunnen steunen. Ik ben daar heel blij mee. Ik hoorde van de minister-president dat er bij de ontmoeting veel internationale pers aanwezig was. Misschien ligt hier een opdracht voor onze pers in Vlaanderen om dit verhaal eens breed uitgesmeerd te brengen. Misschien kan daarover eens een Pano-reportage gemaakt worden. Ik denk dat dat nodig is hier in Vlaanderen. We moeten ons hier niet wegsteken. Ik denk dat het heel belangrijk is dat iedereen dat erkent, niet alleen in het parlement maar ook buiten het parlement, ook bij de bevolking en in de media. Dank u wel, minister-president, voor uw antwoord. (*Applaus bij de N-VA*)

De voorzitter: De actuele vraag is afgehandeld.

ACTUELE VRAAG van Daniëlle Vanwesenbeeck aan Philippe Muyters, Vlaams minister van Werk, Economie, Innovatie en Sport, over het label voor stipte betalingsaanpak aan bedrijven

De voorzitter: Het antwoord wordt gegeven door minister-president Bourgeois.

Mevrouw Vanwesenbeeck heeft het woord.

Daniëlle Vanwesenbeeck (Open Vld): Voorzitter, minister-president, collega's, in het bedrijfsleven zijn er eigenlijk twee groepen: je hebt de koper en de verkoper, je hebt de klant en de leverancier. Wat is een klant? Ik zeg altijd: een klant is pas een klant als hij zijn factuur betaalt. Wat is een klant die pas betaalt na 90 of 120 dagen? Is dat nog een klant, of is dat iets of iemand die ongevraagd een beroep doet op het overbruggingskrediet van een leverancier? Dat is problematisch voor kmo's, want er wordt meer en meer betaald op een termijn van 90 dagen en langer.

Ik geef u een aantal zaken mee. Wat de betalingsindex betreft, zijn we erop achteruitgegaan. Dat wil zeggen dat het betalingsgedrag van kmo's en bedrijven steeds slechter wordt. Eén op de tien facturen wordt slecht betaald of zelfs niet betaald. In het laatste kwartaal van 2018 werd slechts 67 procent van de facturen correct betaald. Eigenlijk is dat niet goed, als we dat vergelijken met 2014. Toen zaten we nog boven de 70 procent.

UNIZO Limburg en Graydon hebben een studie uitgebracht waarin deze cijfers bekend werden gemaakt. Ze hebben een voorstel gedaan: ze willen een label uitbrengen voor stipte betalers. Een kmo of een klant die het label 'stipte betaler' krijgt, krijgt natuurlijk ook het vertrouwen van mogelijke leveranciers, waardoor ze gemakkelijker zaken zullen doen.

Ik heb dan ook de volgende vraag, minister-president. Gezien het betalingsgedrag van onze kmo's er toch wel wat op achteruitgaat, bent u bereid dit eventueel te ondersteunen?

De voorzitter: Minister-president Bourgeois heeft het woord.

Minister-president Geert Bourgeois: Collega, u hebt gelijk. Betalingsachterstand is een probleem dat grote economische schade veroorzaakt. Er zijn cijfers over van Graydon. Er zijn cijfers over van UNIZO. Er zijn een aantal bedrijven die hun leveranciers eigenlijk gebruiken als bank. Ze gebruiken dat openstaand bedrag als werkkapitaal. Naarmate de bedrijven groter en machtiger zijn, is dat gebruik of misbruik erger.

Daardoor komt natuurlijk de hele cashflowplanning van die bedrijven in het gedrang. Ze rekenen erop dat er cash binnenkomt, zodat ze opnieuw kunnen aankopen. U zegt terecht dat sommige betalingen 90 tot 120 dagen op zich laten wachten.

Het misbruik is erger naarmate de bedrijven meer macht hebben. U weet dat er net een wetsvoorstel van mijn partijgenoot Rita Gantois werd goedgekeurd in de Kamer, om het verbod op het misbruik van die machtspositie te kunnen laten uitoefenen door de Raad voor de Mededinging. Er is op federaal niveau ook de wet op de betalingsachterstand. Dat is een federale aangelegenheid. Ik stel met genoegen vast dat er op wettelijk vlak maatregelen worden genomen om de kring meer te gaan sluiten.

Daarbovenop kan ik alleen maar toejuichen dat er een initiatief wordt genomen om met een label te gaan werken. Dat is uiteraard zelfregulering, de overheid moet daar niet in tussenkomen. Ik heb contact opgenomen met het Agentschap Innoveren en Ondernemen (VLAIO). Dit zal dat label, als het er komt, ook promoten, op de website, op nieuwsbrieven. Het zal het ook mee opnemen in alle opleidingen die het nu al geeft en waarin het telkens opnieuw aan ondernemers diets maakt dat het belangrijk is om tijdig te betalen. Dat komt iedereen ten goede, ook deze bedrijven. Want iedereen wordt daar op den duur wel eens het slachtoffer van. VLAIO zal dat ook mee opnemen. Dat kan ik alleen maar toejuichen. Het is heel belangrijk voor onze economie dat facturen die beantwoorden aan goede leveringen, tijdig en correct worden betaald.

De voorzitter: Mevrouw Vanwesenbeeck heeft het woord.

Daniëlle Vanwesenbeeck (Open Vld): Minister-president, ik dank u. Ik ben blij dit vernemen. Het is ook nodig. Ik ben mij ervan bewust dat Vlaanderen vooral kan sensibiliseren en dat de wetgeving eerder op federaal niveau zit.

Minister-president, u zult mijn bijkomende vraag misschien zien aankomen. De overheid had de laatste jaren bij de kmo's niet zo'n goede reputatie als het aankwam op betalingen. Ik merk dat er daarin wel stappen worden genomen. Er zijn

een aantal zaken gebeurd. Het elektronisch factureren zou de betalingsmodaliteiten vergemakkelijken voor kmo's. Minister Lydia Peeters heeft er ook al voor gezorgd dat de facturen van de overheid twintig dagen voor de vervaldag zullen worden betaald. De verwijlintresten werden gehalveerd. Dat is een goede zaak.

Maar ik zit toch een beetje met die verificatieperiode. Er is bij de overheid een verificatieperiode van ongeveer dertig dagen. Ik begrijp dat. Een factuur komt binnen bij de overheid en dan moet er worden gecontroleerd of die wel correct is enzovoort. Minister-president, er zijn dus al goede stappen ondernomen. Maar is er nog ruimte voor verbetering?

De voorzitter: Mevrouw Christiaens heeft het woord.

An Christiaens (CD&V): Voorzitter, de cijfers spreken voor zich. Laattijdig of zelfs niet betalen, is niet alleen een groot probleem voor de individuele onderneming of werkgever, maar het is ook een economisch probleem.

Nu is er een voorstel van UNIZO Limburg. En u weet, voorzitter, een voorstel uit Limburg is per definitie een goed voorstel. Ik ben dus blij te vernemen dat collega Vanwesenbeeck dit ondersteunt en dat de minister-president namens minister Muyters, namens de regering, zegt dat dat label eigenlijk wel een goed initiatief is, dat het een initiatief door zelfregulering is.

Maar ik wil erop aandringen dat de regering en ook de administratie de taak op zich nemen van sensibilisering en ondersteuning. Want zo'n label heeft natuurlijk alleen maar meerwaarde als het eenduidig is uitgewerkt en als er duidelijke spelregels aan dat label verbonden zijn. Dat lijkt mij wel noodzakelijk ter ondersteuning van de administratie.

Wat de bijkomende vraag van collega Vanwesenbeeck betreft, denk ik dat de overheid het goede voorbeeld moet geven op het vlak van betaling van facturen. Kunnen er op dat vlak nog verdere initiatieven worden genomen? Ik dank u.

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): De betaling van facturen is inderdaad een bezorgdheid van alle ondernemers – of het nu kleine of grote ondernemers zijn –, maar ook van particulieren.

Wat het private gebeuren betreft, business to business, kan een label een leuk initiatief zijn. Maar het is nog altijd zelfregulerend en we moeten bekijken welke rol de markt daar zal spelen.

De overheid kan daarin inderdaad misschien wel een tandje bij steken. Want er zijn inderdaad twee periodes. Er is de verificatieperiode, die in het bestek meestal staat aangeduid als dertig dagen. En dan is er de betalingsperiode, eveneens van dertig dagen. Dat staat zo ingeschreven in de bestekken. De bedrijven weten het dus op voorhand.

Ook simpele goederen, zoals koffie of melk, moeten worden aangekocht volgens een bepaalde procedure. Je zou je de vraag kunnen stellen of die verificatieperiode voor dergelijke producten wat kan worden ingekort. Want het verifiëren van de factuur, nagaan of het product goed is geleverd, kan voor zulke producten op een veel eenvoudigere manier gebeuren.

Kunnen we dus op deze verificatieperiode, zeker voor simpele leveringen, niet een tandje bij steken?

Minister-president Geert Bourgeois: Zoals ik al zei, collega's, heeft de overheid er alle belang bij dat er een sterke economie is, dat bedrijven niet in cashflowproblemen komen, en dus is het goed dat het Agentschap Innoveren en Ondernemen

(VLAIO) dit initiatief zal steunen. Maar het blijft inderdaad zelfregulering. De wettelijke maatregelen moeten federaal genomen worden: de wet op de betalingsachterstand, en ook de wet op het misbruik van machtsposities, die onder andere in de retailsector zeer sterk bestaan, waar leveranciers soms tot vier maanden moeten wachten op betaling.

Ik denk dat de overheid inderdaad zelf vooral een voorbeeldrol moet nemen. Er is door diverse collega's verwezen naar recent genomen initiatieven. De secretaris-generaal van het Departement Financiën en Begroting heeft bekendgemaakt dat de facturen van de Vlaamse overheid tot twintig dagen voor de vervalttermijn betaald zullen worden. We hebben daar al veel vooruitgang in geboekt. U weet dat ik in deze regeerperiode al ingevoerd heb dat de veralgemening van de elektronische factuur verplicht is. De leveranciers moeten elektronisch factureren aan de Vlaamse overheid. Dat is het geval sinds 1 januari 2017. Daardoor worden die facturen sneller ontvangen, sneller behandeld, en ook sneller betaald.

Het komt er ten tweede ook op aan om ze tijdig te betalen. Dat is het goede voorbeeld geven, en zorgt ervoor dat je bedrijven niet in de problemen komen.

Het is ten derde ook in het belang van de overheid, want de wettelijke rente in de wet op de overheidsopdrachten bedraagt vandaag 8 procent. Je hebt er dus als betaler, als schuldenaar ook belang bij om tijdig te betalen.

Wat de mogelijke inkorting van die betaaltermijn betreft, halen diverse collega's het probleem aan. Er is in de wet op de overheidsopdrachten inderdaad een termijn van dertig dagen om te verifiëren, en dan nog eens een termijn van dertig dagen om te betalen. Ik ga dat bekijken. Zelf ben ik er voorstander van – en ik ben daarvoor bevoegd – om te onderzoeken of het voor gestandaardiseerde leveringen van goederen zonder verificatietermijn kan. Doe daar zoals iedere privépersoon die, zoals ieder bedrijf dat een factuur krijgt. Je hebt bijvoorbeeld honderd potloden gekocht, of honderd bureaustoelen: je weet dat die honderd bureaustoelen geteld en geleverd zijn, je kunt die zoals elk normaal bedrijf en elke normale privépersoon binnen dertig dagen betalen, en inderdaad het liefst vroeger.

Het is een beetje complexer als het gaat over de levering van diensten, werken dus, waar het heel vaak de gewoonte is om eerst samen te kijken of het aantal gepresteerde uren wel klopt, of de hoeveelheden wel kloppen. Dat gebeurt in de privésector ook heel vaak, denk aan architecten die samenkomen met aannemers en met de klant om te kijken of de afrekening klopt, of de hoeveelheden juist zijn, en dergelijke meer. Ik wil echt niet over één nacht ijs gaan, maar daar wil ik niettemin kijken met de collega's of het kan. Want daar zijn we wel voor bevoegd. Als ik de Europese richtlijn voor ogen heb, kunnen wij zelf die verificatietermijn inkorten, of zelfs afschaffen, dus kijken of het ook voor leveringen van diensten mogelijk kan zijn om die termijn in te korten.

Als het gaat over de levering van gestandaardiseerde, niet-complex samengestelde goederen, lijkt het mij niet nodig om daar nog een verificatietermijn bij te hebben. Je kunt dat sowieso op het zicht controleren. Het is anders voor oplevering, en verborgen gebreken en dergelijke meer, maar dat komt hier niet aan de orde. Het gaat erover of de levering beantwoordt aan de bestelling. Dat kan men snel nagaan. Daar moet er zeker gekeken kunnen worden om die verificatietermijn hetzij af te schaffen, hetzij samen te drukken.

Ik wil toch vragen om eerst in overleg te kunnen gaan met de collega's over de meer complexe, samengestelde goederen, en zeker over levering van diensten. Maar ook daar kunnen we wellicht nog terrein winnen.

Ik wil tot slot zeggen dat wij nu altijd maar meer vooruitgang boeken. Op dit ogenblik zijn meer dan 81 procent van de facturen die de Vlaamse overheid krijgt,

op tijd betaald. Dat is niet voldoende. We moeten excelleren, we moeten dus nog veel verbeteren. Maar er is de laatste jaren en maanden toch enorme vooruitgang geboekt dankzij de diverse maatregelen.

Daniëlle Vanwesenbeeck (Open Vld): Ik hoor hier twee zaken. Ten eerste weten we dat het belangrijk is om het minder goede betalingsgedrag van kmo's en bedrijven verder op te volgen, en dat we dat dus gaan sensibiliseren. Een klant is pas een klant als hij betaalt.

Een tweede punt, dat we toch niet vaak meemaken aan de hand van een actuele vraag, is dat er bereidheid is om eigenlijk voor eenvoudige overheidsbestellingen te kijken of die verificatieperiode zou kunnen verdwijnen.

Het is een heel goede zaak. Het is een algemene oproep aan de Wetstraatjournalist, mijnheer Ceyssens. Vanuit het verre Limburg was het een oproep van UNIZO-Limburg, maar ik denk dat we vandaag al resultaat hebben geboekt.

De voorzitter: De actuele vraag is afgehandeld.

ACTUELE VRAAG van Koen Daniëls aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de verdere uitrol van verplichte niet-bindende toelatingsproeven in het hoger onderwijs

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Voorzitter, collega's, minister, recent is er een heel interessant rapport van de Vlaamse Interuniversitaire Raad (VLIR) uitgekomen, meer bepaald over de niet-bindende toelatingsproeven in de opleidingen ingenieur en ingenieur-architect. Er is uit gebleken dat die niet-bindende toelatingsproeven doen wat ze moeten doen, en dat is studenten een zicht geven op hun begincompetenties bij de opleiding en dus ook een zicht geven op hun mogelijke slaagkansen.

Collega's, die niet-bindende toelatingsproeven vormen in een volledig traject een belangrijk onderdeel. De N-VA heeft er altijd voor gepleit om zowel de resultaten van het secundair onderwijs, met daaraan gekoppeld het advies, en de oriënteringsproeven uit het secundair onderwijs als de niet-bindende toelatingsproeven te gebruiken om studenten te oriënteren. Waarom is dat zo belangrijk? Omdat we vaststellen dat in het eerste jaar hoger onderwijs de slaagkansen jaar na jaar dalen en de studietijd verlengt. Heel concreet: een aantal jaren geleden slaagde nog 40 procent van de studenten in de bachelors om binnen de drie jaar een bachelor-diploma te halen. Dat is nu geslonken tot 31 procent. Bijgevolg zijn er dus heel veel studenten met faalangst die niet slagen, heel veel docenten die heel veel tijd investeren voor studenten die uiteindelijk toch niet slagen, ouders die heel veel energie en middelen investeren in een opleiding die niet lukt en uiteraard, niet te vergeten, de belastingbetaler die er ook nog heel grote sommen bovenop legt.

Collega's, de N-VA denkt dat het goed is om die niet-bindende toelatingsproeven in een volledig traject uit te rollen. Zoals blijkt uit dit zeer interessante rapport, is er eigenlijk noch een gendereffect, noch een SES-effect (socio-economische status). Mensen uit een kansarmer milieu ondervinden geen nadelig effect van zulke proeven.

Minister, voor welke andere opleidingen, naast diegene die ik genoemd heb en diergeneeskunde, wilt u op korte termijn die niet-bindende, verplichte toelatingsproeven uitrollen in het hoger onderwijs?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Collega's, er is inderdaad een heel interessant rapport van de VLIR. Ik heb samen met de VLIR overlegd over hoe we de resultaten precies moesten interpreteren, wat intussen is gecommuniceerd.

Wat blijkt uit dat rapport? Dat niet-bindende maar wel verplichte toelatingsproeven – het gaat eigenlijk over de resultaten van toen de proef nog niet verplicht was – een goede spiegel voorhouden aan de studenten over de manier waarop ze voorbereid zijn op de richting. Dat is wat een toelatingsproef zeker moet doen. Daarnaast is er ook de oriënteringsproef Columbus voor jongeren die het vijfde en zesde middelbaar volgen om na te gaan waar hun interesseveld ligt. Collega Daniëls, het klopt dat ook de resultaten in het secundair onderwijs een zeker zicht bieden op de slaagkansen. De rector van Hasselt heeft een module ontwikkeld om dit te verfijnen.

Als we naar de toekomst kijken, dan is het – zoals het trouwens in het regeerakkoord staat – een goede piste om de methode van de niet-bindende toelatingsproeven verder uit te rollen. Het kost wel wat tijd om een goede proef te maken. In de diergeneeskunde heeft het twee jaar gekost. De universiteiten maken ze ook samen, idem voor de hogescholen en de lerarenopleidingen. Het is ook een toelatingsproef die aan evolutie onderhevig is. In de lerarenopleiding bijvoorbeeld worden de modules Frans en wiskunde herzien. Over twee jaar komt de module Nederlands aan de beurt om up-to-date te blijven en ook heel goed dat te blijven doen wat de proef moet doen, namelijk nagaan wat je basiscompetenties zijn en ervoor zorgen dat je goed bent voorbereid op datgene wat je te wachten staat.

Diergeneeskunde komt er nu aan. Vanuit de VLIR is een voorstel gedaan om nu een proef voor de industriële ingenieurs en bio-ingenieurs te maken. Ik sta daar zeker voor open want de gemeenschappelijke proef moet worden ontwikkeld door de universiteiten.

En er wordt ook gevraagd om het voortraject te doen, om ook voor de bachelors rechten naar een toelatingsproef te evolueren die uiteraard nog volledig moet worden ontwikkeld. Bij de hogescholen is momenteel de evaluatie bezig van de toelatingsproef voor de lerarenopleiding die wordt verfijnd. Die evaluatie zal dan moeten uitwijzen op welke cadans er verder kan worden uitgerold.

Er komt dus sowieso een vervolg. Daar wordt ook tussen de hogescholen en universiteiten onderling aan gewerkt. Maar het moet ook een proef zijn die doet waarvoor hij bedoeld is, namelijk een spiegel voorhouden en goed de startcompetenties bekijken.

Koen Daniëls (N-VA): Minister, ik dank u voor uw antwoord en ik ben blij dat u mee onderschrijft wat de N-VA in het regeerakkoord heeft opgenomen om die oriëntering in het belang van de student, van de docent, van de ouders en van de belastingbetaler mee te nemen. Wat ik ook niet onbelangrijk vind, is dat 87 procent van de studenten aangeeft dat die verplichte, doch niet-bindende toelatingsproef eigenlijk een zeer goed beeld gaf van de verwachtingen, en hen dus eigenlijk ook in het volledig traject heeft begeleid en geholpen.

61 procent van de deelnemers vindt die verplichting een belangrijke motivatie om deel te nemen en de deelnemers geven ook aan dat het resultaat van die niet-bindende toelatingsproef voor hen een motivatie en aanzet was om inspanningen te leveren. Anderzijds kunnen de instellingen zelf heel gericht, voor die studenten die toch nog een zekere kans maken om te slagen, investeringen en inspanningen doen. Minister, het is dan ook belangrijk dat we de cesuur, de mate waarin het slagen voor die toets ook een voorspellende waarde heeft, bewaken.

De voorzitter: De heer De Ro heeft het woord.

Jo De Ro (Open Vld): Minister, dit is een heel belangrijk thema waarover we het in de commissie al meermaals hebben gehad. Vanuit onze fractie hebt u ook alle steun gekregen voor ijkingsstoetsen en niet-bindende toelatingsproeven, maar wat uw communicatie over het rapport betreft, waren ook wel wat andere geluiden te horen. De rectoren van de universiteiten van Hasselt en Leuven maar ook de voorzitter van de VLIR, die zich buigt over deze materie, vonden dat uw communicatie te ongenueanceerd was. Zij waarschuwen voor afschrikkende effecten. Er kunnen mensen buizen voor dit soort toetsen maar na drie of vier jaar slaagt meer dan 50 procent van die gebuisden. De meisjesstudenten die gebuisd zijn voor die ijkingsstoetsen of niet-bindende toelatingsproeven, worden het meest afgeschrikt. Laat Vlaanderen nu niet nood hebben aan dergelijke profielen, dus afschrikkende effecten kunnen we wel missen. Ik wil dan ook oproepen om nog eens duidelijk te maken wat de toets wel en niet kan.

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Elisabeth Meuleman (Groen): Minister, ik denk dat studie-oriëntering inderdaad een belangrijk gegeven is en dat dit nog altijd het belangrijkste blijft, ook voor mijn partij. Dat is zo nog voor het moment dat er een oriënteringsproef komt en men toelating wil tot de universiteit of hogeschool, in het vijfde en zesde jaar waar kinderen inderdaad moeten kiezen. Iedereen die al een student heeft gehad die een keuze moet maken, kent het proces en de moeilijkheid om die keuze te maken. Ik denk dan ook, minister, dat eerder dan in te zetten op de proeven, het nog veel beter zou zijn om nog veel meer in te zetten op een studiekompas in onder andere het vijfde en zesde jaar om die oriëntering nog veel beter te laten verlopen. Hebt u daar nog plannen mee?

De voorzitter: Mevrouw Soens heeft het woord.

Tine Soens (sp.a): Ik denk dat iedereen het erover eens is dat jongeren goed voorbereid moeten beginnen aan het hoger onderwijs. De sleutel daarvoor ligt in het secundair onderwijs. We zien vandaag dat de kloof tussen het secundair en het hoger onderwijs nog veel te groot is en dat secundair en hoger onderwijs veel beter op elkaar moeten worden afgestemd. Ik heb ook al een aantal keren de vraag gesteld naar de effecten van een verplichte maar niet-bindende toelatingsproef op onze jongeren. De heer De Ro heeft daar ook al naar verwezen.

We zien in het rapport ook dat vrouwelijke deelnemers aan een dergelijke proef zich vaker laten leiden door het slechte resultaat van die proef en zich bijgevolg minder inschrijven aan de universiteit. Wie zijn de studenten die afhaken na een slecht resultaat op die proef, wat is hun achtergrond? Hoe staat het met de monitoring daarvan?

De voorzitter: De heer De Meyer heeft het woord.

Jos De Meyer (CD&V): Voorzitter, minister, we hebben uiteraard kennis genomen van het interessante VLIR-rapport. Een verplichte niet-bindende toelatingsproef – en elk woord heeft zijn betekenis – heeft naast de oriënteringsproef op het einde van het secundair onderwijs, de zogenaamde Columbusproef, een grote waarde voor de student. Het confronteert hen met hun eigen kunnen. Onze fractie is hier uiteraard uitdrukkelijke voorstander van, maar het moeten kwaliteitsvolle, valide en voldoende diverse proeven zijn.

Minister, de weg van de geleidelijkheid bij de uitrol is volgens ons de snelste om kwaliteitsvolle, valide proeven in het leven te kunnen roepen. En evaluatie hoort uiteraard bij dit proces van invoering.

Minister Hilde Crevits: Mijnheer De Ro, ik zal starten met u want ik ben een beetje ontgoocheld over uw opmerking over het persbericht waarnaar u verwijst.

Mijn communicatie is volledig afgestemd met de VLIR. Volledig! Ze hebben het nagelezen en verbeterd. Ze hebben aanpassingen gedaan. Het momentum van de communicatie was zelfs afgesproken. Wat dat betreft, is er geen ruis op de boodschap.

We hebben ook een aantal rectoren gebeld om te vragen wat er aan de hand is met datgene waar een bepaald magazine mee bezig is. Ze hebben allemaal dezelfde lijn aangehouden, namelijk dat de communicatie correct is. Ik heb deze middag een berichtje gekregen van de secretaris-generaal van de VLIR, Koen Verlaeck, die in Mexico zit, om te zeggen dat de communicatie perfect is, zoals afgesproken. U kunt er niets aan doen, maar ik ben ontgoocheld dat u zomaar meegaat in die dingen.

Ik heb het er een beetje mee gehad dat men op voorhand een communicatie afspreekt, doorspreekt en goed de effecten bekijkt om dan achteraf te zeggen dat het een beetje ongenueanceerd was. Ik ben daar niet zo blij mee. Ofwel ben je consequent en zeg je op voorhand dat het niet oké is. Ofwel zeg je dat het oké is, maar dan moet je consequent zijn in wat je nadien vertelt. Dit is eigenlijk vooral een opmerking aan diegenen die zogezegd commentaar zouden hebben gegeven.

Laat er geen misverstand over bestaan: dit is een niet-bindende maar wel verplichte toelatingsproef. Waarom hebben we die in het leven geroepen? Om jongeren die starten aan een opleiding een spiegel voor te houden over datgene wat nodig is, over de competenties die ze hebben en de plaats waar ze staan. Dat is helemaal iets anders, mevrouw Meuleman, dan de oriënteringsproef. Die komt er eigenlijk een beetje achter, want Columbus gaat veel breder en confronteert jongeren met waar ze staan en wat hun talenten zijn.

U vraagt om daar verder op in te zetten. Zeer graag en er wordt ook verder aan gewerkt. Ik heb al vaker gezegd dat ik vind dat elke jongere die wil verder studeren er baat bij heeft om die proef af te leggen en dat ik ook graag zou hebben dat er een module voor hbo5 bijkomt, het hoger beroepsonderwijs. Dat geeft ook perspectief aan alle jongeren die beroepsonderwijs volgen. Maak die module en kijk of er ook geen mogelijkheden zijn voor hen om verder te studeren. Het antwoord op uw vraag is 'ja!'. Daar werken we aan.

Dit betekent niet dat we niet zullen werken aan het andere, namelijk de verdere uitrol van de toelatingsproeven die ook – dat wil ik onderstrepen – doen wat ze moeten doen. Er zijn meer meisjes ingeschreven dit schooljaar om burgerlijk ingenieur te worden. Er staat misschien wel in dat ze zich wat laten afschrikken, maar toch zijn er meer ingeschreven. Het gaat dus niet de slechte weg op. Voor burgerlijk ingenieur-architect is er zelfs een meerderheid aan meisjes. Ik spreek uit mijn hoofd, maar ik denk dat bijna 60 procent meisjes die richting volgt. Als we zien – daar moeten we uiteraard aan werken – dat men het niet meer durft omdat de score niet meer goed is, dan is dat niet goed.

Tegelijkertijd staat er in het VLIR-rapport dat jongeren die minder goed scoren op de test, net iets harder gaan werken en sneller zoeken hoe ze kunnen remediëren. Daar moeten we op focussen. Dat staat trouwens ook in de communicatie.

Als we kwaliteitsvolle meisjes die overwegen om de studie te doen, zouden afschrikken, dan moeten we er mee gaan praten en zeggen waarvoor de toets is bedoeld. Ik wens niet dat we teruggaan naar vroeger – ik verwijs dan naar de lerarenopleiding – met tien jongeren die starten en maar vijf of zes die afstuderen. Dat is geen goede zaak. Ook daarvoor is de proef in het leven geroepen. Zorg dat men op tijd weet waar de werkpunten zitten en werk er dan ook aan als dat de studierichting is die men absoluut wil volgen.

Mevrouw Soens, uw opmerking is terecht. Het afstuderen en datgene wat men kan, spoort niet altijd even goed met de verwachtingen die men heeft bij de start van het hoger onderwijs. Dat is net de reden waarom er op dit ogenblik nieuwe eindtermen worden gemaakt voor de tweede en derde graad. In de commissies die de eindtermen maken, zijn mensen uit het hoger onderwijs vertegenwoordigd.

Ik wil echt niet dat iedereen naar elkaar blijft kijken. Sommigen zeggen dan dat ze niet goed zijn voorbereid en anderen zeggen dat het hoger onderwijs de lat te hoog legt. We moeten met één stem spreken. De eindtermen, waarin het hoger onderwijs is vertegenwoordigd, kan hier een belangrijke rol in spelen.

Mijnheer De Meyer, ik heb daarnet al uitgelegd dat we de weg van de geleidelijkheid volgen. Het is absoluut mijn bedoeling het op die manier te doen.

Mijnheer Daniëls, ik ben het met u eens. Dat is een proces in de evolutie van de toelatingsproeven. Op dit ogenblik is dit in de lerarenopleiding zeer fel aan de gang. We moeten ervoor zorgen dat de proeven doen waarvoor ze bedoeld zijn. Voor de lerarenopleiding is dat sterke leraren opleiden. We mogen, bijvoorbeeld, nooit het aandeel van het Frans verminderen omdat het Frans niet zo goed is. Dat is niet de bedoeling. Alles is in evolutie en de lerarenopleiding evolueert ook. We moeten er dus voor zorgen dat de test goed is afgestemd op wat we ervan verwachten. Dat is waar de Vlaamse Hogescholenraad (VLHORA) aan werkt en wat de Vlaamse Interuniversitaire Raad (VLIR) nu uitwerkt. Wat dat betreft, zijn we het helemaal eens. *(Applaus bij CD&V)*

Koen Daniëls (N-VA): Ik wil het niet hebben over de communicatie en over wat er wel of niet in staat, over wat de proeven doen of over de gendereffecten. Er staat letterlijk: "Er zijn geen significante verschillen in scores tussen mannelijke en vrouwelijke deelnemers." Ik denk dat we toch moeten opletten daar niet te veel gewicht aan te geven.

Mijnheer De Meyer, die toetsen moeten absoluut worden geëvalueerd, maar ik denk ook dat die toetsen niet enkel de toekomstige studenten een spiegel voorhouden, maar ook ons secundair onderwijs een spiegel voorhouden. Vanuit de N-VA willen we er absoluut op wegen dat aandacht wordt gegeven aan de ontwikkeling van de nieuwe eindtermen, want de minimumdoelen in de tweede en derde graad moeten opbouwen naar waar ze toe moeten leiden, namelijk het voortstuderen, maar ook van de specifieke eindtermen voor die richtingen, want iedereen kan zien dat er een groot verschil is tussen bepaalde vooropleidingen. Die specifieke eindtermen zijn cruciaal en we moeten er, naast de afbouw van de flexibilisering, die tot een verlenging van de studieduur leidt, voor zorgen dat ze ambitieus genoeg zijn.

De voorzitter: De actuele vraag is afgehandeld.

ACTUELE VRAAG van Elisabeth Meuleman aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over het verhogen van onderwijskansen in de kleuterklas

ACTUELE VRAAG van Jo De Ro aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over ongelijkheid in de kleuterklas

ACTUELE VRAAG van Kathleen Krekels aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over het belang van het Nederlands in het kleuteronderwijs

De voorzitter: De heer De Ro heeft het woord.

Jo De Ro (Open Vld): Voorzitter, vorige week hebben een aantal onderzoekers van de Universiteit Gent een onderzoek gepubliceerd met als titel 'Hoe vergaat het kinderen uit kansarme gezinnen bij de overgang naar het kleuteronderwijs?' Ze hadden geen beter tijdstip kunnen kiezen om hun onderzoek te publiceren. We hebben in de Commissie voor Onderwijs nog maar net mensen uit de onderwijssector ontvangen die uitdrukkelijk hebben gevraagd het kleuteronderwijs beter te ondersteunen. Gisteren is, als ik het goed heb begrepen, aan de overkant van de straat, in de Kamer van volksvertegenwoordigers, het wetsvoorstel om de leerplicht van 6 jaar tot 5 jaar te verlagen kamerbreed goedgekeurd. Ondanks alle kritiek die op onderzoeken wordt gegeven, bevat dit onderzoek een paar belangrijke vaststellingen.

Ik wil de belangrijkste vaststelling hier onderstrepen. De onderzoekers stellen opnieuw dat het kleuteronderwijs ertoe doet. Voor kinderen kan het werk van de scholen en van de kleuteronderwijzers effectief een groot verschil maken. We moeten er echter op letten dat het kleuteronderwijs zeker voor de kinderen uit families met een andere thuistaal die het thuis wat minder goed hebben, effectief die hefboom vormt. De onderzoekers doen hiervoor een aantal aanbevelingen.

De jongste kinderen moeten beter worden omringd. Dat ligt perfect in de lijn van wat we in het Vlaams Parlement al een paar keer hebben gezegd. Het taalaanbod moet rijker zijn en moet meer op het kind worden afgestemd. Meer kinderen in de klas moeten de kans krijgen om effectief hun taal te verbeteren. Het wachten, dat in sommige van de onderzochte scholen tot 20 of 30 procent van de schooltijd oploopt, moet veel meer worden ingevuld en moet worden beschouwd als een mogelijkheid om de taal te leren. En de speeltijden zijn eigenlijk veel te stressvol en te weinig ontspannend voor de allerkleinsten.

Minister, welke bijstellingen in uw beleid acht u na dit onderzoek nog mogelijk tijdens deze legislatuur?

De voorzitter: Mevrouw Krekels heeft het woord.

Kathleen Krekels (N-VA): Voor we over de aanbevelingen op basis van dit onderzoek spreken, denk ik dat we er toch rekening mee moeten houden dat het een vrij kleinschalig onderzoek van een beperkt aantal scholen en leerlingen is geweest. We moeten dus enige voorzichtigheid in acht nemen bij de resultaten van het onderzoek, maar het zet, zoals de heer De Ro zegt, de uitdagingen van ons hedendaags kleuteronderwijs opnieuw in de kijker. Onze leerkrachten staan voor belangrijke uitdagingen.

In de besluiten leggen de onderzoekers de nadruk op het feit dat er heel veel grote klassen zijn. Dat brengt veel chaos met zich mee. Tijdens die vele momenten van chaos en vrij spel, zijn er heel weinig zinvolle taalmomenten. Dat besluiten ze zo'n beetje uit hun onderzoek.

In de aanbevelingen pleiten ze natuurlijk voor kleinere klassen. Dan heeft een leerkracht inderdaad meer mogelijkheden om aandacht te besteden aan de kinderen. Maar ze pleiten ook – en dat vind ik een beetje onlogisch – voor het belang van de meertaligheid. Ze willen leerkrachten meer vertrouwd maken met meertaligheid en ze pleiten ervoor om die meertaligheid ook in het onderwijs te brengen. Daar leggen ze, minister, hun focus wat verkeerd. Wij pleiten voor participatie in het kleuteronderwijs omdat we daar inderdaad de meerwaarde van inzien. Waarom? We vinden dat het moment om zo snel mogelijk te beginnen met het aanleren van het Nederlands. Zeker voor kinderen die die taal thuis niet spreken. Je moet erop inzetten om de Nederlandse taal te stimuleren en de kennis ervan uit te breiden.

Daarom vraag ik u, minister, om daarop toch zeker de focus te blijven leggen. Zodat de focus vanaf het eerste moment dat een kind naar de kleuterschool gaat, op het leren van het Nederlands wordt gelegd.

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Elisabeth Meuleman (Groen): Dit is een studie die inderdaad niet kwantitatief de grootste was, maar wel kwalitatief onderzoek en diepteonderzoek heeft gedaan naar ons kleuteronderwijs. Er kwam zeer duidelijk in naar voren dat kleuteronderwijs ongelooflijk belangrijk is. Het kan een bijzonder krachtig wapen zijn om komaf te maken met sociale ongelijkheid in ons onderwijs. Het kan ervoor zorgen dat dat een enorme impact heeft op de latere schoolcarrière van kinderen. Kleuteronderwijs is dus zeer belangrijk, maar dan moet er inderdaad voldoende ruimte, voldoende tijd, voldoende ondersteuning zijn voor de leerkrachten om met die kleinste kleutertjes aan de slag te gaan, en om op een goede manier aan talige interactie te kunnen doen.

Op dit moment, zo blijkt uit die studie, is dat helaas niet mogelijk. Leerkrachten zijn nog steeds overbevraagd. De zorg voor de allerkleinsten blijft gigantisch groot. Dus is het besluit van de studie heel kort gezegd – en ik ga alle verschillende onderdelen van de besluiten niet herhalen – dat de Vlaamse Regering moet stoppen met het kleuteronderwijs stiefmoederlijk te behandelen. Kleuteronderwijs is zodanig belangrijk dat er meer aandacht moet voor komen.

Daarom vraag ik u heel concreet wat u gaat doen met de aanbevelingen van het toch wel zeer goede rapport. Wat kunt u tijdens deze legislatuur nog ter harte nemen en aanpakken?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Laat mij beginnen met het feliciteren van de onderzoekers. U hebt alle drie verwezen naar deze studie. Wat mij er positief in trof, is dat het een onderzoek is waar iedereen mee aan de slag kan. Je kunt er als overheid mee aan de slag, maar ook als leerkracht.

Ik heb deze week het genoeg gehad om drie kwartier mee 'les te mogen geven' in een kleuterklas. Ik heb daar ook gezien hoe groot het verschil is tussen de kleutertjes die er beginnen, tussen heel taalcompetente kleuters die dominant zijn als je vraagt wie wil antwoorden en kleuters die dat helemaal niet zijn. Ze zijn timide, ze hebben minder taalontwikkeling en ze dreigen nogal snel overvleugeld te raken door hun veel communicatievere vriendjes en vriendinnetjes in de klas. Dat is inderdaad een probleem.

Ik vind het goed dat je als leerkracht met deze studie ook echt aan de slag kunt door het feit dat je erop wordt gewezen om daar ook aan te werken. In de kleuterklas waar ik deze week was, zag ik dat de leerkracht er heel bewust voor zorgde om in de interactie iedereen goed aan bod te laten komen. Dat is nuttig.

Het observeren van de kinderen dateert van het schooljaar 2015-2016. Dat is al een paar jaar geleden.

We zijn sindsdien ook niet stil blijven zitten. Het belangrijkste is misschien het project 'Kleine Kinderen, Grote Kansen', dat ik opgestart heb en dat nu al geleid heeft tot een wijziging in didactiek, in die zin dat iedere student kleuterleider of -leidster nu een opleiding armoedeherkenning krijgt. Daar zit ook een luik taalontwikkeling in, zodat leerkrachten leren hoe ze moeten omgaan met kinderen die in een context van anderstaligheid of in een context van mindere taalrijkdom opgroeien. Het zit in de opleiding, maar dankzij dit project zijn er ook een aantal

methodieken aangereikt om ervoor te zorgen dat leerkrachten beter met dergelijke kinderen leren omgaan.

Ten tweede weten jullie dat er meer leerkrachten ingezet worden en meer werkmiddelen zijn, als er meer anderstalige of kwetsbare kleuters zijn. We hebben de werkmiddelen deze legislatuur met 20 miljoen euro doen stijgen, maar dat is niet voldoende. Vorige week hebben de sociale partners het toekomstplan basisonderwijs besproken in de commissie en ik ben er echt van overtuigd dat we de komende jaren verdere stappen zullen moeten zetten, zeker ook voor die allerkleinsten, maar met die 20 miljoen euro hebben we wel al wat extra zuurstof gegeven.

Ik heb vorig jaar aan onze inspectie gevraagd om bij doorlichtingen van het kleuteronderwijs niet alleen rekening te houden met de kwantiteit, of hoe vaak de kleuters aanwezig zijn, maar ook met de kwaliteit, met een focus op taalrijkdom. De bedoeling is om te kijken waar de knelpunten liggen en welke verschillen de inspectie ziet tussen scholen onderling. Ik verwacht op het einde van dit schooljaar een rapport van onze inspectie dat heel specifiek die kwalitatieve omgang met kleuters en de taalrijkdom in kaart brengt. Er moeten dus budgettaire stappen komen, maar we hebben ook al inhoudelijke maatregelen genomen en rollen er nu een aantal uit. Ik denk dat dit de goede weg is, die we ook moeten blijven volgen.

Collega Krekels, u sprak over meertaligheid en we hebben het daar ook al vaker over gehad. Het ene hoeft het andere niet uit te sluiten. Sowieso moet je Nederlands leren aan een kleutertje, maar die thuistaal hangen ze natuurlijk niet aan de kapstok, zeker als ze nog niet zo goed Nederlands spreken. Je moet de context vinden om daarmee om te gaan. Het uiteindelijke doel is altijd de goede beheersing van het Nederlands. Ik heb deze week nog eens gezien dat het verschil tussen 4- en 5-jarigen onderling ontzettend groot is. Als je daar een achterstand opbouwt door allerlei omstandigheden – de school kan niet alles alleen oplossen –, dan wordt het steeds moeilijker om die achterstand in de jaren daarna in te lopen. Daarom is er zeker noodzaak aan extra leerkrachten – die zijn er ook –, moeten de werkmiddelen op gelijk niveau komen en moet de globale ondersteuning de komende jaren ook beter. We zijn echter niet bij de pakken blijven zitten, want inhoudelijk hebben we al stappen gezet. (*Applaus bij CD&V*)

Jo De Ro (Open Vld): Minister, ik geef u op dat vlak gelijk. Het eerste wat ik met het onderzoek gedaan heb toen ik het vroeg in de ochtend ontving, was het doormailen naar de directies in mijn eigen onderwijsnet in de stad. Naast het stuk dat vooral voor onderzoekers bestemd is, zit er ook eten en drinken in voor de gewone mens, de kleuterleider en de directeur, maar ook de pedagogische begeleider, de inspectie en de mensen van het ministerie.

Het is logisch om hier in het parlement te kijken naar wat de volgende Vlaamse Regering en het volgende Vlaams Parlement kunnen doen, maar ik vind toch ook – en ik hoor het ook al doorschemeren in uw eerste repliek – dat ook de netten, de koepels en de lokale inrichtende machten nog heel wat kunnen doen met de aanbevelingen. Ik denk dan bijvoorbeeld aan het mengen van leeftijden. Dat is iets heel eenvoudigs, iets wat de wet bovendien ook toelaat, maar wat nog heel weinig gebeurt. Voor de jongste kinderen zou dat echt een verschil kunnen maken.

Ik denk ook aan de keuzes om speeltijden anders in te richten en minder stressvol te maken. Daarnaast moeten de middelen die scholen extra krijgen ook effectief ingezet worden bij de kleinste kinderen, in de klas zelf. Vandaar heb ik ook een bijkomende vraag: gaat u met dit rapport ook aan de slag met de mensen van de pedagogische begeleiding en de koepels?

Kathleen Krekels (N-VA): Minister, u verwijst terecht naar de extra werkmiddelen en de extra omkadering die deze legislatuur mogelijk gemaakt heeft.

Daarom stelt het mij ook een beetje teleur dat het onderzoek niets zegt over het inzetten van taalbad. De onderzoekers klagen aan dat er te weinig leerbare momenten zijn. Ze klagen aan dat de gebruikte taal dikwijls te structureel is, te veel focust op dingen die moeten gebeuren en te weinig interactie uitlokt. Welnu, taalbad zijn daar ideale instrumenten voor. Ze worden gecreëerd om het Nederlands beter te leren, het zijn georganiseerde momenten om die interactie te stimuleren.

Dan is het eigenlijk tekenend dat het onderzoek daar niet naar verwijst. We hebben hier immers ook al vaak, onder meer bij monde van collega Daniëls, aangeklaagd dat scholen veel te weinig inzetten op die taalbad. Minister, ik denk dus dat dat misschien toch eens structureel moet worden bekeken. We geven meer werkingsmiddelen: in welke scholen wordt er nu ook daadwerkelijk ingezet op die taalbad? Ik denk dat dat heel belangrijk is. U wijst terecht ook op de kapstok van de meertaligheid en de Nederlandse taal. Het ene kan niet zonder het andere, maar het is voor kinderen heel belangrijk dat ze goed weten in welke situatie het Nederlands belangrijk is en in welke situatie hun eigen taal aan de orde is. Thuis kan die thuistaal, de moedertaal uiteraard volledig worden gecultiveerd, maar in de school moet dat het Nederlands zijn. Hoe duidelijker dat is voor kinderen, hoe duidelijker dat is om de taal te leren.

Elisabeth Meuleman (Groen): Minister, ik ben het voor een groot deel eens met u en met collega De Ro: er zit eten en drinken in het rapport, op alle niveaus. Leerkrachten kunnen zaken doen, pedagogische begeleidingsdiensten, inrichtende machten kunnen een aantal van de aanbevelingen ter harte nemen, maar er liggen toch ook nog opportuniteiten voor het beleid, denk ik. Ik had het geluk op een tussentijdse studiedag een aantal video-opnames te zien van hoe die kleutertjes zich gedragen, want er zijn heel veel video's gemaakt. Dan zie je inderdaad dat die speeltijden, die eetmomenten voor de allerkleinsten zulke stressmomenten zijn. In plaats van dat ze inderdaad tot leren komen, gebeurt dat helemaal niet, want ze zijn compleet overdonderd. Minister, dat is ook een van de redenen waarom wij onder andere met de Refterrevolutie zijn gekomen, waarom wij ook zeggen dat een van de belangrijkste zaken het in alle rust kunnen laten verlopen van de eetmomenten is, om ervoor te zorgen dat er daar dan ook talige interactie kan zijn. Ik denk aan het inzetten van, bijvoorbeeld, verzorgenden tijdens die momenten. Kan niet worden bekeken of er op dat vlak nog een extra inspanning kan worden gedaan, om ervoor te zorgen dat op die momenten de rust kan terugkeren?

De voorzitter: Mevrouw Gennez heeft het woord.

Caroline Gennez (sp.a): Minister, het rapport van professor Vandenbroeck eindigt met de wijze woorden: "(...) we verwachten als samenleving (terecht) veel van de kleuterschool, maar bieden die kleuterschool niet de middelen om aan die verwachtingen te kunnen voldoen." Zeker voor kleuters moeten al te grote klasgroepen worden vermeden, want "ze bieden minder kansen op (...) één-op-één) kwaliteitsvolle contacten tussen kinderen en volwassenen". Als ik dan de cijfers er eens bij haal, dan kunnen we er toch niet onderuit dat er 45 euro recurrent is bespaard op onze kleuters en onze kinderen in het basisonderwijs. Terwijl er in de vorige legislatuur een inhaaloperatie is gebeurd voor de omkadering met extra juffen, is in deze legislatuur eigenlijk niet de noodzakelijke inhaaloperatie gebeurd voor de werkingsmiddelen. U bewijst er lippendienst aan, maar u bent aan het einde van de legislatuur en de totale onderwijsbegroting is in deze legislatuur met 1 procent gestegen, in de vorige legislatuur met 17 procent en de legislatuur daarvoor met 18 procent. Als de partners dus terecht een plan basisonderwijs op tafel leggen dat 1,8 miljard euro zal kosten, dan weten ze dat met de partijen in deze Vlaamse Regering dat traject niet zal worden bewandeld.

Minister Hilde Crevits: Collega's, dank u wel voor deze vriendelijke opmerkingen. Ik zal starten met de collega's die de vragen hebben gesteld. Collega De Ro, het is geen onderzoek dat werd gefinancierd door Vlaanderen, maar dat neemt niet weg dat ik in mijn overlegmomenten met de koepels hen er zeker ook op zal wijzen, omdat er terecht ook heel wat ingrediënten in zitten om voor vernieuwing te zorgen in de manier waarop je met de allerkleinsten omgaat. Wat dat betreft, is dat dus zeker positief.

Collega Krekels, het onderzoek was, zoals u zelf hebt aangehaald, veeleer beperkt qua oppervlakte, qua aantal klassen. Men is gaan observeren. Als ik door de conclusies ga, dan zie ik ook vaak dat het zeker bij die allerkleinsten eigenlijk één groot taalbad is, waar alleen niet iedereen aan participeert. Er is dus gewoon veel werk om die participatie van iedereen te verhogen. Het is een beetje zoeken hoe men dat moet doen. Wat wel interessant is – ik had het daarnet niet gezegd – is dat Klasse ondertussen in het kader van dat project 'Kleine Kinderen, Grote Kansen' ook een aantal video's heeft gemaakt over hoe men taalrijkdom kan verbeteren, ook bij de allerkleinsten. Dat is ook heel interessant om te zien. Collega Krekels, ik denk dat daar ook misschien wel een aantal zaken in zitten die ook voorbeelden zijn van datgene wat u aanhaalt.

Collega Meuleman, het klopt dat je in organisatie veel kunt bereiken.

Ik bezoek ook kleuterklassen waar men bijvoorbeeld in de pauzes de allerkleinsten niet zomaar loslaat op een speelplaats waar iedereen rondloopt maar ze in kleinere groepen laat spelen. Dat gebeurt niet overal. Er is ook een stukje autonomie en vrijheid in. Weet wel dat de middelen die er nu bij gekomen zijn, ook voor de directie, de 20 miljoen euro voor dit jaar, op heel veel plaatsen ingezet worden om bijvoorbeeld te zorgen dat er tijdens de speeltijd extra begeleiding komt. Men probeert werk weg te nemen van leerkrachten en anderen. Het is nuttig om eens te kijken wat de resultaten daarvan zijn en of je daar meer mee kunt bereiken.

Collega Gennez, u hebt uiteraard alle recht om uw berekeningen te maken. Ik stel alleen maar vast dat deze regering in deze legislatuur ervoor gezorgd heeft dat de schooldirecties lesvrij geworden zijn, dat kleine scholen kunnen blijven bestaan, dat er 20 miljoen euro bij gekomen is voor onze directeurs, dat er in de kloof tussen kleuteronderwijs en lager onderwijs wat betreft werkingsmiddelen 20 miljoen euro bij gekomen is, en ik kan zo nog een eindje doorgaan. Ik voel me als minister van Onderwijs eigenlijk ontzettend trots op wat we gedaan hebben. Ik heb van de socialisten geen lessen te leren. *(Applaus bij de meerderheid. Opmerkingen van Caroline Gennez)*

Jo De Ro (Open Vld): Minister, laat het duidelijk zijn: in ons verkiezingsprogramma zal er uitdrukkelijk plaats zijn voor meer middelen voor kleuteronderwijs, ook voor de kinderverzorgsters in het kleuteronderwijs. Ik wil toch iets persoonlijks zeggen. Er was een periode dat de mensen die voor de belangen van de Vlamingen opkwamen, moesten opkomen voor de Vlamingen in Brussel. Mijn mama en mijn tante waren in de jaren 40 en 50 kleutertjes in Schaarbeek. Hoe er toen omgegaan werd met hun thuistaal, het Nederlands, het Vlaams, heeft hen zeer onzeker gemaakt voor de rest van hun schoolcarrière. Ze zijn daarover geraakt. Ik roep de collega's van de N-VA op: kijk toch niet te defensief naar elk onderzoek waar het woord meertaligheid of thuistaal in staat. De onderzoekers zeggen dat Nederlands heel belangrijk is en dat anderstalige kinderen, kinderen met een andere thuistaal, net baat hebben voor hun zelfvertrouwen wanneer er niet te negatief gekeken wordt naar die thuistaal. Meer staat er niet, minder staat er niet. *(Opmerkingen van Marius Meremans)*

De voorzitter: Mijnheer Meremans, hebt u doktershulp nodig? *(Opmerkingen)*

Mevrouw Krekels heeft het woord.

Kathleen Krekels (N-VA): Dit vraagt natuurlijk een klein beetje een antwoord. Uit het onderzoek is heel duidelijk gebleken dat er door de drukte van een kleuterschool heel vaak te weinig leerkansen zijn ten aanzien van taal voor kinderen die de taal nog niet machtig zijn. Dat is een heel belangrijk aspect van dit onderzoek en een heel belangrijk item om op door te gaan. Als we al een conclusie moeten trekken uit dit onderzoek, is het wel dat we onze leerkrachten nog beter moeten voorbereiden op hoe ze het Nederlands op de best mogelijke manier aan kleine kinderen, zijnde kleuters, kunnen bijbrengen en hoe ze elke kans kunnen benutten om dat te doen. Leerkrachten moeten daarin worden gevormd. In onze lerarenopleiding zal daar de focus op moeten liggen, niet zozeer op die meertaligheid, wel op het goed kunnen aanleren van de Nederlandse taal om alle kansen te benutten. En ja, wanneer er extra middelen en omkadering voor zijn in bepaalde scholen, kunnen zij ook taalbad inrichten, net om nog meer structureel kansen te bieden aan die kleuters. Het Nederlands is immers nog altijd de basis voor een succesvolle schoolcarrière, voor succes op de arbeidsmarkt en voor een optimale integratie. *(Applaus bij de N-VA)*

Elisabeth Meuleman (Groen): Nu hebben we eens een studie waar er zwart op wit staat: taal, taal, taal, taal, altijd taal. Taal in de momenten waarop de kinderen niet in de klas zijn, taal op de pipimomenten, zoveel mogelijk taal. Dan is het nog niet goed voor de N-VA. Dat is jammer. We hebben hier een schitterende studie die zegt: laat ons van kleins af aan, van in de peuterklas, inzetten op taal voor een succesvolle schoolcarrière van iedereen. Het is jammer dat het dan weer verengd wordt tot een debat dat het niet hoeft te zijn.

Eén zaak staat buiten kijf: kleuterklassen zijn extreem belangrijk.

Het is een gemiste kans geweest van de Vlaamse Regering om de middelen van lager onderwijs en kleuteronderwijs gelijk te schakelen. Dat gaat over een achterhaalde visie, waarbij kindjes niet voor de volle 100 procent naar school gingen maar slechts halve dagen. Dat is achterhaald. Kleutertjes gaan volle dagen naar school. Ze moeten voldoende gefinancierd worden. Onze kleuterjuffen verdienen de ondersteuning. Hopelijk kan er in de volgende legislatuur dan eindelijk werk van worden gemaakt. *(Applaus bij sp.a en Groen)*

De voorzitter: De actuele vragen zijn afgehandeld.

ACTUELE VRAAG van Dirk de Kort aan Ben Weyts, Vlaams minister van Mobiliteit, Openbare Werken, Vlaamse Rand, Toerisme en Dierenwelzijn, over de filecijfers voor 2018

De voorzitter: De heer de Kort heeft het woord.

Dirk de Kort (CD&V): Minister, afgelopen maandag heeft het Vlaams Verkeerscentrum de filecijfers van 2018 bekendgemaakt. Als we die cijfers vergelijken met die van het recordjaar 2017, dan zien we spijtig genoeg dat de avondfiles ongeveer hetzelfde zijn gebleven en dat er bij de ochtendfiles een lichte daling is met 6 procent, maar dat dat enkel te maken heeft met het feit dat er droge weersomstandigheden waren en dat de vrachtwagens 's morgens de files trachten te vermijden. We zien ook dat op de bestaande knelpunten de filezwarte verder blijft toenemen. Dat is bijvoorbeeld zo op de kleine ring rond Antwerpen. Aan de aansluiting van de E19 op de buitenring rond Antwerpen merken we dat er elke dag effectief een half uur bij komt. Nu is het al zo dat de mensen daar elke dag 220 minuten in de file staan. En vanuit Linkeroever langs de Kennedytunnel naar Nederland heb je heel geregeld 11 uur files per dag.

Minister, u hebt op die filecijfers gereageerd door te zeggen dat u goed bezig bent. De schop gaat in de grond aan de Brusselse ring. De schop gaat in de grond voor de Oosterweelverbinding. Het is goed dat die werken effectief gaan gebeuren, maar we

zien dat ondertussen de files alleen maar blijven toenemen. Het vraagt zeker ook op korte termijn bijkomende maatregelen om dat bij te sturen. Deze week was er ook nog het signaal van de stad Gent en Voka, die verwachten dat er met de Oosterweel-verbinding heel wat extra files richting Gent zullen komen.

Minister, wat zijn uw concrete maatregelen om ervoor te zorgen dat de files kunnen worden ingeperkt? Welke bijkomende maatregelen gaat u nemen?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: U moet natuurlijk het volledige verhaal van die studie vertellen. De recente cijfers wijzen erop dat in vergelijking met 2017 de filezwaarte in 2018 is afgenomen. In 2017 was er een gemiddelde fileduur van 158 kilometer. Dat is afgenomen naar 150 kilometer in 2018. Dat is absoluut geen reden tot feesten, maar de waarheid heeft in dezen ook haar rechten. Je ziet dat de avond-files gelijk zijn gebleven. Bij de ochtendfiles is er een winst van 6 procent geboekt. Winst is daarbij zeer relatief.

Een tweede vaststelling is dat 'schuppen' werkt. Investeren werkt. Op de meeste plaatsen waar we gewerkt hebben, zie je ook al op korte termijn een winst op het vlak van de files. Er is bijvoorbeeld de investering die we gedaan hebben in Limburg, op de E314 Tessenderlo-Lummen. Daar zie je een positief effect op de filevorming. Op de E17 zie je dat de spitsstrook die vorig jaar is aangelegd, onmiddellijk een effect heeft, met een afname van de file. Ook op de E19-Noord hebben we een spitsstrook aangelegd. Je ziet dat de structurele congestie daar serieus is afgenomen. Het structurele element van die congestie is daar weggenomen. Er zijn nog files, maar niet meer structureel.

Er is nog een derde vaststelling: de plaatsen waar we in de toekomst willen 'schuppen', zijn de juiste. We stellen vast dat de filezwaarte in het algemeen is afgenomen, maar op de plaatsen waar de congestie het zwaarst is – de ring rond Brussel en de ring rond Antwerpen – is de situatie nog wat verergerd, zeker in verhouding tot de locaties waar ze is gedaald.

De Vlaamse Regering wil ongeveer 6 miljard euro investeren in de derde Scheldedekruising, de ring rond Antwerpen en de ring rond Brussel. Het is dus op de juiste plaats dat we gaan 'schuppen'. Wil dat zeggen dat we minder gaan investeren in andere plaatsen? Neen, want de investeringsbudgetten voor mobiliteit en openbare werken zijn gestegen met 40 procent, en dat is zonder de miljardeninvestering gerekend die we plannen voor de R1 rond Antwerpen en de R0 rond Brussel.

Wat Gent betreft: daar starten we dit jaar met de aanbesteding voor de R4-Oost en de R4-West. We bouwen die om tot primaire wegen. We zorgen ervoor dat er parallelwegen worden aangelegd, en dat we zo veel mogelijk kruispunten wegnemen. Ook daar komen dus serieuze investeringen. Maar ik kan zo nog een avondje vullen met alle andere maatregelen die we voor ogen hebben.

Voor de alternatieven in fietsinfrastructuur is het budget van 89 miljoen euro naar 138 miljoen euro gestegen. Dat is een stijging met 55 procent in deze regeerperiode. Voor de volgende jaren moeten we de lat op 300 miljoen euro leggen. Ten tweede zijn er de concrete investeringen die we nu zullen uitrollen. We hebben een akkoord met de NMBS om Vlaams geld te mogen investeren in parkings aan de NMBS-stations. Daar mogen we zorgen voor meer parkeerplaatsen, zodat de overstap van wagen naar alternatieve modi aantrekkelijker wordt.

Ten derde zult u de volgende maanden ook nog iets horen over de uitrol van mobipunten. Daarbij willen we in heel Vlaanderen werk maken van een gemakkelijke overslag op plaatsen waar je gemakkelijk kunt parkeren, maar waar je

evengoed een aansluiting hebt met het openbaar vervoer, met deelauto's en met deelfietsen. Ook dat zijn concrete initiatieven en perspectieven.

De conclusie is dat er inderdaad grote problemen zijn, maar er zijn ook hoopgevende perspectieven. Daar moeten we samen aan voortwerken.

Dirk de Kort (CD&V): Minister, we vergelijken de filecijfers van 2018 met de cijfers van 2017, maar 2017 was wel een recordjaar. Als we naar de lange termijn kijken, dan komen we er niet op het gebied van files, ondanks de historische investeringsbedragen en het wegwerken van missing links.

Daarom ben ik ervan overtuigd dat we op andere zaken moeten inzetten om de files aan te pakken. Ik merk dat zelfs de transportsectoren – bijvoorbeeld de mensen van het wegvervoer – beginnen te pleiten voor een modal split, omdat ze vrezen dat ze anders helemaal niet meer kunnen rijden. Men gaat Vlaanderen als logistiek land vermijden. Dat betekent dat we effectief op een andere manier moeten gaan denken. We zullen moeten werken aan extra investeringen, onder meer in de binnenvaart.

We hebben het deze week nog met een aantal collega's vastgesteld: die mensen vragen om extra ondersteuning op dat vlak omdat ze zeggen dat ze de groei van het goederenverkeer niet aankunnen. Minister, ik denk dat er in de toekomst anders zal moeten worden nagedacht.

Er was onlangs die staking, en dan zie je dat veel mensen voor thuiswerken kiezen als alternatief. Dat had een ontzettend positief effect op de wegen. Waarom denkt u niet meer na over die concrete alternatieve manieren? Minister, u moet niet alleen investeren in beton, u moet ook andere structurele maatregelen nemen om die files op te lossen. *(Applaus bij CD&V)*

De voorzitter: De heer Rzoska heeft het woord.

Björn Rzoska (Groen): Voorzitter, collega's, minister, ik sluit mij graag aan bij collega de Kort. Ik heb het nog al gezegd: er is niemand die contesteert dat u vele miljoenen en miljarden investeert in openbare werken en mobiliteit. Maar het is nu eenmaal zo dat die cijfers voor zich spreken. En na zoveel jaar beleid stel ik vast dat we niet vooruit geraken. Ik vraag, net als collega de Kort, om meer in te zetten op de oplossingen die wel degelijk werken.

Ik denk dat we daar nog ver van af zijn, want de filecijfers blijven stijgen. We staan stil. De minister van Mobiliteit zou toch als groot uitgangspunt moeten hebben die files mee te helpen oplossen.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Collega's, minister, als N-VA-parlementsleden kunnen we alleen maar blij zijn dat door deze regering, en specifiek door u als minister van Mobiliteit, heel veel extra werd geïnvesteerd. Niet alleen in wegen, maar ook in beton voor fietspaden, ook in beton voor busbanen. Ik denk dat dat belangrijk is en dat we die cruciale zaken toch niet mogen vergeten.

Concreet gaat het over het Waasland. Als de Oosterweel in detail zal worden uitgevoerd, dan vrezen we inderdaad dat we op de E34 richting Knokke en de E17 richting Gent een grotere filelast zullen krijgen. We moeten niet flauw doen, collega's: werken brengen hinder met zich mee. We moeten er wel voor zorgen dat de werken goed op elkaar zijn afgestemd, want op de N16 in Temse zal er ook gewerkt worden aan de brug, en dat is de enige uitweg. De N403 door Belsele, Sint-Pauwels en Stekene is ook een weg waarlangs het verkeer zal beginnen te verlopen.

Minister, de concrete vraag is dus of u er heel goed over kunt waken dat bij de werken aan de Oosterweel, voor het volledige Waasland tussen de E17 en de E34, de filestromen zich niet door de dorpen zullen beginnen te begeven.

De voorzitter: De heer Keulen heeft het woord.

Marino Keulen (Open Vld): Minister, wat u deze legislatuur hebt gedaan, was nuttig en nodig. Dat is ook meetbaar. Dat is dus onloochenbaar. Ik denk dat er ook nog altijd winst te halen valt uit het nieuwe concept van de deelmobiliteit.

Ik zou ook vooral het betoog willen bijtreden van collega de Kort. We hadden gisteren een heel interessante ontmoeting met de mensen van de binnenvaart. Voor uw partij zat Bert Maertens daar mee aan de tafel. Het ging over laad- en loskades en vooral over laad- en loskranen die soms ontbreken. En vooral bleek dat het spoor maar rendabel is voor vracht die meer dan 500 kilometer ver vervoerd moet worden, maar dus op de kortere afstand eigenlijk geen alternatief is. Ik denk net dat er, met de binnenvaart aan de ene kant en het spoor aan de andere kant, nieuwe mogelijkheden zijn. De overheid kan, vooral als het gaat over kosten, voor het bedrijfsleven mee het verschil maken om duizenden vrachtwagens van onze snelwegen weg te halen.

De voorzitter: De heer Vandenbroucke heeft het woord.

Joris Vandenbroucke (sp.a): Minister, u verwijst naar de spitsstroken als oplossing voor het fileleed. Niets is minder waar, natuurlijk. Met een spitsstrook zorg je ervoor dat er op korte termijn nog meer auto's tijdens de spits over onze al verzadigde wegen kunnen rijden. Maar wat blijkt uit de Nederlandse praktijk? Op de spitsstroken van vandaag staan de files van morgen. Het enige wat je bereikt, is nog meer files in de toekomst.

Ik sluit me dus aan bij het pleidooi van collega de Kort. Stop met kortzichtig investeren in alleen maar capaciteitsuitbreiding en ga voluit voor investeringen in de alternatieven. De bedoeling is niet nog meer wagens tijdens de spits over de weg te laten rijden, maar wagens van de weg te halen tijdens die spits. Alleen zo zullen de files oplossen.

Minister Ben Weyts: Mijnheer Vandenbroucke, we kunnen het niet meer oneens zijn dan dat. U zegt altijd maar, blijkbaar namens uw partij, de sp.a, dat je niet meer mag investeren in extra weginfrastructuur, dat je enkel mag investeren in alternatieven voor de weg. Tezelfdertijd zit ik met uw partijgenoten aan tafel, als het gaat over extra wegcapaciteit. Ze zeggen: 'De Noord-Zuid Limburg moet er snel komen.' Ook als het gaat over de nieuwe wegcapaciteit en nieuwe weginfrastructuur op de N41 tussen Aalst en Dendermonde, zit de sp.a gelukkig mee aan tafel.

En dat is maar goed ook. Ik denk dat we moeten investeren, ook in weginfrastructuur. Ja, we zullen inderdaad nog onze wagen blijven gebruiken. Je kunt inderdaad mensen uit de wagen ranselen en koeioneren door te zeggen: 'We investeren niets meer in weginfrastructuur.' Na verloop van tijd zijn die zo moegetergd dat die inderdaad zeggen: 'we gaan die wagen laten staan' en node kiezen voor alternatieven. Dat is niet de bedoeling. We willen ook investeren in weginfrastructuur. En ja, er zijn – tenzij u het beter weet dan het Vlaams Verkeerscentrum – concrete resultaten, ook op korte termijn, van die spitsstroken. Op iets langere termijn neemt dat effect ietwat af, maar er zijn concrete, tastbare, meetbare resultaten van de investeringen die we doen.

Blijft het daarbij? Neen, mijnheer de Kort. Maar er zijn wel lichtpuntjes. Ik hoop dat we ons met zijn allen concentreren op die lichtpuntjes en dus niet vervallen in verhalen vol kommer en kwel. Er zijn ook alternatieven.

U hebt hier één voorstel gedaan, dat van thuiswerk. Er waren veel mensen die dat voor zichzelf plots heel enthousiast zag zitten. Dat is dus wel een piste die we kunnen volgen, al is de job van minister van Mobiliteit niet bepaald geschikt voor thuiswerk.

We bespreken zoveel voorstellen in de commissie, maar daarvoor is de tijd hier te kort. Er ligt zoveel op tafel. Ik heb hier slechts enkele concrete voorbeelden gegeven van perspectieven waarop we kunnen voortwerken, inclusief het vooruitzicht rond de kilometerheffing en ook de aanpassing – als het even kan, wat mij betreft – van het nachttarief voor het goederenvervoer, bijvoorbeeld voor de vrachtwagens. Maar daarvoor ben ik – dit is België – enigszins afhankelijk van de goedkeuring van de andere gewesten. Er ligt heel wat op tafel en er wordt aan heel wat gewerkt.

Dirk de Kort (CD&V): Minister, u hebt in mijn toelichting heel duidelijk gehoord dat ik er mee van overtuigd ben dat er investeringen moeten gebeuren in bijkomende weginfrastructuur, ook om de knelpunten verder aan te pakken.

Minister, de cijfers die nu voorliggen over de files tonen toch wel aan dat we effectief moeten nadenken – dat geldt niet alleen voor u, maar ook voor uw collega's – over hoe we die files daadwerkelijker en creatiever kunnen oplossen. En dan zullen de oplossingen van gisteren en de oplossingen van vandaag onvoldoende zijn.

We zullen dan meer durf en meer lef moeten hebben om samen – heel de maatschappij, ook het bedrijfsleven – te zeggen: 'Komaan, we gaan aan de slag. We werken op een andere manier om die files weg te werken.' Want we weten met z'n allen dat dat in ieder geval zal zorgen voor een stukje meer levenskwaliteit voor ons allen. *(Applaus bij CD&V en Open Vld)*

De voorzitter: De actuele vraag is afgehandeld.

ACTUELE VRAAG van Griet Coppé aan Jo Vandeuren, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over het jaarverslag 2018 van de Woonzorglijn en het aangekondigde verscherpte toezicht op woonzorgcentra

ACTUELE VRAAG van Ortwin Depoortere aan Jo Vandeuren, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over de na het jaarverslag van de Woonzorglijn aangekondigde strengere controles op rusthuizen

ACTUELE VRAAG van Jan Bertels aan Jo Vandeuren, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over het verstrengd toezicht van de zorginspectie op woonzorgcentra

De voorzitter: Mevrouw Coppé heeft het woord.

Griet Coppé (CD&V): Voorzitter, minister, collega's, we konden gisteren het verslag van de Woonzorglijn 2018 online lezen. Er is een serieuze vooruitgang in vergelijking met het begin van deze legislatuur. Een zeer goed registratiesysteem is nu digitaal uitgewerkt. Er is ook ingezet op bijkomend personeel. Normaal gezien kregen we het verslag op het einde van het jaar, over het jaar dat reeds twee jaar voorbij was. Daar is dus zeker goed op ingezet. Het werpt ook vruchten af. De Woonzorglijn is uiteindelijk het infopunt waarop bewoners terecht kunnen in hun zoektocht naar informatie en voor klachten in verband met ouderenvoorzieningen.

Nu, wat konden we gisteren vooral lezen? Enerzijds was dat niet totaal verbazend, want we hebben het er hier al meermaals over gehad: de kwaliteit van zorg laat

niet overal, maar toch in enkele woonzorgcentra, te wensen over. We konden vandaag de reactie van de minister lezen in de pers. Sommige woonzorgcentra zullen onder curatele of onder bijkomende inspectie worden geplaatst.

Minister, uiteraard was mijn fractie daar heel tevreden over. We vinden dit een belangrijk onderwerp. Ouderen verdienen de zorg die ze nodig hebben, en ook goede informatie. Die informatie is er wel, maar wat met bijkomende zorg en kwaliteit van zorg?

In deze legislatuur werd er bijkomend ingezet op personeel, op een betere personeelsomkadering en op een verschuiving van rob-bedden (rustoord voor bejaarden) naar rvt-bedden (rust- en verzorgingstehuis). En dan blijkt dat er toch hardleerse woonzorgcentra zijn. Minister, bent u van plan om de erkenningen in te trekken, mochten zij hardleers blijven?

De voorzitter: De heer Depoortere heeft het woord.

Ortwin Depoortere (Vlaams Belang): Voorzitter, minister, inderdaad, gisteren werd het jaarverslag 2018 van de Woonzorglijn publiek gemaakt. Daaruit blijkt dat er 220 klachten werden geregistreerd. Die klachten kunnen worden opgesplitst in 643 deelklachten.

Ik zal een opsomming geven van de prioriteiten. Waarover gaan de klachten? In de eerste plaats over een gebrek aan personeel, in de tweede plaats over de verzorging en ten slotte over de werking van de interne klachtendienst.

Minister, naar aanleiding van het rapport hebt u een aantal straffe verklaringen afgelegd. Zo zei u dat u scherpere controles zult uitvoeren bij de slechte leerlingen, bij de woonzorgcentra die meermaals in de fout blijven gaan.

Ik had graag vernomen hoe streng u die controles ziet, op welke termijn u die ziet, welke gevolgen u daaraan zult geven, maar anderzijds ook of er een globale aanpak is van alle woonzorgcentra. Hoe zal men daar de controle blijven handhaven?

De voorzitter: Mijnheer Depoortere, u moet één vraag stellen aan de minister, en geen vier. De minister bereidt zijn antwoord voor op basis van de vragen die hij krijgt. *(Opmerkingen van Stefaan Sintobin)*

De heer Bertels heeft het woord.

Jan Bertels (sp.a): Het jaarverslag 2018 van de Woonzorglijn is gisteren bekendgemaakt. Er is effectief vooruitgang, maar het bevat de klachten van burgers over onze residentiële ouderenzorg, de woon- en zorgcentra. We mogen die niet onderschatten, dat is een belangrijk onderwerp. Het merendeel van de klachten, die stabiel blijven, blijven over de kwaliteit van de zorg gaan, de kwaliteit van de dienstverlening, de verzorging van de persoon, hulp bij het wassen bijvoorbeeld. Het blijft een oud zeer, een heel oud zeer, waar we al lang op de spijker kloppen, onder meer vanwege een gebrek aan zorgpersoneel. Dat blijft een spijtige vaststelling.

Er is ook de vaststelling, waar u op gereageerd hebt, minister, dat er gelukkig maar een klein aantal woon- en zorgcentra hardleers zijn, om uw woorden te gebruiken. Dat betekent ook dat er heel veel wel goed in orde zijn, en zijn we ook blij dat woonzorgcentra voldoen aan de erkenningscriteria. Die hardleerse centra verzamelen steeds opnieuw terugkerende, ernstige en gegronde klachten.

Minister, u kondigt daarvoor ook een initiatief aan, maar het verbaast me dat u dat nu pas doet. Ik kan ook niet goed begrijpen waarom de vorige zorginspecties, die hopelijk toch gebeurd zijn naar aanleiding van de klachten die vroeger bij de

Woonzorglijn terechtgekomen zijn, geen resultaat hebben opgeleverd, wat er daar dan mis gelopen is.

Wat houdt dat nieuwe, verhoogde toezicht nu in? Wat is daar anders aan ten opzichte van het vorige toezicht, dat u nu blijkbaar wel kunt garanderen dat de zorgkwaliteit ook in die hardleerse centra geremedieerd kan worden?

De voorzitter: Minister Vandeurzen heeft het woord.

Minister Jo Vandeurzen: Collega's, de kwaliteit en toegankelijkheid van onder meer de residentiële ouderenzorg bewaken, is voor de overheid, en in het bijzonder de Vlaamse overheid, uiteraard een kerntaak. Onze Vlaamse kandidaat-bewoners en hun familie mogen erop rekenen dat wij ons uiterste best doen om de kwaliteit van de door ons erkende voorzieningen te borgen en te waarborgen.

U moest gisteren niet verbaasd zijn dat u het initiatief hoorde vernoemen van een intens en volgehouden toezicht op een aantal woonzorgcentra, want ik heb hier op deze tribune maanden geleden aangekondigd – en het staat ook al in de beleidsnota – dat we daarvan in 2019 werk gingen maken. De aanleiding is onder meer de inwerking-treding van het nieuwe decreet op het toezicht, dat ons ook wat meer instrumenten in handen geeft. U hebt hier een tijdje geleden het Woonzorgdecreet goedgekeurd, waarin ook een aantal nieuwe instrumenten beschreven zijn. Dat decreet moet natuurlijk nog in werking treden. Er is al een tijd een voorbereiding om in alle transparantie aan te kondigen dat we met een intensiever toezicht starten, en wel geprioriteerd in de richting van een aantal woonzorgcentra.

Een voetnoot, die ook besproken is met de koepels en vertegenwoordigers van de woonzorgcentra, is dat zij zich ook inschrijven in deze aanpak.

De publicatie van het jaarverslag was een goed moment om dat initiatief aan te kondigen. Ik heb ook aangekondigd dat het op 15 maart start, omdat Zorginspectie hierover ook een gesprek voert met uiteraard de voorzieningen, maar ook met de vertegenwoordigers van de gebruikers, de Vlaamse Ouderenraad en een aantal andere, die wij hierover ook in alle transparantie willen informeren, want zij hebben ook recht op die informatie.

Als u naar het verslag kijkt – dat is het verslag van de behandeling van de klachten die binnengekomen zijn – merkt u dat die klachten ongeveer stabiel blijven, en dat het, als je dat opsplijt en kijkt naar wat gegrond is gebleken, in 2018 over 49 klachten wat betreft de personeelsomkadering en 30 wat betreft de lichaamsverzorging gaat. Dat zijn klachten die uiteindelijk na een onderzoek gegrond bleken te zijn. Als je het in procenten probeert uit te drukken, betekent dat dat de meeste klachten gaan over de kwaliteit van de zorg, wat ons wellicht niet helemaal hoeft te verbazen.

Waaruit bestaat het toezicht? Mijnheer Bertels, uiteraard wordt er door de zorginspectie altijd een toezicht uitgeoefend, overigens onaangekondigd. We doen dus inspecties op een systematische manier, al of niet thematisch, en we doen inspecties naar aanleiding van klachten en van vragen om naar aanleiding van vastgestelde feiten een extra toezicht uit te oefenen. Het is niet zo dat daarvoor niets bestond, integendeel. Je kunt alleen maar vaststellen dat er een aantal zijn die op de vraag om te verbeteren, op de herhaalde vraag om te verbeteren, het wel een aantal keren doen maar niet volhouden. Je kunt dan alleen maar een intenser beleid gaan voeren omdat je uiteraard die vaststellingen ook doet.

De vaststellingen waarop de zorginspectie zich baseert, zullen niet alleen de klachten zijn want die klachten zijn natuurlijk maar een partieel beeld van de situatie. De zorginspectie doet ook ambtshalve vaststellingen en er zijn trouwens aspecten van de kwaliteit die misschien niet altijd zo zichtbaar zijn voor de bewoner en zijn familie

maar die minstens even relevant zijn. Niet-ingevulde bewonersdossiers zullen voor de kwaliteitsbewaking, de continuïteit van de zorg, de organisatie van informatiemomenten waarop zorgpersoneel de informatie deelt, ook belangrijk zijn. Ik kan me voorstellen dat niet alle bewoners en hun familie dat zien. Toch is het een belangrijk item als het over kwaliteit gaat, om maar iets te noemen.

Over wie gaat het? Het gaat over die woonzorgcentra aan wie we bij de start ook duidelijk hebben laten weten in alle transparantie – en dat is voor een groot stuk al gebeurd – dat we hen echt aanmanen om te tonen hoe er effectief verbeteringen komen. Het zijn die woonzorgcentra die uiteraard het voorwerp zullen zijn.

Waaruit bestaat het intenser toezicht? We zullen er frequenter passeren en we zullen dat ook doen op de niet zo vanzelfsprekende momenten waarvan we trouwens ook weten dat het voor de kwaliteit en de continuïteit van de zorg kritische momenten zijn. Het gaat over weekends, over avonden, over nachten, over vakantieperiodes enzovoort. De bedoeling is dat we dat doen in een grote logica en in alle transparantie. Dat wil zeggen: je bent verwittigd – dat deden we in het verleden ook al –, en er is een mogelijkheid om aan te tonen hoe je zult verbeteren.

Het Agentschap Zorg en Gezondheid zal zeer strak opvolgen. Als het niet lukt, zal er worden geëscaleerd. Mijnheer Bertels, in het verleden zijn er uiteraard ook al initiatieven genomen waarbij er werd overgeschakeld naar een hogere snelheid en er sancties zijn gekomen, maar we willen dit nu wel tot een deel van een transparant handhavingsbeleid maken. Dat betekent dat je mag rekenen op een intensiever toezicht en als blijkt dat er echt geen beterschap is, zal er worden geëscaleerd. Dat betekent schorsing, een opnamestop, remediëren en alle andere mogelijkheden van het Toezichtsdecreet.

Ik ben ervan overtuigd dat de overheid het op een heel professionele en transparante manier moet aanpakken. De Vlaamse bevolking heeft daar recht op. Kwetsbare mensen en hun familie hebben daar recht op. Het was mijn overtuiging – en ik hoop dat u die deelt – dat het toezichtsbeleid zich ook in alle transparantie moet ontwikkelen want de documenten die zullen worden geproduceerd, zijn onderworpen aan de openbaarheid van bestuur. Eenieder kan zich daar dan ook van vergewissen. Ook hier een voetnoot: het nieuwe Toezichtsdecreet zal trouwens een aantal van die inspectieverslagen tegensprekelijk maken met de klager. Ook dat is een nieuwe aanpak. *(Applaus bij CD&V)*

De voorzitter: Mevrouw Coppé heeft het woord.

Griet Coppé (CD&V): Minister, u hoort aan het applaus dat onze fractie enorm tevreden is met de evolutie die ook in deze legislatuur is gebeurd wat de controles en het toezicht betreft. U zegt het zelf: kwetsbare mensen hebben er nood aan. De vraag is er. De oudere mensen dienen ook beschermd te worden als ze zelf niet meer mondig genoeg zijn maar de familie hen wel goede zorg wil bieden. Als maatschappij zijn we het ook verplicht om te zorgen voor deze goede zorg. U hebt tot nu toe alle maatregelen genomen om daarvoor in te staan.

Ortwin Depoortere (Vlaams Belang): Minister, ik dank u voor omstandig antwoord. Ik ben niet verbaasd door de maatregelen die gisteren zijn aangekondigd, ik ben wel verbaasd door de laattijdigheid van al die maatregelen. Ook het Toezichtsdecreet komt te laat. U herinnert zich het debat in oktober 2017, anderhalf jaar geleden, naar aanleiding van de Pano-reportage die een aantal mistoestanden in de rusthuizen had blootgelegd.

Minister, ik blijf wat op mijn honger zitten wat het personeel betreft. De eerste en voornaamste klachten gaan inderdaad over een gebrek aan personeel in de woonzorgcentra maar ik vraag me af hoe het is gesteld met de personeelsomkadering

binnen de Zorginspectie zelf. Zijn zij bij machte om al die woonzorgcentra op een adequate manier te controleren?

Jan Bertels (sp.a): Minister, dat de Vlaamse overheid de kwaliteit moet borgen staat als een paal boven water, het zou er nog aan ontbreken. Maar ik wil u toch wijzen op de vaststellingen op het terrein. Ten eerste zal ik het agentschap Zorg en Gezondheid zelf citeren met betrekking tot een oorzaak die het aangeeft voor de klachten: "Onder druk van kostenbesparing worden de grenzen afgetast van de verplichte personeelsomkadering."

Van die verplichte personeelsomkadering zeggen wij al lang, en dat hebt u toegegeven, dat die te klein is om een kwalitatieve zorg te verlenen.

Een tweede vaststelling is dat er een steeds grotere concentratie is, een schaalvergroting in een deel van de ouderenzorg, onder meer door het streven naar wat men noemt een grotere rendabiliteit. Grote internationale spelers, grotere internationale en commerciële rusthuisuitbaters worden steeds actiever in ons land. Ik verwijs onder meer naar de overname van Armonea recent. Dat is een grote maatschappelijke uitdaging. Hoe rijmen wij die grootschaligheid, die schaalvergroting met de kwetsbaarheid van ouderen in de woonzorgcentra? Hoe rijmen wij die grootschaligheid met de doelstelling die we allemaal hebben, namelijk buurtgerichte en mensgerichte zorg voor zorgbehoevende ouderen?

De voorzitter: De heer Persyn heeft het woord.

Peter Persyn (N-VA): Ik dank de collega's voor deze belangrijke vraag. Ook voor mijn fractie zijn de kwaliteit en continuïteit van de zorg voor ouderen in die laatste zeer kwetsbare periode zeer belangrijk. Daar is al veel aandacht aan besteed. Twee weken geleden is hier het Woonzorgdecreet goedgekeurd.

Maar ik blijf toch vragen hebben bij de frequentie van die klachten. We hebben ongeveer 80.000 bewoners van rusthuizen en woonzorgcentra en we komen op ongeveer 200 klachten op jaarbasis. Zelfs wanneer we die opdelen in deelklachten, waren er vorig jaar ongeveer 700 en dit jaar 643. Dat is minder dan 1 procent. Als we die klachten differentiëren, komen we aan nog veel lagere aantallen.

Ik heb al vaker gewezen op het risico van onderregistratie, misschien door te weinig bekendheid van de Woonzorglijn, maar ook door schrik bij bewoners en hun familie. Minister, hoe kunnen we gaan naar een cultuur van meer openheid, ook ten aanzien van de bewoners en hun familie, in plaats van te belanden in een cultuur van 'name and shame'?

De voorzitter: Mevrouw Saeys heeft het woord.

Freya Saeys (Open Vld): Het is zeker belangrijk vast te stellen dat het aantal klachten stabiel is. Wanneer voorzieningen meermaals in de fout gaan of wanneer blijkt dat er twijfel is over de kwaliteit, is het niet meer dan normaal dat verscherpte controle wordt uitgevoerd. Er moet wel een nuance worden gemaakt: gaat het effectief over structurele of individuele problemen in die voorziening? Dat is echt wel een aandachtspunt.

De voorzitter: Mevrouw Van den Brandt heeft het woord.

Elke Van den Brandt (Groen): Minister, als de inspectie naar een rusthuis gaat, dan wordt daar een verslag van gemaakt. In een dergelijk verslag staat dan of er bijvoorbeeld twee handvaten zijn in het toilet, of er een protocol is over de toediening van medicijnen, of alle normen worden nageleefd. Dat zijn relevante en belangrijke zaken maar de vraag die ik hier absoluut mis, is of de oudere tevreden is over de zorg die hij of zij krijgt. Hebben de bewoners het gevoel dat ze met

respect worden behandeld, dat ze de juiste zorg krijgen? Het gaat dan over de beleving van die mensen zelf.

Minister, ik hoor u graag zeggen dat u strenger zult inspecteren, zeker in die centra die de kantjes er aflopen maar ik wil ook vragen om op een andere manier te inspecteren en veel meer dan nu het geval is rekening te houden met de beleving van de oudere.

Minister Jo Vandeurzen: Om op de laatste vragen eerst te antwoorden: uiteraard! Als de overheid sociaal ondernemerschap wil stimuleren in al zijn variëteit, dan moet er gehandhaafd worden op de outcome en de kwaliteit. Als we minder regeltjes willen over vierkante meters en de hoogte van plafonds, dan zullen we instrumenten moeten maken om te objectiveren en om transparant te maken welke kwaliteit van zorg of dienstverlening men aan het einde van het verhaal heeft kunnen leveren met de publieke middelen. Dat is evident. Dat proberen we ook al jaren verder uit te rollen.

We hebben kwaliteitsindicatoren. We zullen er opnieuw maken, ook voor de residentiële ouderenzorg. We hebben kwaliteitskaders en zijn er ook aan het maken omtrent bijvoorbeeld levenseindezorg, precies omdat we ons toezicht- en handhavingsbeleid op een andere en meer kwalitatieve manier moeten kunnen invullen. Ook onze Zorginspectie schrijft zich helemaal in in die logica. Het is nogal evident dat we vooral rekenschap moeten vragen over wat er gebeurt met de middelen van de overheid op het vlak van kwaliteit van zorg en de prijzen die mensen moeten betalen, inzonderheid de meest kwetsbaren.

Ik ben het absoluut niet eens met de heer Bertels dat schaalvergroting gelijkstaat met anonimisering of minder goede zorg. Als dat waar zou zijn, dan hebben veel organisaties die in de dienstensector en andere sectoren actief zijn grote organisatorische problemen. Ik ben het absoluut niet eens met die stelling. Wellicht moeten raden van bestuur zich soms het tegenovergestelde afvragen. Als je goede hulp, dienstverlening en zorg wil leveren – dat is per definitie kleinschalig en zeer relationeel –, dan moet je er voor zorgen dat je backoffice zo efficiënt en goed mogelijk georganiseerd is. Dat is helemaal geen tegenstelling.

Ik ben er nooit pleitbezorger van geweest om schalen te vergroten enkel om schalen te vergroten. Raden van bestuur moeten zich bezinnen in een wijzigend zorglandschap over hoe ze hun missie kunnen waarmaken door ook allianties aan te gaan, efficiëntie-oefeningen te doen en de competenties in te kopen op het niveau waar dat mogelijk is. Dat lijkt mij eerder een houding van goed bestuur. Ik ben het daar dus absoluut niet mee eens!

Ik sluit me wel aan bij de heer Persyn die de cijfers wat in perspectief heeft gezet. Het gaat hier natuurlijk over het verslag van klachten. Dat is natuurlijk niet representatief voor alles wat er aan de orde zou kunnen zijn. Dit zijn mensen die een initiatief genomen hebben om een signaal te geven aan de overheid en de administratie. Het is zeker geen ijkpunt om te kijken of iedereen goed bezig is. Maar – dat is ook de moeilijkheid bij intensiever toezicht – het eerste dat ik als overheid graag zeg, is dat de meeste woonzorgcentra het goed tot zeer goed doen. Dat is wel degelijk 'mainstream' Vlaanderen.

Wij hebben de subjectieve ervaring van bewoners van woonzorgcentra enkele jaren geleden gemeten met enquêtes. Dat waren er duizenden, weliswaar bij die mensen die zich nog konden uitdrukken en eraan konden deelnemen. Wat er uitkomt op het niveau van de zorg, is goed tot zeer goed. Daar waar het minder of iets minder is, gaat het over het samenleven in het woonzorgcentrum. Dat is ook de reden waarom de shift van een eerder medisch model naar een zorg- en leefgemeenschap in het concept wordt gemaakt.

Ik ben ervan overtuigd dat het initiatief goed op zijn plaats komt. Er wordt 22 miljoen euro extra geïnvesteerd in personeelsomkadering. Op het einde van de legislatuur zullen we meer dan 100 miljoen euro geïnvesteerd hebben, alleen al in de versterking van het personeel in de woonzorgcentra. Ook onze Zorginspectie is ondertussen versterkt. Ik denk dat we op dat vlak wel stappen vooruitzetten.

Woonzorgcentra moeten ook op een professionele manier kunnen omgaan met klachten. Binnenkort houden we een studiedag over klachtenbehandeling in woonzorgcentra met de betrokken sector uiteraard, omdat men daar op een professionele manier moet mee omgaan. Dat is niet altijd bedreigend en men moet er ook uit leren en er een kwaliteitsbeleid mee kunnen voeren. Ook dat signaal willen we duidelijk geven aan de sector.

Griet Coppé (CD&V): Minister, dank voor uw uitgebreid antwoord. Tot slot wil ik beamen dat heel veel personeel zich dagdagelijks zeer goed inzet om alle mogelijke kwaliteit aan zorg te bieden voor kwetsbare ouderen. Ook de directies, kaders en koepels moeten ogen en oren durven openzetten om te kijken en te horen wat er leeft op de werkvloer, om zo de best mogelijke kwaliteit te kunnen bezorgen aan de ouderen.

Ortwin Depoortere (Vlaams Belang): Het Vlaams Belang heeft altijd al gepleit voor betaalbare, kwaliteitsvolle zorg. Wat betaalbaarheid betreft, stel ik vast dat deze meerderheid de maximumfactuur in de ouderenzorg niet wil invoeren. Ouderen met een minimumpensioen kunnen de gemiddelde rusthuisfactuur niet betalen. Ik stel vast de kwaliteit van de zorg nog altijd een pijnpunt blijft.

Het Vlaams Belang vraagt om onze mensen te beschermen, minister. Zorg voor voldoende publieke middelen zodat onze ouderen zich geen zorgen hoeven te maken over hun oude dag. *(Applaus bij het Vlaams Belang)*

Jan Bertels (sp.a): Ik wil nog even iets rechtzetten, minister. Ik ken u niet als een minister die mij ongenueanceerd woorden in de mond legt. Ik heb niet gezegd dat grootschaligheid tot minder kwalitatieve zorg leidt. Ik heb u wel gevraagd hoe u die grootschaligheid wilt rijmen met kwalitatieve zorg. U geeft er, wat mij betreft, gelukkig een correct antwoord op. De zorg zélf moet kleinschalig georganiseerd worden. De backoffice mag grootschalig georganiseerd worden, maar de zorg zelf moet kleinschalig georganiseerd worden. Dat is wat we nodig hebben, kleinschalige zorg. Dat is zorg waar de zorgbehoevende ouderen een beleving kunnen hebben en waar ze in een zorg- en leefgemeenschap leven, zoals u zelf hebt aangehaald.

Dat is voor ons belangrijk. Ik citeer wat er onlangs in de media stond, en we zijn het daar absoluut mee eens: de zorg zelf mag voor ons geen beursgenoteerd product worden. Zorg is geen louter commercieel product, minister, dat mag het ook niet zijn. Ik hoop dat u het ermee eens blijft dat de zorg kleinschalig en buurtgericht moet blijven. *(Applaus bij sp.a)*

De voorzitter: De actuele vragen zijn afgehandeld.

ACTUELE VRAAG van Freya Saeys aan Jo Vandeuren, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over de opmars van de mazelen

De voorzitter: Mevrouw Saeys heeft het woord.

Freya Saeys (Open Vld): Viroloog Marc Van Ranst waarschuwde naar aanleiding van de negenhonderd doden in Madagaskar ten gevolge van de mazelen voor een mogelijke opmars van mazelen en voor een toenemend wantrouwen ten opzichte van vaccinatie.

We merken dat steeds meer fake news zich via sociale media verspreidt, waarbij er foutieve informatie wordt gegeven. Vaccinatie zou gelinkt worden aan een toename

van autisme en onvruchtbaarheid, en zou de kans vergroten op het ontwikkelen van kanker. Dat baart natuurlijk wel zorgen. We zien in Europa een verviervoudiging in 2018 van de gevallen van mazelen. Vlaanderen doet het wel goed, maar Wallonië en Brussel minder. Brusselse artsen waarschuwen ook voor een toename. Alleen al deze maand zijn er meer gevallen dan heel het afgelopen jaar. Dat zegt toch al iets.

Daarenboven gaan we natuurlijk ook op reis naar Frankrijk, Italië en Griekenland, waar we ook een enorme toename zien.

Ik heb u daarover al meerdere malen in de commissie vragen gesteld. Dat was ook naar aanleiding van de studie van de UGent en de KU Leuven, waaruit onder andere bleek dat een op de vijf jonge moeders denkt dat ze hun kind niet hoeven te vaccineren tegen ziekten die niet of nog weinig voorkomen. Dat baart mij toch ook wel echt zorgen. Ik denk dat hoe dan ook een proactieve communicatie noodzakelijk is.

Welke maatregelen gaat u nemen tegen dit wantrouwen ten opzichte van vaccinatie om die opmars van mazelen tegen te gaan?

De voorzitter: Minister Vandeurzen heeft het woord.

Minister Jo Vandeurzen: Professor Van Ranst waarschuwt terecht voor het risico dat de mazelen steeds meer opduiken. Op Europees niveau zie je dat het aantal gevallen vorig jaar toch behoorlijk groot was. Onder de 82.000 mensen met mazelen vielen uiteindelijk 70 sterfgevallen te noteren. Dat is een serieuze uitdaging.

Vlaanderen heeft zich al een aantal jaren, ook in het kader van de nieuwe gezondheidsdoelstelling van een levenslang vaccinatiebeleid, ingeschreven in de internationale ambitie om mazelen de wereld uit te helpen. Dat betekent dus ook dat Vlaanderen al jaren voortdurend probeert om dat levenslang vaccinatiebeleid via campagnes onder de aandacht te brengen, bijvoorbeeld in het kader van de Vaccinatieweek in april, die dit jaar specifiek over mazelen gaat. Ook in de publieke opinie probeert Vlaanderen daar een draagvlak voor te creëren.

Ik geef u even de Vlaamse cijfers: vorig jaar hadden we in Vlaanderen 41 gemelde gevallen, in 2016 en 2017 waren dat er 37. Wij interpreteren dat als het resultaat van volgehouden inspanningen. In de Vaccinatieweek gaan wij opnieuw aandacht vragen voor de vaccinatie tegen mazelen, want het is een zeer besmettelijke ziekte. Als er op bevolkingsniveau niet genoeg mensen gevaccineerd zijn, ontstaat het risico dat de ziekte zich bij een uitbraak opnieuw verspreidt.

Wij zien dat de eerste vaccinatie bij jonge kinderen in Vlaanderen op een meer dan behoorlijke 96,2 procent ligt. Voor de tweede vaccinatie ligt het cijfer op 93,4 procent, iets onder de geambieerde doelstelling van 95 procent. Wij merken ook – om iets meer op uw concrete vraag in te gaan – dat het debat over vaccinaties hier en daar terug opduikt, maar Kind en Gezin en het Agentschap Zorg en Gezondheid zien dat nog niet als problematisch. Ze merken wel dat vaccinatoren meer vragen krijgen en meer uitleg moeten geven, maar ze ervaren dat nog niet als problematisch of als iets wat ouders ervan zou weerhouden om hun kinderen te laten vaccineren. We moeten er in Vlaanderen alert voor zijn, maar ik heb het gevoel dat het anders leeft in de Vlaamse publieke opinie dan in andere delen van het land.

Precies omdat we weten dat we die vaccinatieambities echt moeten halen, hebben we ook beslist dat de gratis vaccins die huisartsen via Vaccinnet kunnen aanvragen en die bestemd zijn voor kinderen en jongeren, ook voor volwassenen gebruikt mogen worden. Nog niet zo lang geleden hebben we het signaal gegeven dat dokters de voorraad ook voor volwassenen mogen gebruiken, als dat nodig zou zijn. Ik geef u ook nog het cijfer voor 2019 mee: de administratie meldt mij –

mazelen is een ziekte waar meldingsplicht voor geldt – dat we op dit moment elf gevallen hebben, waarvan twee clusters, een van vijf gevallen en een van twee gevallen. U weet dat wij zeer snel ter plaatse gaan en dat wij proberen om een vorm van relatieve quarantaine te organiseren om verspreiding in te dijken, als er zich gevallen voordoen.

Freya Saeys (Open Vld): Vlaanderen scoort op het vlak van vaccinaties inderdaad heel goed, maar het Agentschap Zorg en Gezondheid heeft toch ook wel enkele werkpunten aangegeven, waaronder het vervolgvaccin voor mazelen. Daar zou Vlaanderen toch wel een tandje mogen bijsteken.

Dat wantrouwen moeten we toch ook wel goed in de gaten houden, denk ik. Ik heb u ooit eens een vraag gesteld over vaccineren tegen griep bij zorgverleners. Uit uw antwoord bleek toen dat bijna de helft van de zorgverleners op spoed-diensten zich niet liet vaccineren omdat ze niet geloofden dat het henzelf of anderen zou beschermen. Dat zijn volgens mij toch wel rode vlaggen waar we rekening mee moeten houden. Ziektes bedreigen namelijk niet alleen je eigen leven, maar ook dat van de mensen rondom jou. Dergelijk gedrag lijkt me dan ook zeer gevaarlijk en ook asociaal, en het is zeker iets om in het oog te houden. *(Applaus bij de N-VA)*

De voorzitter: Wie wenst aan te sluiten, moet wel gevaccineerd zijn.

Mevrouw Sleurs heeft het woord.

Elke Sleurs (N-VA): Ik zou me willen aansluiten bij collega Saeys, en natuurlijk ook bij de minister: dit is zeer belangrijk en we moeten toch waakzaam blijven. We hebben de discussie inderdaad al heel regelmatig gevoerd in de commissie. Naar aanleiding van de huidige berichtgeving denk ik dat dit een blijvende problematiek is. Zeker en vast zijn de valse geruchten en de valse verhalen dat. Ik hoorde deze ochtend ook nog professor Van Damme. De geruchten blijven de ronde doen dat de vaccins schadelijke stoffen bevatten, dat ze schadelijk zijn in plaats van beschermend, dat ze zelfs in hoge mate zink en andere stoffen zouden bevatten. Die verhalen zouden we toch moeten tegenhouden.

Minister, hoe gaan we dus toch proberen, ook naar aanleiding van het griepvaccin, om die valse geruchten, om dat vals nieuws dat zich toch wel zeer snel verspreidt via de sociale media, in te dijken, voor dat iets is wat we niet meer kunnen indijken?

De voorzitter: De heer Bertels heeft het woord.

Jan Bertels (sp.a): We hebben in het kader van de gezondheidsdoelstellingen inderdaad een levenslang vaccinatiebeleid, en dat is een goede zaak, denk ik. Ook dat we elk jaar opnieuw een campagne voeren met betrekking tot het vaccinatiebeleid, is een goede zaak. De minister heeft er ook naar verwezen. Dat moeten we ook blijven doen. We moeten ook zeker desinformatie die verschijnt met betrekking tot vaccinaties met correcte informatie tegengaan. Minister, u hebt het zelf aangegeven: we moeten heel alert zijn. Ik neem dat u ook hebt bedoeld dat, indien we het percentage van de vaccinatiedoelstelling niet halen, we dan onmiddellijk kunnen reageren. Het is in dat kader dat ik een bijkomende vraag heb. U hebt ook verwezen naar de vervolgvaccins die worden toegediend, die ter beschikking worden gesteld. Zijn daar cijfers over? Worden die vervolgvaccins ook al gebruikt?

De voorzitter: Mevrouw Van den Brandt heeft het woord.

Elke Van den Brandt (Groen): Mazelen is een ziekte die kindjes niet alleen ziek maakt, maar voor een aantal kindjes ook dodelijk kan zijn. We zijn erin geslaagd om die ziekte onder controle te krijgen net omdat alle ouders hun kindjes lieten

vaccineren. De eerste oproep is dus: ouders, laat jullie kinderen alsjeblieft vaccineren.

Minister, u zegt terecht dat we in Vlaanderen een hoge vaccinatiegraad hebben. Dat verschilt voor Brussel en Wallonië. Als het over Brussel gaat, is het in de bureaus van Kind en Gezin, waarvoor u wel mee bevoegd bent in Brussel, dat ook die Brusselse kindjes vaccins kunnen krijgen. En het is in Brussel, in onze hoofdstad, dat we vaststellen dat er echt een opmars is van die ziekte en dat er dus iets moet gebeuren.

Mijn vraag is dus heel specifiek: zult u daar iets doen om de vaccinatiegraad toch op te krikken, om ervoor te zorgen dat we een opmars van mazelen in onze hoofdstad koste wat het kost tegengaan?

Minister Jo Vandeurzen: Ik heb, zoals ik u heb gezegd, Kind en Gezin een tijdje geleden al eens bevraagd om te weten of men signalen krijgt dat de drempels hoger worden of dat er vragen worden gesteld die aanleiding geven tot het niet vaccineren van kinderen. Kind en Gezin heeft me gezegd dat ze daar wel meer vragen over krijgen, maar dat dat nog niet tot een situatie komt waarin mensen zouden weigeren om hun kind te laten vaccineren. Dat is echter wel een signaal dat we alert moeten zijn. De vraag van mevrouw Saeys is in die zin ook terecht. Ik denk dat we ons goed moeten realiseren wat ook bij de totstandkoming van de gezondheidsdoelstelling naar voren is geschoven: wij willen mensen de kans geven om zich te laten vaccineren, maar er is geen verplichting. Je moet dus proberen objectief te informeren en mensen toch ook duidelijk te maken dat het ook voor hun kind een goede zaak zou zijn. Maar ze zijn daar natuurlijk vrij in. Vaccinatie voor mazelen is zeker niet verplicht. Ik ben me er dus echt wel bewust van dat we zeer alert moeten blijven en goed moeten voelen op het terrein wat er aan het gebeuren is.

Mevrouw Van den Brandt, in Brussel is de boodschap, denk ik, dat Kind en Gezin uiteraard dezelfde strategie toepast. Het is daar ook gratis. Ook wat we daar doen in het algemeen met betrekking tot mazelen, is conform de aanpak in de rest van Vlaanderen. Ik ben me echter wel bewust van het feit dat we daarover het best ook nog eens met het Office de la Naissance et de l'Enfance (ONE) en partners samenzitten, om te bekijken of er ter zake nog initiatieven nodig zijn op Brussels niveau. Dat is in het algemeen. Als het gaat over preventie: dat is altijd wel een issue. Ook in screeningsprogramma's merk je dat die afstemming nodig is. Ik ben dus echt wel bereid om aan Kind en Gezin te vragen om daar met de Franstalige collega's ook nog eens het juiste contact over te hebben.

Het signaal in de publieke opinie en van autoriteiten is belangrijk, waarbij wordt gezegd dat dat fake news is, dat het gewoon niet correct is dat men dat blijft geven. U hebt naar een grote autoriteit verwezen. Het is ook belangrijk dat autoriteiten dat ook publiek blijven zeggen want de overheid kan wel van alles zeggen, maar je moet toch ook mensen hebben die dat ook met een grote autoriteit kunnen doen.

Collega's, tot slot wil ik u nog graag even triggeren. De voorzitter vroeg zich af wat zijn vaccinatiestatus was. Nu heeft hij al een respectabele leeftijd, dus ik kan niet specifiek over zijn situatie spreken. Maar er zijn er toch onder u die perfect kunnen weten wat hun vaccinatiestatus is, want ze kunnen Vitalink consulteren en kunnen via de databank van Vaccinnet hun vaccinatiestatus kennen. Als ik van deze primetime kan gebruik maken om dat toch nog eens onder de aandacht te brengen, dan doe ik dat met veel overtuiging. *(Applaus bij de meerderheid)*

Freya Saeys (Open Vld): Een kleine noot, minister. U zei zelf dat vaccinatoren daar veel meer vragen over krijgen. Ik kan alleen maar oproepen om daarop in te

gaan, daar proactief over te communiceren en te peilen naar wat de mening daarrond is zodat men eventueel 'fake news' kan tegengaan.

De voorzitter: De actuele vraag is afgehandeld.

ACTUELE VRAAG van Katia Segers aan Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over een integrale aanpak van cyberpesten

De voorzitter: Mevrouw Segers heeft het woord.

Katia Segers (sp.a): Voorzitter, minister, u hebt het allicht gemerkt, ik ben waarschijnlijk niet de enige die vandaag en de afgelopen week met de vier stippen op de handrug rondloopt. Aha, mijnheer Diependaele, heel goed.

De vier stippen zijn symbool van de Ketnetactie 'Move tegen pesten', die er elk jaar is tijdens de Vlaamse Week tegen Pesten. Deze sensibiliseringsactie kent jaar na jaar een groot succes. Ze is immers zeer nodig. Alle acties ten spijt, moeten we immers constateren dat we de problematiek van het pesten en cyberpesten niet onder controle krijgen, daar zijn experts het over eens.

Minister, u liet hetzelfde geluid horen naar aanleiding van een tussentijdse rapportering over het onderzoek 'Geweld gemeld en geteld'. De nota van de Vlaamse Regering verwijst er ook naar. Dat rapport brengt precies in kaart in welke mate jongeren tussen 10 en 18 jaar te maken krijgen met verschillende vormen van geweld. De resultaten ervan spreken helaas boekdelen. Wij denken dat ze bevestigen dat we moeten blijven investeren in een geïntegreerde aanpak op het vlak van integriteit.

Minister, als we kijken naar de feiten, namelijk dat de problematiek van pesten niet afneemt, bent u dan van mening dat we vandaag genoeg doen om deze problematiek onder controle te krijgen?

De voorzitter: Minister Vandeurzen heeft het woord.

Minister Jo Vandeurzen: Collega, het zou euvele hoogmoedigheid zijn om te beweren dat we genoeg doen. Het thema is ernstig genoeg om ons te realiseren dat er inspanningen moeten gebeuren. Op een bepaald moment de inspanningen als 'acquis' beschouwen en zeggen dat we het daarmee gaan doen, is absoluut niet de meest verstandige houding. Integendeel, er moet voortdurend opnieuw aandacht worden gevraagd voor het thema en er moet voortdurend worden gezocht naar nieuwe methoden.

Wat de aanpak betreft, vind ik het wel belangrijk dat we dat op een geïntegreerde manier doen. Als we zouden vervallen in een scenario waarbij je in elk stukje van het beleidsdomein een apart beleid zou gaan voeren zonder te vertrekken van gedeelde inzichten, methodieken en noem maar op, dan is dat absoluut geen goede aanpak. Elke situatie waarin er sprake is van pesten en cyberpesten, is natuurlijk een unieke of specifieke situatie. Maar de boodschap is wel om te proberen het beleid consistent te houden over beleidsdomeinen, levensdomeinen en stakeholders heen.

Daarom is het ook belangrijk dat de Vlaamse Regering eind vorig jaar op de laatste ministerraad voor de kerstvakantie die geïntegreerde aanpak, de gemeenschappelijke aanpak in de bevordering en bescherming van de fysieke, psychische en seksuele integriteit, nog eens heel uitdrukkelijk op de agenda heeft gezet. Daaruit vloeien nog altijd acties, en soms ook nieuwe acties, uit voort.

Aangezien het om het beleid van minister Gatz, minister Muyters en minister Crevits gaat, is het natuurlijk niet gemakkelijk een exhaustieve lijst op te stellen, maar ik kan kijken naar wat nu in het onderwijs gebeurt. Er zijn vormingsavonden voor ouders en scholen over veilig online surfen. Er is de brochure in de scholen over het aanpakken van pesten. Er is de 'Time Out tegen Pesten'-campagne van minister Muyters. Er is de opbouw van kennis door het Kenniscentrum. Er is het eSafety Label-project, dat scholen ertoe moet brengen een actieplan te organiseren. Er zijn de acties van de Vlaamse Onderwijsraad (Vlor). Er is de 'No Hate Speech Movement'-campagne van de Raad van Europa, waarin jongeren het initiatief nemen. Ook in Vlaanderen is een 'No Hate Speech Movement'-platform opgericht. Dat platform heeft betrekking op verschillende levensdomeinen en wordt door jongeren aangestuurd. Klasse heeft een aantal initiatieven genomen. Het nummer 1712 zet uitdrukkelijk op deze materie in.

Ik denk dat we vanuit een geïntegreerde visie en met kennisdeling proberen een veelheid aan acties uit te rollen. Ik ben ervan overtuigd dat we op die manier in de volgende periode, wanneer er nieuwe inzichten en mogelijkheden zijn, nieuwe acties zullen kunnen ondernemen.

Katia Segers (sp·a): Minister, zoals ik eigenlijk had verwacht, hebt u een opsomming gegeven van de initiatieven die u, samen met minister Gatz en minister Crevits, hebt genomen. U hebt terecht verwezen naar de nota van december 2018 waarin alle initiatieven mooi zijn gebundeld in het licht van een gezamenlijke, geïntegreerde aanpak van het integriteitsbeleid. Het blijven echter allemaal losse en versnipperde initiatieven die vaak niet alle doelgroepen afdoend bereiken.

Er is veel energie gegaan naar en er is veel op de schouders gelegd van Mediawijs. Ik heb recent de cijfers over het bereik opgevraagd. Dat bereik is op dit ogenblik nog niet voldoende. Over het onderzoek 'Geweld, gemeld en geteld', waar in de nota naar wordt verwezen, hebt u in 2017 gezegd dat de definitieve resultaten in juni 2018 zouden worden opgeleverd. We zijn ondertussen bijna een jaar later.

Er gebeurt nog altijd te weinig en het gebeurt te versnipperd en met onvoldoende effect. U weet dat de experts al zeer lang vragen om de oprichting van een kenniscentrum over cyberpesten waar al de kennis en expertise bij elkaar kunnen worden gebracht. Waarom blijft u zo hard gekant tegen deze idee? Ik heb hierover al tweemaal een voorstel van resolutie ingediend.

De voorzitter: Mevrouw Jans heeft het woord.

Vera Jans (CD&V): Mevrouw Segers, zeker aan de vooravond van de Vlaamse Week tegen Pesten wil ik me graag bij uw pleidooi aansluiten. Ook nu weer vraagt u hier aandacht voor het grote probleem dat cyberpesten is. Ik ben het niet met u eens dat de initiatieven die we nemen versnipperd zijn. Ik denk dat alles wat we doen, zowel in het onderwijs als in het beleidsdomein Welzijn en met Mediawijs, gebeurt in een geïntegreerde en afgestemde aanpak. Het is nu eenmaal niet evident hieraan te werken. Het gaat om de sociale media en het internet, dat er altijd en overal is. Jammer genoeg opent elke nieuwe app en elke evolutie weer mogelijkheden waarop we vanuit het beleid moeten inzetten.

Minister, er is de afgelopen jaren bijzonder veel gebeurd. Ik denk dat alles nu op een afgestemde manier wordt aangewend. Desalniettemin vind ik het positief dat u ook nu weer alle opties openlaat om hierop te blijven inzetten bij elke gelegenheid die zich voordoet.

De voorzitter: De heer Parys heeft het woord.

Lorin Parys (N-VA): Voorzitter, cyberpesten is een fenomeen dat heel moeilijk aan te pakken valt en dat een echt probleem vormt. Samen met alle anderen

pleiten we vandaag dan ook voor een eenheid van visie en voor een geïntegreerde aanpak.

Minister, in het licht daarvan zou ik u graag een vraag stellen. U weet dat de University Colleges Leuven-Limburg (UCLL) in de periode tussen september 2017 en februari 2018 een vervolgonderzoek naar cyberpesten heeft gedaan.

Het zijn die resultaten die zouden leiden tot beleidsaanbevelingen en finaal tot die afgestemde aanpak door alle betrokken beleidsdomeinen. Eind oktober zat dat alles nog in een afrondende fase. Hoe ver staat het nu met het onderzoek? Wat is het exacte plan van aanpak dat naar aanleiding van die beleidsaanbevelingen is geformuleerd?

Minister Jo Vandeurzen: Ik heb begrepen dat dat onderzoek afgerond is en dat het ook aan de diverse collega's voorgelegd is. Er zal inderdaad een communicatie over komen.

Ik ga toch nog eens met nadruk betwisten dat die initiatieven allemaal losse initiatieven zijn. Het is juist de inspanning geweest om daar één gedragen, coherente visie op te bouwen, en vandaaruit ook te kunnen verantwoorden dat we die aanpak op een horizontale manier hebben gedaan. Er gebeuren rond het thema echt wel behoorlijk wat inspanningen. Dat gebeurt ook vanuit een collectieve prioriteitstelling op het niveau van de regering, getuige daarvan het document dat eind vorig jaar op de agenda is gekomen. Dat is, denk ik, de beste manier om in zo'n complexe materie, die zich in zoveel situaties kan concretiseren, een coherent beleid te voeren.

Katia Segers (sp.a): Bedankt, minister. Weet u, de afgelopen vijf jaar is die problematiek van cyberpesten, en de manier waarop we er in het Vlaams Parlement mee zijn omgegaan, voor mij één brok frustratie geweest. Met de regelmaat van de klok heb ik u er vragen over gesteld. Met de regelmaat van de klok hebben we initiatieven genomen. Twee keer hebben we een voorstel van resolutie ingediend dat is weggestemd. Onze fractie smeekt u om een daadkrachtige geïntegreerde aanpak voor preventie, sensibilisering en bestrijding van cyberpesten. We krijgen de problematiek niet onder controle.

Uiteraard gaat de oprichting van een dergelijk kenniscentrum een extra investering vergen, maar ze loont. Ga te rade bij uw Nederlandse collega. In Nederland heeft de praktijk uitgewezen dat elke euro die een overheid investeert in een antipestbeleid, vijf keer meer oplevert. En het gaat niet over het geld. Ons gaat het over de verwoestende gevolgen van pesten. Pesten doodt letterlijk mensenlevens. We kunnen dit niet blijven doen met – ik noem het geen laksheid, maar onvoldoende focus en onvoldoende daadkracht om ermee aan de slag te gaan. Ik wil u daar opnieuw toe oproepen. (*Applaus bij sp.a*)

De voorzitter: De actuele vraag is afgehandeld.

ACTUELE VRAAG van Robrecht Bothuyne aan Lydia Peeters, Vlaams minister van Begroting, Financiën en Energie, over de verminderde steun voor dakisolatie

ACTUELE VRAAG van Johan Danen aan Lydia Peeters, Vlaams minister van Begroting, Financiën en Energie, over de energieprijzen

De voorzitter: De heer Bothuyne heeft het woord.

Robrecht Bothuyne (CD&V): Minister, we weten het allemaal: klimaat staat bijzonder hoog op de agenda, ook bij u, geheel terecht. U gaf zelf al aan rekening te willen houden met de boodschap die de vele mensen in de diverse klimaatmarsen

en -betogingen hebben gegeven. Er is nood aan een sterk klimaatbeleid in Vlaanderen.

Als we kijken naar wat dat concreet betekent, gaat het onder andere over het versneld renoveren van onze verouderde woningen in Vlaanderen. Ongeveer de helft van onze woningen is ouder dan vijftig jaar. Heel wat woningen hebben nog steeds geen elementaire vorm van isolatie. Neem maar het meest bekende voorbeeld: dakisolatie ontbreekt volgens de laatste REG-enquête (rationeel energiegebruik) in ongeveer 15 procent van de daken op de Vlaamse woningen. Mensen hebben steun nodig op verschillende manieren om effectief te komen tot het isoleren van hun dak en hun woning. Dat is de beste manier om het klimaat te sparen. En het is uiteraard ook een zeer goede manier om de energiefactuur van onze gezinnen te verlagen.

We hebben daar premies voor. De dakisolatiepremie was heel populair. In 2016 werden er nog meer dan 53.000 premies uitgereikt. Maar volgens de laatste cijfers is dat vorig jaar teruggevallen tot de helft. Dat is een problematische situatie, gezien de hoge nood die er op het terrein nog altijd is. Tegelijk heeft de regering beslist om die premie van 6 euro per vierkante meter te verlagen naar 4 euro per vierkante meter. Gecombineerd met de eerder al geschrapte fiscale aftrek voor dakisolatie, is de steun fors verlaagd. Eigenlijk is dat een fout signaal, wat ons betreft. De steun moet worden opgetrokken om mensen aan te zetten tot investeringen in isolatie en energiezuinigheid.

Mijn vraag is dan ook: op welke manier zult u de tienduizenden Vlaamse gezinnen ondersteunen en bijkomende steun bieden bij het versneld renoveren van hun woningen?

De voorzitter: De heer Danen heeft het woord.

Johan Danen (Groen): Collega's, minister, we weten allemaal dat landbouw, mobiliteit en gebouwverwarming de meest hardnekkige of robuuste sectoren zijn als het op klimaat aankomt. Zij stoten veel CO₂ uit, en het is in alle drie de sectoren moeilijk om de CO₂-uitstoot te beperken. Het is dan ook bijzonder jammer dat de energierenovatiegraad van onze gebouwen de laatste jaren stremt. Dat blijkt niet alleen uit het feit dat er minder premies worden toegekend, maar het blijkt ook uit het aantal vergunningen en aanvragen voor renovaties. Dat aantal neemt zowaar af.

We moeten eigenlijk elk jaar een honderdduizendtal woningen renoveren, willen we onze doelstellingen halen. Maar zo ver zijn we nog lang niet. En dat is bijzonder jammer, want economie en ecologie kunnen hier hand in hand gaan. Als mensen hun huizen goed isoleren en energetisch renoveren, dan stijgt ook de waarde van het huis. De energiefactuur zal dalen, net als de CO₂-uitstoot. En bovendien worden er bijkomende jobs gecreëerd. Daarom is het jammer dat de resultaten uitblijven, ondanks de jarenlange inspanningen van deze regering. Mijn vraag is heel eenvoudig: wat gaat u doen om het tij te keren?

De voorzitter: Minister Peeters heeft het woord.

Minister Lydia Peeters: Collega Bothuyne, u verwijst specifiek naar de dalende trend inzake dakisolatie. Ik moet toch even verduidelijken dat het afbouw-scenario voor dakisolatie al in 2016 werd vastgelegd. Vanuit de bevoegdheid Wonen hebben we ook vooropgesteld dat dakisolatie vanaf 2020 sowieso wordt verplicht. Dat is een beslissing die al langer voorligt. En ik wil toch ook opmerken dat 85 procent van de woningen op dit ogenblik al van dakisolatie zijn voorzien – ik verwijs naar wat er in de commissievergadering van 23 januari 2019 aan bod is gekomen. Wat dat betreft liggen er toch al heel wat mooie cijfers op tafel.

Collega Danen, u verwijst naar de dalende trend inzake premies in het algemeen. We kunnen niet ontkennen dat er een dalende trend is, maar ik wil tegelijkertijd meegeven dat er al een aantal corrigerende maatregelen werden genomen. Ik denk aan de premie voor zonneboilers – die dalen niet. Ook de premie voor warmteboilers werd onlangs ingevoerd. Dat zijn ook elementen die meespelen.

De opvolgingsindicator van het Vlaams Energieagentschap toont ook een aantal positieve elementen – ik verwijs opnieuw naar de commissievergadering van januari. Er is bijvoorbeeld meer sloop en heropbouw, en met onze premie proberen we dat nog meer onder de aandacht te brengen. Hopelijk volgt straks ook het btw-tarief van 6 procent voor nieuwbouw en voor sloop en wederopbouw.

Daarnaast is er de stijgende aanwezigheid van isolatie in ons woningenpark in het algemeen. Dat mag nog eens duidelijk onder de aandacht worden gebracht. Het gaat dan over dakisolatie, dubbele beglazing en muurisolatie, en in mindere mate over vloerisolatie. Die stijging blijkt duidelijk uit de recente enquête van de Vlaamse Regulator van de Elektriciteits- en Gasmarkt (VREG).

Er worden ook almaar meer oude verwarmingsketels vervangen, en ook dat wijst op een trend naar meer energie-efficiëntie. We zien ook een stijgende lijn in de burenpremies, in de totaalrenovatiebonussen, en in de buitenmuurisolatie-premies. Dat zijn toch positieve indicatoren die bijdragen tot het verhaal van de energie-efficiëntie.

Ik denk niet dat er nog andere premies zijn die we moeten verhogen. De premies van vandaag zijn goed, en we moeten die ook behouden. Maar we kunnen niet ontkennen dat het laaghangend fruit al voor een deel is geplukt, en dat we daarnaast moeten inzetten op een aantal andere maatregelen. We hebben dat al meermaals herhaald. Ik denk aan de energielening van 0 procent, waar toch 46 procent van de Vlaamse huishoudens voor in aanmerking komt. Ik denk ook aan het noodkoopfonds, dat straks definitief kan worden uitgerold. We hadden het er deze morgen nog uitgebreid over in de commissie.

En ik denk zeker ook aan de taken die onze Energiehuizen hebben. Die taken zijn heel belangrijk: van de informatieve en communicatieve rol om mensen ervan te overtuigen om over te gaan tot energie-efficiëntie, tot tal van maatregelen die ervoor zorgen dat ze minder energie verbruiken. De ontzorgende functies en coachingfuncties zijn wat dat betreft heel belangrijk.

Daarnaast wil ik nog wijzen op ons energieprestatiecertificaat, ons energielabel, dat we onlangs gewijzigd hebben. Dat moet toch ook weer een bijkomende stimulans zijn voor mensen om ervoor te zorgen dat hun woning zo energiezuinig mogelijk is. Dat biedt ze meer comfort en tegelijkertijd stijgt ook de waarde van de woning.

Ik wil ook de maatregel 'drie van de zes' nog even toelichten. Ook dat is volgens mij een belangrijke maatregel voor de toekomst. Bij verkoop van een woning zal men vanaf 2020-2021 minstens drie van de zes maatregelen moeten uitvoeren.

Dat zijn bijkomende elementen die er toch voor zullen zorgen dat we onze doelstellingen in het kader van het Renovatiepact 2050 wel degelijk zullen behalen.

Robrecht Bothuyne (CD&V): Minister, dank u wel voor het antwoord. Uiteraard is er heel wat gebeurd, zijn er heel wat initiatieven genomen. Een aantal zaken staan nog in de steigers, zoals het noodkoopfonds en de versterking van de Energiehuizen. Alleen stellen we vast dat op het terrein niet alleen de klimaatbetogers vinden dat het allemaal nog te weinig is, maar dat ook heel veel Vlaamse gezinnen vinden dat de steun nog altijd te weinig is, want ze komen niet tot de stap om hun woning effectief te renoveren.

Ik weet dat minister Tommelein in 2016 gezegd heeft dat we de premie zouden verlagen vanaf 2019 en dat dat ervoor zou zorgen dat er veel meer premies aangevraagd zouden worden in 2017 en 2018. Op die manier zouden we een versnelling krijgen in de energierenovatie van onze woningen. We kunnen nu alleen maar vaststellen dat die strategie jammerlijk gefaald heeft. Ik denk dat het nodig is, minister, dat u die strategie bijstelt en dat u extra steun geeft aan de mensen, ook aan mensen die het vaak sociaal moeilijk hebben om hun woning te renoveren. Het is dus nodig dat u de premies optrekt in plaats van vermindert.

Johan Danen (Groen): Minister, ik heb er nogmaals de rapporten van uw eigen administratie op nagekeken. De renovatiegraad loopt inderdaad terug. Dat kunt u echt niet ontkennen. Gelukkig zijn er een aantal lichtpuntjes. Dat zou er nog aan mankeren, na alle inspanningen die er gedaan zijn.

Ik moet zeggen dat wij altijd heel sceptisch gestaan hebben tegen een afname van het premiebedrag voor energiepremies, omdat we nooit geloofd hebben dat, als we de mensen maar proberen te lokken met nu nog hoge premies om die daarna te laten dalen, alles dan opgelost zal worden. Dat is niet het geval.

Minister, u zegt: bijna alle huizen hebben dakisolatie. Dat is niet helemaal waar: 15 procent van de huizen heeft dat nog niet. Het gaat toch over honderdduizenden huizen in Vlaanderen. Honderdduizenden huizen in Vlaanderen hebben geen dakisolatie. Dus moeten we meer doen en moeten we andere dingen doen.

Waarschijnlijk spelen financiële kwesties heel vaak een rol. Daarnaast zullen ook organisatorische kwesties wel een rol spelen: de manier van aanpakken. Dus moeten we volgens ons bijkomend inzetten op ontzorging, naast het inzetten op financiële instrumenten. Deelt u onze mening?

De voorzitter: De heer Tobback heeft het woord.

Bruno Tobback (sp-a): Ik wil me in ieder geval aansluiten bij die laatste opmerking van collega Danen. Als blijkt dat er nog een massa woningen niet geïsoleerd is en dat dus een massa eigenaars nog niet heeft ingepikt, dan moeten daar redenen voor zijn. We kunnen daarover speculeren. Hoe dan ook is een premie nooit voldoende voor iemand die niet over voldoende middelen beschikt om aan een volledige renovatie te beginnen. Dan helpt zo'n premie niet. Ik denk dat het hoog tijd is om eens de redenen te bekijken waarom die massa eigenaars van woningen niet is ingestapt, en wat we daaraan kunnen doen.

Minister, ik wil u toch ook even wijzen op een heel specifiek punt. Een van de domeinen waar er heel veel vertraging is, is dat van de appartementsgebouwen. Daar maakt mede-eigendom het vaak moeilijk om beslissingen te nemen. De premies daarvoor zijn ook nog niet heel lang beschikbaar. Er is dus denk ik wel een reden, of minstens een motivatie, om ervoor te zorgen dat die premies langer kunnen doorlopen en langer maximaal kunnen blijven, zodat mede-eigenaars die laat wakker geworden zijn misschien toch nog mee op de trein kunnen stappen. Is dat voor u een optie, minister?

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): Het is een vaststelling dat er inderdaad momenteel minder wordt gerenoveerd. Bij mensen met een lager inkomen, die een beroep doen op de energielening van 0 procent, blijkt 40 procent van de leningen te gaan naar het installeren van zonnepanelen en 60 procent naar het aanpakken van de schil. Maar ik zou verwachten dat eerst de schil wordt aangepakt. En daarom moet worden onderzocht waarom die schil niet wordt aangepakt. Is dat omdat de ondersteuning daar te laag is en andere ondersteuningsmechanismen eventueel te

hoog, en moet er daarin dus een verschuiving gebeuren? Of zijn er andere redenen?

Minister, ik wil u een heel pertinente vraag stellen. U meldde vorige week iets in de krant. Ik lees het letterlijk voor. Volgens u is het beter "om mensen stapsgewijs en zonder verplichting aan te zetten tot renovaties op logische momenten". Maar in uw eigen energieplan hebt u zelf vooropgesteld, zoals u daarnet hebt aangekaart, dat drie van de zes maatregelen binnen vijf jaar móéten worden uitgevoerd. En dus wil ik graag weten: is het nu móéten, zoals staat in uw eigen plan? Of zegt u: geen enkele verplichting voor de mensen?

Minister Lydia Peeters: Collega's, ik dank u voor uw bijkomende vragen.

Ik wil nog eens heel duidelijk stellen dat ons Renovatiepact, waarvoor hier een groot draagvlak was, geldt tot 2050. We kunnen niet alles gelijktijdig doen. Ik denk dat we het daarover eens zijn en dat iedereen dat ook beseft.

Moeten we vandaag dan aan doemdenken doen? Moeten we zeggen: oei, we zullen de doelstellingen niet halen, dus we zullen snel een aantal premies verhogen? Ik denk het niet. U weet dat, indien de premies worden verhoogd, dat weer door de hele maatschappij zal worden gedragen in de energiefactuur. En dat is absoluut geen optie.

15 procent van de woningen heeft vandaag nog geen dakisolatie. We kunnen dan inderdaad nagaan wat daarvan de oorzaak is. En dat zal wellicht meerdere oorzaken hebben. We weten enerzijds dat we een verouderd woonpatrimonium hebben, dat er een aantal woningen zijn die vandaag niet worden gerenoveerd en dat die eerder rijp zijn om te worden gesloopt en dan weer te worden opgebouwd. Op dat vlak verwijs ik naar de maatregelen die we daaromtrent hebben genomen, namelijk de sloop- en wederopbouwpremie van 7500 euro. Ik wil opnieuw benadrukken dat ik ook de btw-regeling van 6 procent voor de toekomst als een goede optie zie.

Tegelijk wil ik opnieuw benadrukken dat het verhaal van de noodkoopwoningen, het noodkoopfonds, ook heel belangrijk is. Hopelijk krijgen we hiervoor straks in het Vlaams Parlement een volledig draagvlak. Zo kunnen de mensen die gedwongen zijn een laagenergetische woning te kopen, ook de nodige maatregelen nemen om die woning energiezuinig te maken. Dat is heel belangrijk.

Verder hebben we vanaf het begin van dit jaar onze energiehuizen nieuwe taken opgelegd. We hebben de mensen van de Energiehuizen laten focussen op informatie, op communicatie, op het ontzorgen van de mensen. Iedereen die vandaag met een vraagstuk zit rond het energiegebruik van zijn of haar woning, kan bij die Energiehuizen terecht voor informatie of coaching en kan worden begeleid naar betere maatregelen.

Mijnheer Gryffroy, u zegt dat de energielening niet helemaal tot haar recht komt, omdat 40 procent wordt besteed aan zonnepanelen en 60 procent aan de schil. Ik wil benadrukken dat een heel aantal maatregelen al geruime tijd lopen. En als men al een volledige isolatiegraad aan zijn of haar woning heeft, is het niet meer dan logisch dat men overstapt van energie-efficiëntie naar het inzetten op hernieuwbare energie en dat men gaat kiezen voor zonnepanelen. Dat kunnen we alleen maar toejuichen.

Opnieuw, dat ontzorgen is heel belangrijk, zeker in verband met appartementsgebouwen, mijnheer Tobback. We hopen dat ook daar ten volle wordt ingezet op het verhogen van de energie-efficiëntie. Uiteraard zullen individuen daar niet apart toe kunnen beslissen, maar zal dat moeten worden gedragen door de verenigingen van de appartementsmede-eigenaars. Ik hoop dat we ook hen zo snel mogelijk

kunnen warm maken om in te zetten op die energie-efficiëntie. Want we hebben hen zeker nodig om die hele energietransitie te doorlopen.

Robrecht Bothuyne (CD&V): Minister, dank u voor uw bijkomende antwoorden en toelichting. U staat hoe dan ook voor een gigantische uitdaging: een derde van de woningen in Vlaanderen is op dit moment eigenlijk slecht of nauwelijks geïsoleerd. Er zijn nog heel wat stappen te zetten.

U kondigt een aantal goede initiatieven aan, maar ik denk dat het allemaal meer en beter kan. Er moeten hogere premies zijn. Er moeten niet alleen renteloze leningen zijn voor 46 procent van de Vlamingen. Waarom doen we dat niet voor alle Vlamingen? Ook de Vlamingen uit de middenklasse zouden recht moeten hebben op renteloze energieleningen, als het gaat over essentiële renovaties van hun woning.

Ontzorging is goed. De energiehuizen krijgen die taak, ik hoop dat ze ook de middelen en de mensen krijgen om de Vlaamse gezinnen te begeleiden in hun energierenovatie.

Ik hoop tot slot dat u ook met duidelijke regels en normen voor iedereen een duidelijk kader durft te scheppen.

Johan Danen (Groen): De uitdagingen zijn inderdaad gigantisch. De doelstellingen zijn heel ambitieus. Maar we stellen vandaag inderdaad vast dat we die bij lange niet gaan halen.

Ik wil ook positief zijn. Ik denk dat het mogelijk moet zijn, maar dan moeten er echt wel andere en betere dingen gebeuren dan deze die vandaag worden voorgesteld.

Het is belangrijk dat we nu nog, in deze legislatuur, een aantal krijtlijnen zetten voor de volgende legislatuur, om echt geen tijd te verliezen. Want, zoals mijn collega Pira recent nog zei, we moeten niet aan politiek doen om de volgende verkiezingen te winnen, maar wel om de volgende generaties voor te bereiden op de toekomst. *(Applaus bij Groen)*

De voorzitter: De actuele vragen zijn afgehandeld.

ACTUELE VRAAG van Jos Lantmeeters aan Lydia Peeters, Vlaams minister van Begroting, Financiën en Energie, over de adviezen van de Nationale Bank betreffende de toegang tot het hypothecair krediet

De voorzitter: De heer Lantmeeters heeft het woord.

Jos Lantmeeters (N-VA): Minister, over de betaalbaarheid van de woningkredieten voor de particulieren, maar ook voor de zelfstandigen, zijn hier al heel wat woorden door de zaal gegaan, en ook in de commissievergaderingen. Uw voorganger, toenmalig minister Tommelein, had op dat ogenblik de oplossing voorhanden, en u hebt eigenlijk de oplossing overgenomen: de politiek zou dit oplossen, en zou het lenen aan 100 procent van de waarde ondersteunen. En voor diegene die niet aan 100 procent kon lenen, werd er voorzien in een verzekeringskrediet. U hebt in de commissievergadering van 15 januari jongstleden nog verwezen naar Atradius, om dat te verzekeren.

Maar de Nationale Bank was vorige week toch van oordeel dat er niets opgelost was. Zij waarschuwt nog altijd voor de oplopende prijzen, die slecht zijn voor de huishoudens. En zij waarschuwt ook voor de stabiliteit van de banken. Er is op dit ogenblik nog geen groot gevaar, maar de Nationale Bank zegt wel dat de marges op dit moment te laag zijn.

Ik was ten zeerste verbaasd toen ik uw federale collega De Croo hoorde zeggen dat er tussengekomen moet worden, en dat de politiek het nu eens anders gaat

oplossen dan hoe minister Tommelein het destijds ging oplossen en dan u het gaat oplossen. Minister De Croo vraagt dat de Nationale Bank maatregelen zou nemen zodat niet iedereen meer kan lenen, en dat de banken niet meer zo snel kredieten mogen geven. Als dat een andere oplossing is, zie ik de slinger naar de andere kant gaan.

Minister, wat is, in het licht van de nieuwe oplossing van de Nationale Bank en van de opmerkingen van minister De Croo en van de Belgische federatie van de financiële sector (Febelfin), op dit ogenblik uw visie in verband met deze problematiek van het volledig lenen voor de woningkredieten?

De voorzitter: Minister Peeters heeft het woord.

Minister Lydia Peeters: We weten inderdaad dat de Nationale Bank vorige week aan de alarmbel getrokken heeft. Ze heeft dat eerder ook al gedaan in haar jaarverslag. Ze wijst er tout court opnieuw op dat er eigenlijk een te hoge 'loan to value' is, wat de hypothecaire leningen betreft. Er wordt te veel geleend naargelang de waarde van de woningen, en vaak is ook de schuldaflodingslast meer dan 50 procent van het inkomen van de betrokkene. Dat geeft natuurlijk problemen op de hypotheekmarkt. We moeten de nodige aandacht schenken aan die kwetsbaarheden.

De Nationale Bank heeft in haar prudentiële controle een aantal opmerkingen gemaakt. U zegt dat de heer De Croo zonder meer zou hebben gezegd dat we niet meer iedereen toegang moeten geven tot hypothecaire leningen. Ik denk dat het heel belangrijk is te zeggen dat niemand baat heeft bij een ontsporend bankstelsel. We moeten daar heel behoedzaam voor zijn. Als iemand een lening aangaat, moeten we ervoor zorgen dat die binnen de proporties van zijn of haar mogelijkheden ligt en dat ze moet kunnen worden betaald.

Wanneer uw vraag is of er in de toekomst nog leningen van 100 procent moeten kunnen, dan kan ik verwijzen naar datgene wat mijn voorganger Bart Tommelein in het verleden heeft gedaan. Hij heeft vooral geprobeerd te faciliteren. Hij heeft zowel de kredietverstrekkers als de verzekeringsmaatschappijen bij elkaar gebracht om ervoor te zorgen dat de eigen inbreng van 20 procent, die sommige mensen niet hebben maar die men moet hebben om een lening voor een woning aan te gaan, kan worden verzekerd. Ik heb in de commissie aan collega Van den Heuvel ook geantwoord dat er een bevraging is geweest op de markt van de verzekeringen. Het is dan ook Atradius dat zich bereid heeft verklaard om een verzekering af te sluiten voor mensen die deze nodig zouden hebben.

Wil dit zeggen dat we straks iedereen moeten toelaten om een lening aan te gaan? Neen, het is nog altijd aan de banken om de nodige zorgvuldigheid aan de dag te leggen en te onderzoeken of iemand aan de voorwaarden voor de lening voldoet. Voor mensen waarvan men zeker weet dat ze solvabel zijn maar die de eigen inbreng niet onmiddellijk op tafel kunnen leggen, kan deze verzekering wel degelijk een oplossing zijn. Dat is wat collega Bart Tommelein in het verleden heeft gedaan. Het is een goede zaak in het is niet in tegenspraak met dat wat minister De Croo heeft gezegd, want ook hij pleit vooral voor voorzichtigheid op de hypotheekmarkt.

Jos Lantmeeters (N-VA): Minister, u blaast warm en koud tegelijk en ik weet echt niet meer welke richting we uitgaan. Sta me toe: u zegt dat de banken zelf beslissen. Ik lees wat minister De Croo zegt: hij gaat een interkabinettenwerkgroep (IKW) samenroepen om oplossingen te vinden, om de Nationale Bank te verplichten om bepaalde stellingen in te nemen zodat kredieten niet meer zo gemakkelijk kunnen worden gegeven. U zegt nu: 'We gaan faciliteren zodat iedereen 100 procent kan lenen, en voor wie dat niet kan, hebben we bemiddeld zodat bepaalde kredieten worden verzekerd.'

Minister, bent u het met mij eens dat hoe meer het krediet op dit ogenblik wordt gefaciliteerd, hoe hoger de woningprijzen worden, hoe minder gemakkelijk het gaat zijn voor heel wat mensen om kredieten af te sluiten voor steeds duurder wordende huizen? Hoe meer we tussenkomen in dit marktprincipe, hoe kleiner de marges voor de banken zullen worden, en dat is net waar de Nationale Bank voor waarschuwt.

De voorzitter: De heer Bertels heeft het woord.

Jan Bertels (sp.a): Minister, ik sluit me aan bij de woorden van de heer Lantmeeters dat u warm en koud tegelijk blaast. Het is van fundamenteel belang dat er zekerheid komt, zowel voor de verkopers als voor de kopers. Nu zie je titels in de media als 'Is een woning kopen straks alleen voor de gefortuneerden onder ons?' of 'Jongeren kunnen geen huis meer kopen als voor zes op de tien jongeren de ouders niet meebetalen'. Dat geeft onzekerheid.

U verwijst naar één verzekeraar, als ik het goed begrepen heb, die eventueel een kredietverzekering wil aangaan. Het is dan wel heel belangrijk dat de markt en ook de potentiële kopers weten – zonder de prijzen van de huizen naar boven te jagen, want ik deel die sociale bekommernis van de heer Lantmeeters – tegen welke voorwaarden die kredietverzekering wordt aangeboden en wat u dan, in navolging van collega Tommelein, hebt onderhandeld met die kredietverzekeraar?

De voorzitter: De heer Van Rompuy heeft het woord.

Peter Van Rompuy (CD&V): Minister, hebt u enig zicht op het succes van die nieuwe verzekering die op de markt is gekomen? Hoeveel mensen hebben daar al op ingetekend en aan welke prijs? Heeft dat het perspectief om een echte oplossing te kunnen zijn voor de problematiek of is dat momenteel nog een heel beperkt fenomeen?

In de media circuleerde ook het idee om te onderzoeken of de Ierse aanpak iets kan zijn voor ons land, waarbij men ervoor zorgt dat men per bank een goede mix heeft van risicovolle en stabiele leningen en men niet verzeilt in een situatie waarbij de ene bank heel veel risicovolle leningen heeft en de andere bank alle stabiele leningen zou hebben.

De voorzitter: Mevrouw De Vroe heeft het woord.

Gweny De Vroe (Open Vld): Minister, voor mij bent u heel duidelijk: eigendomsverwerving is voor liberalen heel belangrijk. En uiteraard moeten mensen die kredietwaardig, solvabel zijn, mensen die het geld verdienen om maandelijks hun aflossing correct te doen, toekomstgericht nog een lening kunnen afsluiten en eigendommen kunnen verwerven.

De faciliterende rol die voormalig minister Tommelein heeft gehad met de verzekeringssector, is uiteraard van heel groot belang om die mensen die solvabel en kredietwaardig zijn, toekomstgericht een woonst te kunnen laten kopen.

Minister, ook de belastingverlaging die voor de tweede maal op rij door een liberaal werd uitgevoerd om de registratierechten, de kooprechten te verlagen, is wat dit betreft de juiste maatregel geweest. Ik vind het een goede zaak dat u blijft inzetten op die eigendomsverwerving als baken tegen toekomstige armoede.

Minister Lydia Peeters: Mijnheer Lantmeeters, u zegt dat ik warm en koud tegelijk blaas. Waarschijnlijk zegt u dat hier om wat mist te creëren, maar ik denk dat ik heel duidelijk heb gezegd dat ik niet wil faciliteren tussen de banken en de ontleners. Ik heb verwezen naar wat de heer Tommelein heeft gedaan: hij heeft gefaciliteerd in die zin dat hij de verzekeringssector en de banksector samen heeft gebracht maar zij moeten natuurlijk onderling uitmaken wat mogelijk is en wat er

inzake eigen inbreng nog kan worden verzekerd opdat men toch ook leningen zou kunnen toestaan die een grotere inname hebben dan de geplafonneerde 80 procent. Het is een goede zaak dat er nog 100 procent leningen mogelijk zijn voor de toekomst op voorwaarde dat de bank zich daarmee akkoord verklaart. Wanneer dat kan door de verzekering van eigen inbreng, is dat een win-winsituatie voor iedereen.

Maar – en dan beaam ik wat mevrouw De Vroe zegt, en dat is ook wat de Nationale Bank keer op keer zegt – heel belangrijk is de terugbetalingscapaciteit van de Vlaamse huishoudens. Dat moeten we uiteraard voor ogen houden, we moeten zorgen dat er geen crisis komt op de Belgische hypotheekmarkt. Vandaag zijn er een aantal signalen dat het niet 100 procent goed loopt. We moeten dan ook waakzaam zijn, zeker ook wat de terugbetalingscapaciteiten betreft.

Met enerzijds de jobcreatie en anderzijds de taxshift zijn er al heel wat extra mogelijkheden om de koopkracht te verhogen. Dat heeft sowieso een meerwaarde om ervoor te zorgen dat er terugbetalingscapaciteit is bij de Vlaamse huishoudens.

Wat het aantal afgesloten verzekeringen betreft, kan ik momenteel alleen maar zeggen – wat heel recent nieuws is – dat Atradius op dit ogenblik één contract heeft gesloten met een bank. Dat is allemaal nog heel recent en ik kan niet in de toekomst kijken om te zien hoe dit verder zal verlopen en of er al dan niet veel verzekeringscontracten zullen worden afgesloten om het aandeel eigen inbreng te verzekeren.

Mijnheer Lantmeeters, u hebt het over wat minister De Croo zou hebben gezegd, maar ik heb dat nergens gehoord of gelezen. Ik heb alleen gehoord dat hij ook waakzaam wil zijn wat de terugbetalingscapaciteit van de huishoudens betreft, en dat is een heel belangrijk gegeven.

Jos Lantmeeters (N-VA): Minister, als u het niet hebt gelezen: het stond gisteren in ons lokaal staatsblad, Het Belang van Limburg, wat minister De Croo heeft gezegd. Het stond zelfs ook in De Standaard – die ik niet lees – dat De Croo een IKW ging samenroepen om de Nationale Bank te verplichten om bepaalde stellingen in te nemen.

Dus, als het mij niet duidelijk is, dan is dat omdat uw oplossing hier een bepaalde oplossing is en dat men aan de overkant andere oplossingen uitdoktert, waar de politiek wel in zal tussenkomen. De oplossingen die dan samen worden genomen, zorgen voor een oververhitting van de markt. Dat is wat ik zeg.

Op dit ogenblik moeten we kijken op macroniveau. De banken zullen zelf wel reguleren, onder toezicht van de Nationale Bank, of ze voldoende kapitaalbuffer hebben. Laat de mensen daar samenkomen met de banken en intervenieer zo weinig mogelijk.

Ik heb er geen enkel probleem mee dat het verzekeringscontract er is. Ik doe een oproep om hier en aan de overkant te stoppen met tussen te komen, want dat jaagt de prijzen juist omhoog en dat is asociaal. Want hoe meer er wordt tussengekomen, hoe hoger de prijzen zullen zijn en hoe moeilijker mensen aan kredieten zullen komen. Ik denk dat de politiek eens moet zeggen: stop, hierin komen we niet tussen. Dat is mijn oproep aan u en vooral aan minister De Croo, die mij hopelijk hoort. *(Applaus bij de N-VA)*

De voorzitter: De actuele vraag is afgehandeld.

ACTUELE VRAAG van Matthias Diependaele aan Lydia Peeters, Vlaams minister van Begroting, Financiën en Energie, over de terughoudendheid in het Vlaamse energiebeleid met betrekking tot waterstof als energiebron

De voorzitter: De heer Diependaele heeft het woord.

Matthias Diependaele (N-VA): Minister, u weet dat elk parlamentslid wel zijn eigen dada heeft, zijn eigen speeltje, en voor mij is dat waterstof. Al een achttal jaar stel ik geregeld in het parlement en de commissie vragen met betrekking tot waterstof.

In Vlaanderen hebben we heel wat te bieden. We hebben heel wat bedrijven die echt aan de wereldtop staan met betrekking tot de technologie en de mogelijkheden die waterstof biedt.

We zitten nu in een fase dat we verder moeten kijken dan innovatie. Er zijn een paar projecten ondersteund vanuit de Vlaamse overheid, maar nu moeten we die technologieën toepassen. Daar lopen we wel degelijk wat achter.

Wat betreft waterstof, hebben we ons zeer lang blindgestaard of ons geconcentreerd op het mobiliteitsvraagstuk alleen. Er rijden enkele waterstofbussen rond, zowel in Vlaanderen als bijvoorbeeld in Aberdeen en Duitsland. Er rijden ook enkele waterstofwagens rond, met name Hyundai is de grootste producent op dit moment. Er zijn ook enkele publieke tankstations in Vlaanderen, onder andere bij Colruyt in Halle. Dat alles is vooral gefocust op mobiliteit.

Maar de mogelijkheden van waterstof gaan veel breder. Daarover wil ik het met u even hebben. Waterstof is een ideaal middel om als buffer te gebruiken. In combinatie met groene energie – ik benadruk het feit dat het in combinatie moet zijn met groene energie – bestaat de mogelijkheid om heel wat problemen op te vangen die de energievoorziening vandaag ondergaat, meer bepaald het op het net brengen en het uitvlakken van de pieken en dalen op dat net. Daar zit heel wat potentialiteit in voor waterstof.

Welke maatregelen denkt u te kunnen nemen om die potentialiteit te kunnen gebruiken en om de technologische voorsprong die we in Vlaanderen hebben, tijdens de komende jaren te behouden?

De voorzitter: Minister Peeters heeft het woord.

Minister Lydia Peeters: Mijnheer Diependaele, we moeten ten volle blijven inzetten op innovatie en technologie. Dat is een heel belangrijk gegeven in de energieomslag. Ook de waterstoftechnologie maakt er een zeer belangrijk onderdeel van uit.

We hebben wat dat betreft al het een en ander gedaan. U hebt zelf al verwezen naar alles wat het vervoer aangaat. Het meest bekende is het actieplan 'Clean Power for Transport'. Er is de zero-emissiepremie, namelijk de hoogste premie voor een voertuig dat op waterstof rijdt. We hebben ook al een aantal tankstations. U hebt dat zelf ook vermeld. Dat zijn er voorlopig helaas nog maar twee, maar er staan er nog drie aan te komen. Wat dat betreft, zijn we uiteraard blij dat ook ondernemers daar hun schouders mee onder zetten en het nodige doen.

Wat is er nog gebeurd? Er zijn studies gebeurd naar het potentieel van waterstof. Ik verwijs daarvoor naar de website van het Vlaams Energieagentschap. Tegelijkertijd zijn er ook samenwerkingsovereenkomsten gesloten met Nederland, waarbij verschillende zaken gerealiseerd kunnen worden. Er is ook de samenwerkingsovereenkomst Power-to-Gas, de bedrijvencluster waarin samen wordt gezocht naar

hoe er nieuwe initiatieven kunnen worden genomen op het vlak van waterstof. Er wordt, kortom, al heel wat gedaan.

Daarnaast wil ik toch ook naar afgelopen vrijdag verwijzen, toen we met de Vlaamse Regering opnieuw een handtekening onder het verhaal van de Blauwe Cluster hebben gezet. We hebben opnieuw een samenwerkingsovereenkomst gesloten en willen extra investeren in onderzoeks- en innovatieprojecten van bedrijven. Die zijn zeker ook gericht op energie, waarbij waterstof ook een heel belangrijk gegeven is.

Wat doen we nog? We zijn een kader aan het uitwerken voor de garanties van oorsprong. U weet dat we dat voor groene stroom doen. We willen dat ook voor waterstof doen. We denken dat dat zeker een extra stimulans kan geven. Daarnaast wordt er door de verschillende administraties aan een interfederale visie over koolwaterstof gewerkt zodat we daarvan ook het potentieel verder kunnen onderzoeken en kunnen kijken wat er allemaal nog mogelijk is.

Ik wil tegelijkertijd nog meegeven dat het Vlaams Energieagentschap (VEA) samen met het Departement Omgeving momenteel bezig is met een nieuwe studie waarin wordt onderzocht voor welke toepassingen waterstof essentieel kan zijn zodat men daar toekomstige ontwikkelingen kan op enten.

Ik denk dat we wat dat betreft in Vlaanderen wel het een en ander doen. Ik kan alleen maar samen met u beamen dat ook waterstof een heel belangrijk gegeven is voor onze energietransitie tout court.

Matthias Diependaele (N-VA): Het is altijd gevaarlijk om als politicus of politici de keuze te maken voor een technologie. Wij moeten technologie-neutraal blijven.

Ik hoop dat u het mij niet kwalijk neemt, maar ik sta hier ondertussen toch al een jaar of vijf, zes, zeven vragen te stellen over waterstof. Als ik u dan hoor opsommen wat er allemaal al gebeurt, dan is dat antwoord ronduit teleurstellend. Ik ben geen ingenieur, maar ik laat me informeren door andere mensen, en je kunt ook in de buitenlandse pers lezen dat waterstof onder andere in Nederland, maar ook in andere landen veel meer naar voren wordt geschoven als een mogelijk hulpmiddel voor die energietransitie en dergelijke meer. Als je dan weet dat wij in Vlaanderen met onze bedrijven aan de top van die technologie staan en er toch maar zo weinig gebruik van maken, dan vind ik dat in alle eerlijkheid bedroevend.

In het Klimaatplan wordt waterstof maar één keer gebruikt. We gingen tegen 2020 openbare tankstations hebben. U zegt nu net dat we er misschien vier gaan hebben. U hebt de studie van het VEA vernoemd. Ik stel voor dat u die ook eens doorneemt. Die geeft heel duidelijk aan wat het potentieel is van waterstof. Het is jammer dat een studie die u zelf naar voren schuift, u blijkbaar nog niet overtuigt om meer in te zetten op dat potentieel.

In die zin wil ik heel luid een oproep doen die ik al jaren doe om er eindelijk eens werk van te maken, om eindelijk die technologie eens van dichterbij te bekijken en om daar veel meer uit te halen dan we nu doen.

Minister Lydia Peeters: Mijnheer Diependaele, u verwijst specifiek naar Nederland. In Nederland heeft men inderdaad investeringssteun gegeven aan een aantal demonstratieprojecten. We zullen straks ook moeten kijken hoe het daar effectief verloopt. We weten dat ze al veel verder staan in de productie van hernieuwbare energie en ook meer ruimte hebben om er nog extra te produceren. Maar u weet ook dat er voor de waterstoftechnologie nog altijd energie nodig is. Dat gaat eraan vooraf.

Ik wil dus ten eerste kijken hoe die demonstratieprojecten in Nederland lopen en hoe die straks geëvalueerd worden.

Ik verwijs ten tweede inderdaad naar de studie van het VEA. Ik denk dat daarin toch heel duidelijk is aangegeven dat men naar alle mogelijkheden zoekt, ook die van waterstof. Ik zeg het opnieuw: het verhaal van energietransitie is een en-en-verhaal. Ik maak niet heel doelbewust de keuze voor het ene ten nadele van het andere. We weten allemaal – en ik ben niet de enige die dat zegt – dat voor waterstoftechnologie nog heel wat extra technologisch onderzoek nodig is.

Ik hoop dat we door het vernieuwend en innoverend onderzoek heel snel kunnen landen, zodat zeker ook waterstof een extra stimulans kan krijgen, mét de garanties van oorsprong. Ik denk dat dat zeker zal lukken.

Matthias Diependaele (N-VA): Ik blijf in dezelfde lijn van mijn vorige antwoord.

U verwijst naar Nederland. Daar probeert men voornamelijk weg te raken van het gas. Men gaat daar minder gas produceren en men wil in plaats daarvan een deel waterstof in de leidingen die er al liggen, injecteren. Dat is iets wat hier ook kan gebeuren. Als u opnieuw wilt wachten op Nederland, dan kan ik dat alleen maar betreuren. We zouden op Nederland een voorsprong kunnen nemen.

Ik verwijs nogmaals naar die studie over het potentieel, die zeer uitgebreid antwoord geeft op wat we allemaal kunnen doen. Ik geef u één voorbeeld, minister. U geeft terecht aan dat het moet gaan om groene waterstof, die met groene, hernieuwbare bronnen opgewekt wordt. Net daarvoor kun je het potentieel van de technologie, de windparken en de zonnepanelen die we vandaag hebben, vergroten door een buffer te creëren. Op momenten dat het energieverbruik lager ligt, kun je de opgewekte hernieuwbare energie bufferen, waardoor je er langer gebruik van kunt maken en dus ook minder fossiele brandstoffen of andere energiebronnen moet aanspreken. Dat zijn dingen waar u niet op hoeft te wachten. Dat zijn projecten die u nu reeds kunt uitrollen. Vandaar doe ik nogmaals een oproep om dat nu eindelijk eens van dichtbij te bekijken en daar werk van te maken.

De voorzitter: De actuele vraag is afgehandeld.

REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN

De voorzitter: Dames en heren, we schorsen de vergadering.

– *De vergadering wordt geschorst om 17.06 uur.*

– *De vergadering wordt hervat om 17.21 uur.*

ONTWERP VAN DECREET houdende een circusbeleid – 1762 (2018-2019) – Nrs. 1 tot en met 4

Algemene bespreking

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is het ontwerp van decreet houdende een circusbeleid.

De algemene bespreking is geopend.

Mevrouw Segers heeft het woord.

Katia Segers (sp.a): Dit ontwerp van decreet houdende een circusbeleid, daar is onze fractie zeer tevreden over. Het is vooral een update van een decreet uit 2009.

De circussector in Vlaanderen is er een om trots op te zijn. De Vlaamse circussector behoort tot de wereldtop en dat heeft zeker en vast te maken met het bestaan van een decretaal kader dat tien jaar geleden werd uitgestippeld, al was het aan de orde om het een en ander bij te sturen. Wij hebben goed geluisterd naar de sector

zelf tijdens een hoorzitting die tot verschillende amendementen geleid heeft. Die amendementen konden op kamerbrede steun rekenen.

Een van de belangrijke zaken die zijn toegevoegd en waar de sector een duidelijke nood aan had, is de voorziening van structurele subsidies en van een budgetverhoging. We zijn tevreden dat die elementen het gehaald hebben, want ze gaan het de sector een stuk gemakkelijker maken.

Het hele traject is bijzonder goed verlopen. Tussen de fracties bestond er toch wel consensus over het doel van dit ontwerp van decreet. Daarom gaat onze fractie dit ontwerp van decreet mee ondersteunen en goedkeuren.

De voorzitter: De heer Caron heeft het woord.

Bart Caron (Groen): Circus is veel actueler en kunstzinniger dan velen denken. Velen hebben nog een al dan niet romantisch idee van het vroegere nomadische circusbestaan.

Dit ontwerp van Circusdecreet behandelt daarentegen vooral de hedendaagse, adembenemend mooie vormen van circus: geïntegreerde vormen van theater, muziek, beweging en dans, die vandaag allemaal 'circus' heten en die je tot de hoogste sferen kunnen vervoeren. Voorzitter, ik zou u zo uitnodigen voor een mooie voorstelling, mocht u dat wensen.

Dit ontwerp van Circusdecreet is een bijwerking van een decreet van tien jaar geleden, een nieuw ontwerp van decreet dat het oude vervangt, omdat het landschap een sterke doorgroei heeft gekend, vooral een kwalitatieve groei dan. Het is niet zo'n grote sector, maar hij heeft wel een grote kwalitatieve betekenis. Ook internationaal valt het in de smaak. We zitten echter in een stadium waarbij er nog meer groei mogelijk moet zijn en waarbij werkplaatsen en compagnieën structurele kansen krijgen, zoals dat dankzij het Kunstendecreet ook voor de hoge kunsten – bij wijze van spreken – zo is. Dat kan met dit ontwerp van decreet ook een feit worden.

Ik wil afsluiten met te zeggen dat dit ontwerp van decreet ook de verdienste heeft van een kunstdiscipline in het licht te brengen dat niet alleen veel waardering verdient, maar er ook in slaagt om een brug te slaan tussen vele publieken. Het is een heel mooie kunstvorm en hij bereikt een heel breed publiek. Het is toegankelijk en toch kwalitatief, wat relatief uitzonderlijk is in het kunsten-landschap. Het ontwerp van decreet draagt bovendien het brede spectrum, van productie en creatie tot presentatie en cultuurparticipatie, in zich en is tot stand gekomen na een fijne samenwerking tussen meerderheid en oppositie, tussen de minister en omgeving. We danken minister Gatz daarvoor.

Daarom zullen we het ontwerp van decreet met grote overtuiging goedkeuren.

De voorzitter: De heer Meremans heeft het woord.

Marius Meremans (N-VA): Voorzitter, ik had gedacht om misschien de bespreking aan te vatten met een circusact, maar voor de messenwerpvorstelling vond ik niet meteen vrijwilligers om ergens tegen de muur te gaan staan, ook al had ik er een paar in gedachten. Maar goed, dit geheel terzijde.

Dat is een grapje. *(Opmerkingen)*

Excuseer. Moet kunnen, moet kunnen. Inderdaad, de commissie Cultuur is een zootje apart, maar in dezen hebben we natuurlijk allemaal samengespannen, laten we eerlijk zijn. We hebben dus ook goed geluisterd naar de circussector, en de vraag naar structurele subsidies voor gezelschappen en collectieven van artiesten

hebben we ook ondersteund. Ook wij hebben gevraagd om dat amendement mee te ondersteunen dat dat dus regelt.

Dit is ook belangrijk. Zoals collega Caron zegt, circus wordt nog te veel geassocieerd met tenten met wat zielig kijkende dieren. Dat is allemaal voorbij. Het circus neemt een hoge vlucht. Ik heb bijvoorbeeld het gezelschap d'irque & sien gezien in cultuurcentrum Belgica in Dendermonde. Als je dat nog wil zien, dan moet je ofwel naar Frankrijk ofwel naar Spanje reizen, en zelfs in Taiwan treden die op, om maar een voorbeeld te geven van hoe internationaal die acts zijn.

Het is ook zo dat wij het circus zien als een volwaardige kunstvorm. Op termijn zou het goed zijn, maar daarvoor is de circussector nog te precair, dat we het ook onder het Kunstendecreet kunnen onderbrengen. Voorlopig dus niet. We steunen echter dit ontwerp van Circusdecreet dus voluit. We hebben daar ook onze medewerking aan verleend. Ik wil ook de collega's en de minister bedanken voor de geleverde arbeid.

Ik geef ook maar mee dat het circus op dit ogenblik een bescheiden budget van 2,8 miljoen euro heeft in de begroting 2019. Voor de minister, wie het ook moge zijn en welke constellatie volgende keer ook aan het bewind moge komen in die Vlaamse Regering, zal er om dit decreet uit te voeren niks anders op zitten dan het budget voor circus te verhogen, door bijkomende middelen of door intern middelen te verschuiven. Dat is dan wat de commissie Cultuur samen naar voren heeft gebracht, eigenlijk tussen de regels door.

Daarom zullen we vanuit de N-VA dat Circusdecreet ook promoten, omdat het circus voor ons ook een Vlaams exportcultuurproduct is.

De voorzitter: Mijnheer Meremans, ik vind uw optredens soms ook een circusact. *(Applaus)*

Marius Meremans (N-VA): En ik heb een zeer goede circusdirecteur. *(Gelach)*

De voorzitter: Inderdaad.

De heer Van de Wauwer heeft het woord.

Orry Van de Wauwer (CD&V): Marius, iets als een goede circusact omschrijven, ik vind dat een compliment als je kijkt naar de kwaliteit van ons circus.

Voorzitter, minister, onze CD&V-fractie zal dit ontwerp van decreet ook met heel veel overtuiging goedkeuren. Het is een vernieuwing van het bestaande decreet, dat reeds tien jaar bestond. Een herziening en een vernieuwing drongen zich wel op, vooral omdat het nodig is om het circus als professionele kunstvorm alle kansen te geven. Zoals collega Meremans ook zei, op termijn kan dit inderdaad mogelijk worden ingekanteld in het Kunstendecreet, maar vandaag heeft de circussector wel een aangepast en geïntegreerd ondersteuningsinstrumentarium nodig om deze bescheiden, maar toch zeer succesvolle artistieke sector zich verder te laten ontplooien. Dat is het doel van dit ontwerp van decreet.

Ik wil ook wel, zoals collega Meremans zei, benadrukken dat het voor onze fractie belangrijk is om in de volgende legislatuur ook extra in voldoende middelen te voorzien. We hebben ook voorgesteld, en we hebben heel veel steun bij andere fracties ondervonden, om dat budget op te trekken, richting een 4 miljoen euro, als ik even mag dromen voor die sector.

Een andere reden waarom wij ook vol overtuiging dit ontwerp zullen goedkeuren, is dat het circus een heel sterke verbindende en gemeenschapsvormende kracht heeft, om mensen op een laagdrempelige manier actief en passief te laten

kennismaken met het moderne circus. Het is hier al gezegd, en collega Meremans heeft ook verwezen naar een voorstelling die helemaal internationaal toert: onze hedendaagse circuskunstenaars staan internationaal aan de top. Dat is omdat ze een heel sterke combinatie brengen van verschillende disciplines, van beweging, van expressie, van dans, van acrobatie en andere podiumkunsten.

Het is die combinatie, vaak ook met humor gebracht, die ervoor zorgt dat het een heel succesvol product is.

Mijn fractie is heel tevreden met de amendementen die we, samen met de N-VA, Groen, sp.a en Open Vld hebben ingediend en goedgekeurd. Die amendementen komen tegemoet aan de terechte bekommernissen die we tijdens de hoorzitting hebben gehoord, in het bijzonder de mogelijkheid professionele circusgezelschappen en circuskunstenaars structurele subsidies aan te bieden. Dat is een noodzakelijke en waardevolle verbetering.

Om die redenen zal CD&V dit ontwerp van decreet met volle overtuiging goedkeuren. Het circus is een typisch voorbeeld van waar wij als kleine cultuurregio heel groot in kunnen zijn. (*Applaus bij CD&V*)

De voorzitter: De heer De Gucht heeft het woord.

Jean-Jacques De Gucht (Open Vld): Voorzitter, ik vond uw voorstelling van de heer Meremans als circusact nogal speciaal omdat we het net hadden over het toenemend succes van een heel waardevol cultureel product in het buitenland. (*Gelach*)

Desalniettemin vind ik wat net naar voren is gebracht zeer terecht. Het voorliggend ontwerp van decreet biedt een ongelooflijke meerwaarde voor wat een heel laagdrempelige manier is om mensen met cultuur en met elkaar in contact te brengen. In mijn eigen stad, bijvoorbeeld, hebben we met Cirk! een festival dat een bijzonder succes kent en dat de volgende jaren verder zal doorgroeien.

Ik hoop dat we de middelen waar daarnet al naar is verwezen, gedurende de volgende legislatuur aan de circussector zullen kunnen geven. Dit zal broodnodig zijn om ervoor te zorgen dat de sector zijn potentieel ten volle kan waarmaken. Ik ben enorm tevreden voor de circussector, maar ook voor de werkzaamheden van de betrokken Vlaamse volksvertegenwoordigers dat dit decreet er zal komen. Het zal de broodnodige zuurstof geven aan een sector die vroeger nogal meewarig werd bekeken, maar waarvan nu iedereen vindt dat hij onze regio mee op de internationale kaart zet.

De voorzitter: Vraagt nog iemand het woord? (*Neen*)

De algemene bespreking is gesloten.

Artikelsgewijze bespreking

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de artikelsgewijze bespreking.

De door de commissie aangenomen tekst wordt als basis voor de bespreking genomen. (Zie *Parl.St.* VI.Parl. 2018-19, nr. 1762/4)

– *De artikelen 1 tot en met 32 worden zonder opmerkingen aangenomen.*

De artikelsgewijze bespreking is gesloten.

We zullen straks de hoofdelijke stemming over het ontwerp van decreet houden.

ONTWERP VAN DECREET houdende instemming met het samenwerkingsakkoord van 25 juni 2018 tussen de Federale Staat, de Franse Gemeenschap en de Vlaamse Gemeenschap betreffende de culturele bescherming van het boek

– 1772 (2018-2019) – Nrs. 1 en 2

Algemene bespreking

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is het ontwerp van decreet houdende instemming met het samenwerkingsakkoord van 25 juni 2018 tussen de Federale Staat, de Franse Gemeenschap en de Vlaamse Gemeenschap betreffende de culturele bescherming van het boek.

De algemene bespreking is geopend.

Vraagt er iemand het woord? *(Nee)*

De algemene bespreking is gesloten.

Artikelsgewijze bespreking

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de artikelsgewijze bespreking van het ontwerp van decreet. (Zie *Parl.St.* VI.Parl. 2018-19, nr. 1772/1)

– De artikelen 1 en 2 worden zonder opmerkingen aangenomen.

De artikelsgewijze bespreking is gesloten.

We zullen straks de hoofdelijke stemming over het ontwerp van decreet houden.

ONTWERP VAN DECREET houdende de realisatie van kunstopdrachten voor gebouwen van openbare diensten en daarmee gelijkgestelde diensten en van door de overheid gesubsidieerde inrichtingen, verenigingen en instellingen die tot de Vlaamse Gemeenschap of het Vlaamse Gewest behoren

– 1788 (2018-2019) – Nrs. 1 tot en met 4

Algemene bespreking

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is het ontwerp van decreet houdende de realisatie van kunstopdrachten voor gebouwen van openbare diensten en daarmee gelijkgestelde diensten en van door de overheid gesubsidieerde inrichtingen, verenigingen en instellingen die tot de Vlaamse Gemeenschap of het Vlaamse Gewest behoren.

De algemene bespreking is geopend.

Mevrouw Coudyser heeft het woord.

Cathy Coudyser (N-VA): Voorzitter, ik denk dat we met dit ontwerp van decreet een belangrijke stap vooruit zetten. Het Percentagedecreet is en blijft een mooie opportuniteit om jonge kunstenaars en actuele kunstvormen ingang te doen vinden. Tegelijkertijd denk ik dat we met dit ontwerp van decreet of met de herziening van het oud decreet ook de zekerheid invoeren dat kunstenaars eerlijk kunnen worden verloned, wat ook een belangrijke hefboom is.

Dit ontwerp van decreet is eigenlijk een herziening van een decreet uit 1986. Ik denk dat we met dit nieuwe ontwerp van decreet een delicaat evenwicht hebben gevonden. Met de verduidelijking van het toepassingsgebied, de bijstelling van de

percentages en de invoering van een begeleidingssysteem hebben we echt een nieuwe stap vooruit gezet.

Ook in het hele voorbereidingstraject, dat een aantal jaren gelopen heeft en heel participatief was, hebben we expertise opgedaan, kennis verzameld maar tegelijk ook een draagvlak gezocht om dit ontwerp van decreet over alle beleidsdomeinen heen toepasbaar te maken, rekening houdend met de nodige flexibiliteit en met aandacht voor alle belangen in elk beleidsdomein. Met dit ontwerp van decreet kan nu het draagvlak verder groeien. Het blijft belangrijk dat we de integratie van kunst gestalte geven in de openbare ruimte en dit zien als een hefboom voor de ontwikkeling van een hele wijk, een hele buurt of een hele omgeving.

Mijn fractie vraagt wel voldoende aandacht om die kwaliteitsvolle begeleiding tijdens het hele proces verder aan te pakken. Ik denk dat de Kunstcel en de Vlaamse Bouwmeester daar allebei een belangrijke rol in kunnen spelen. De Kunstcel zien wij echt uitgroeien tot een kennisknooppunt en een centraal punt in een netwerk van alle spelers, gaande van kunstenaars en opdrachtgevers, tot bezoekers van bijvoorbeeld een woonzorgcentrum, de bewoners en de hele buurt. Die kennis en expertise moeten zo breed mogelijk gedeeld worden. Daarom denken wij dat het verderzetten van de proefprojecten in de fase van de aanloop naar dit ontwerp van decreet nodig is, samen met het regelmatig evalueren zodat nieuwe inzichten en goede voorbeelden opnieuw kunnen worden gedeeld.

Misschien moeten we in de toekomst, naast het percentagedecreet, verder nadenken over een bijkomend stimuleringsfonds. We moeten misschien beginnen nadenken over hoe we dit zouden kunnen spijzen en op welke manier dit een meerwaarde kan bieden. In verschillende steden en gemeenten zien we op kleinschalig niveau verschillende initiatieven opduiken. Dat moeten we in de gaten houden en zien als mogelijke voorbeelden om ook op Vlaams niveau uit te rollen.

Ik wil besluiten met een positieve noot. Met de toepassing van dit ontwerp van decreet hebben we in de groei en bewustwording met betrekking tot kunst in opdracht, kunst in de publieke ruimte, een nieuwe stap vooruit gezet, waarbij we meer aandacht geven aan die hele omgeving, die hele publieke ruimte. Ik zie dit verder evolueren tot een heel positieve hefboom.

De voorzitter: Mevrouw Segers heeft het woord.

Katia Segers (sp-a): Voorzitter, kunst is iets uitzonderlijks, iets speciaals, iets heel bijzonders. Maar vaak zijn kunst en cultuur niet altijd voor iedereen beschikbaar of tastbaar. Het is geen gemakkelijke opgave om buiten de muren van musea kunst naar buiten te brengen. Om het buitengewone dat kunst is toch naar zoveel mogelijk mensen te brengen en aldus te introduceren in het dagelijkse leven van mensen, is dit ontwerp van decreet, dat kunst letterlijk in het straatbeeld brengt, een goede hefboom.

De verouderde percentagedecreten waren duidelijk aan vernieuwing toe, zoals collega Coudyser aangaf. De bestaande decreten uit 1986 zijn geëvalueerd door middel van een impactstudie en een consultatie. Daaruit bleek dat een update zeker op zijn plaats was. Mijn fractie drukt dan ook graag haar tevredenheid uit over het feit dat er werk van is gemaakt. Ook de manier waarop de aanpassingen zijn gebeurd, beoordelen we gunstig. Dat het ontwerp van decreet is opengetrokken naar het onderwijs, is eveneens een goede zaak. Het heeft nu enkel betrekking op nieuwbouw, maar we menen dat er te gepasten tijde zal moeten worden nagedacht om het uit te breiden naar bestaande scholen.

De aanpassingen aan de laagste budgetten zijn volgens mijn fractie ook een goede zaak want tijdens de hoorzittingen werd door de kunstenaars en de sector zelf aangegeven dat de laagste bedragen geen volwaardig loon zouden bieden aan de

kunstenaars. Voor ons is het een belangrijke zaak dat kunstenaars correct worden verloond voor hun kunst. De hoogste budgetten zijn dan weer afgetopt. Dat is een duidelijke politieke keuze geweest, een keuze die wij misschien liever anders hadden gezien omdat we sterk geloven in het belang van heel grote projecten waar de politiek voor durft te kiezen omdat die een enorme meerwaarde kunnen bieden in de publieke ruimte.

We hebben in de marge van de hoorzittingen ook even de problematiek van de rotondekunst aangekaart. U weet dat onze rotondes in Vlaanderen versierd en verfraaid worden met tal van kunstwerken. Sommige zijn pareltjes, maar het zijn niet allemaal pareltjes. We denken dat dit ook wel een moment was geweest om ons ook daarover te buigen. Hopelijk kan dat later meegenomen worden, om daar in een volgende legislatuur over na te denken, om ervoor te zorgen dat alle Vlaamse rotondes uitgerust worden met kwalitatief hoogstaande kunst.

Ondanks die kleine opmerkingen vinden we het belangrijk dat de aanpassingen gebeurd zijn en dat ze ook kamerbreed worden gesteund. Ook onze fractie gaat het ontwerp van decreet graag mee steunen.

De voorzitter: De heer De Gucht heeft het woord.

Jean-Jacques De Gucht (Open Vld): In lijn met mijn betoog van daarnet in verband met het circus, is het belang van kunst om mensen samen te brengen en de openbare ruimte niet alleen op te fleuren, zoals soms weleens over kunst wordt gezegd. Het is van belang om discussie uit te lokken in wijken, waar mensen mee nadenken over het kunstwerk dat bij hen in de wijk komt. Het begeleidingstraject dat daarnet al is aangehaald, is daarbij cruciaal. We moeten dat verder op een goede manier ondersteunen. Maar eigenlijk is het gehele traject bijzonder interessant. Wij juichen dit dus zeker en vast toe.

Het is altijd gevaarlijk om het debat te openen over hoge en kwalitatieve kunst. Toen het over rotondekunst ging, zag ik u al fronsen, voorzitter. U doet dat wel meer, maar nu viel het des te meer op. Daar valt wel iets voor te zeggen. Over schoonheid discussieert men niet, maar sommige zijn wat beter uitgevallen en andere wat slechter.

Mensen kunnen via kunst met elkaar in contact komen. Die kunst heeft een verbindende factor binnen wijken en kan ook een oplevingseffect hebben in wijken. Ook vanuit het lokale niveau is dit dus bijzonder toe te juichen. Wij steunen dit zeker en vast.

De voorzitter: De heer Caron heeft het woord.

Bart Caron (Groen): In Loppem staat er op de rotonde een heel mooi werk van Honoré d'O, voor wie daar ooit eens passeert aan de Heidelberg, een befaamd café aldaar. Het is een lelijke steenweg met een heel mooie rotonde. Het moet gezegd worden. Niet alle rotondekunst is lelijk.

Ik wil vier facetjes aanhalen. Ik zal niet alles herhalen, want de collega's hebben grotendeels gelijk. Ten eerste: het ontwerp van decreet verbreedt de sectoren. Waar vroeger in grote mate uit de sector van het welzijnswerk werd geput, gaat het nu breder. Het gaat nu in principe over veel meer sectoren, waardoor de last – want het is door de sectoren vaak als een last gevoeld... *(Opmerkingen van minister Jo Vandeuren)*

Ik zeg dat niet. Ik zeg alleen dat kunst je leven verbetert en dat je er gelukkiger van kunt worden. Dat geldt zeker voor mensen die zorg behoeven en die daar een beroep op doen. Alleen hebben zorgverleners daar niet altijd oog voor. Maar dat terzijde. Er zijn meer sectoren, waardoor de druk op één sector verkleint.

Ten tweede zijn er daardoor ook lagere bijdragepercentages. Die zijn hier en daar afgetopt. Ik zeg niet dat ik dat fantastisch vind. Ik vind het eigenlijk een beetje jammer, maar ik kan dat accepteren, als het veld verbreedt, dat de percentages wat verminderen.

Er zijn twee facetten buitengewoon belangrijk. Collega Coudyser heeft het al uitdrukkelijk aangehaald, en ook mijn fractie en ikzelf hebben de wens dat niet elke instelling zou worden verplicht om te investeren in die kunst in de publieke ruimte of een publieke voorziening, maar ook een bedrag zou kunnen storten in een fonds – eventueel een kleiner bedrag – zodat er geen versnippering van de budgetten gebeurt. Sommige instellingen die dan wel heel erg veel zin hebben om kunst te realiseren, zouden zo over een groter budget kunnen beschikken, waardoor, zoals collega Segers zegt, ook kunstenaars een behoorlijk loon zouden krijgen en er kunstwerken van hoog niveau zouden worden gecreëerd. Zo'n fonds dient niet als afleidingsmanoeuvre, maar als versterking van het partnerschap tussen kunstenaars en voorzieningen, plekken en gemeenten die heel veel zin hebben om heel waardevolle kunst in een publieke omgeving aan te brengen.

Mijn vierde punt werd eigenlijk ook al door collega's aangehaald, maar ik ga het toch nog even herhalen. Er moet ook worden geïnvesteerd in de begeleiding – dat is een van de pijnpunten. Collega Coudyser had het over het kennisknoop-punt; dat geldt voor het Vlaamse niveau op het departement. Maar ik heb het meer over de begeleiding van de mensen die op het veld in kunst investeren. Die hebben niet altijd de nodige competenties, maar ze zouden in veel gevallen wel degelijk een beroep willen doen op deskundigen. Het gaat dan over deskundigen die niet alleen helpen bij het kiezen van de juiste kunstenaar, maar die ook het proces van de integratie begeleiden.

Je moet de omgeving, de burgers en de bewoners betrekken bij de keuze van de kunstenaar, en bij de keuze van het type kunstwerk. Zo gaat men zich het kunstwerk toe-eigenen, in de positieve betekenis van het woord. Zo is die kunst van hen, en is het een deel van hun leven. Daardoor krijgt het nog veel meer emotionele waarde, en wordt het nog meer gewaardeerd.

Er zijn wat pijnpunten en wat goede punten, maar het is niettemin de moeite waard, het is een stap vooruit. Ik ben blij dat dit erdoor komt, en we gaan het met onze fractie steunen.

De voorzitter: Vraagt nog iemand het woord? *(Nee)*

De algemene bespreking is gesloten.

Artikelsgewijze bespreking

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de artikelsgewijze bespreking van het ontwerp van decreet.

De door de commissie aangenomen tekst wordt als basis voor de bespreking genomen. (Zie *Parl.St.* VI.Parl. 2018-19, nr. 1788/4)

– *De artikelen 1 tot en met 9 worden zonder opmerkingen aangenomen.*

De artikelsgewijze bespreking is gesloten.

We zullen straks de hoofdelijke stemming over het ontwerp van decreet houden.

ONTWERP VAN DECREET tot wijziging van de regelgeving betreffende het toezicht op en bepaalde organisatorische aspecten van het hoger onderwijs**– 1770 (2018-2019) – Nrs. 1 tot en met 5****Algemene bespreking**

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is het ontwerp van decreet tot wijziging van de regelgeving betreffende het toezicht op en bepaalde organisatorische aspecten van het hoger onderwijs.

De algemene bespreking is geopend.

De heer Cordy heeft het woord.

Paul Cordy (N-VA): Het voorliggend decreet brengt heel wat verschillende zaken bij elkaar, en het verduidelijkt ook heel wat zaken. Het is een mooi werk. De technische specificaties ga ik hier niet allemaal behandelen, maar ik wil toch wel een aantal punten onder de aandacht brengen die van belang zijn voor ons hoger onderwijs.

Een eerste daarvan is de hervorming van het toezicht op het hoger onderwijs. Het dubbele toezicht, zoals we dat tegenwoordig nog kennen, zal verdwijnen. Dat betekent dat de instellingen hoger onderwijs meer vertrouwen krijgen, en dat is ook terecht. Zij hebben de laatste jaren een lange weg afgelegd inzake het verbeteren van de beleidskwaliteit. Dat vertrouwen mag en moet er ook zijn. De hogeronderwijsinstellingen zullen inderdaad tot een zeer goed beleid in staat blijken te zijn, gelet op de evoluties hierin. Bovendien zal ook het hele toezichtstelsel een stuk transparanter worden. Ook dat kunnen we uiteraard alleen maar toejuichen.

Er staan in dit decreet ook een aantal elementen rond het bevorderen van ondernemerschap in het onderwijs. Dat moet een sleutelcompetentie worden binnen het hoger onderwijs. Dat is een absoluut noodzakelijk gegeven. Ondernemerschap is iets waarin de Vlaming niet altijd de grootste voorloper is, jammer genoeg. Ons onderwijs heeft daar een heel belangrijke rol in te spelen, en dan zeker het hoger onderwijs. We kunnen toch verwachten dat mensen vanuit het hoger onderwijs de stap richting ondernemerschap kunnen zetten.

Maar dat gaat dan breed: het gaat over de blik van een ondernemer, en over hoe je werkt binnen een onderneming, of zelfs binnen een administratie of binnen een eigen onderneming die je opricht. Een andere manier van kijken is een absoluut noodzakelijke sleutelcompetentie die we moeten ontwikkelen om de concurrentiekracht en de moderniteit van ons land te handhaven.

Het decreet voorziet ook in de mogelijkheid voor politiescholen om zich als instelling hoger onderwijs te laten registreren. Dat biedt een aantal mogelijkheden in de hervormde politieopleiding, zoals die door minister Jambon werd opgestart. Dat betekent onder meer dat er een veel vlottere samenwerking met hogescholen mogelijk zal zijn rond bacheloropleidingen voor politiepersoneel.

Waar ik ten slotte heel gelukkig om ben, is de mogelijkheid om via een interpretatieve kwalificatie een aantal van onze topinstellingen als universiteit te kwalificeren. Dat is een kwaliteitslabel die die instellingen zeker verdienen. Het zijn instellingen die niet alleen in Vlaanderen, maar ook daarbuiten heel hoog aangeschreven staan.

Het gaat met name over de Vlerick Business School, de Antwerp Management School en het Instituut voor Tropische Geneeskunde. Ik denk dat, met die kwalificatie, wij

hun een terechte beloning geven voor de kwaliteit in de opleidingen en in het onderzoek, die ze de laatste decennia tentoon hebben gespreid.

Er staan in het decreet ook nog een aantal zaken over de graduaatsopleidingen. Daar zijn ook een aantal amendementen over ingediend. Daar zal collega Daniëls dadelijk wat meer over zeggen.

De voorzitter: Mevrouw Lachkar heeft het woord.

Jamila Hamddan Lachkar (CD&V): Ik ga collega Paul Cordy enkel ondersteunen voor wat betreft het voorliggende ontwerp van decreet. Ik wil wel toevoegen dat ik het ook heel belangrijk vind dat er oplossingen zijn gevonden voor een aantal hogescholen om bestaande opleidingen verder te zetten. Dit was voor mijn fractie heel belangrijk. Het is belangrijk om dit mee te geven in de bespreking.

De voorzitter: De heer Bogovic heeft het woord.

Franc Bogovic (Open Vld): Het is heel positief dat dit ontwerp van decreet hier vandaag voorligt omdat het een groot aantal zaken samenbrengt die al lang circuleerden in conceptnota's, voorstellen van resolutie et cetera. Die gaan allemaal in de richting van vereenvoudiging en transparantie.

Er werd al gesproken over de duidelijkheid die nu wordt geschapen over de ambtshalve geregistreerde instellingen als Vlerick en over de regeringscommissarissen. Dat zijn allemaal stappen in de goede richting, die we zeker toejuichen.

Daarnaast – en dat is denk ik voor mijn partij nog belangrijker – wordt er een grote stap gezet in het toejuichen van ondernemerschap. Er worden een groot aantal drempels weggehaald. Eigenlijk doen we met dit ontwerp van decreet een grote stap om ondernemerschap als carrière-optie echt centraal op de agenda te zetten. Ik weet ook uit eigen ervaring dat het zetten van die eerste stap, dat springen in het diepe, vaak een heel moeilijke stap is. Door de ondersteuning die hier wordt gegeven en door de competenties die centraal worden gezet in dit ontwerp van decreet, wordt die stap ondersteund, makkelijker gemaakt en alleen maar belangrijker. Dat juichen wij dus zeker toe.

De voorzitter: Mevrouw Soens heeft het woord.

Tine Soens (sp.a): Voorzitter, ik zou eigenlijk willen reageren op het amendement dat vandaag door de meerderheid is ingediend. Ik weet niet of collega Durnez dat eerst wil toelichten, voor ik erop reageer.

De voorzitter: Dus u wil daarop reageren? (*Opmerkingen van Tine Soens*) Ik ben daar zeer gevoelig voor.

De heer Durnez heeft het woord.

Jan Durnez (CD&V): Ik was ook bereid om te antwoorden op de reactie. Maar goed, het is een kwestie van het afspreken van een goede volgorde.

Het amendement is een voortzetting van wat we in de commissie al geregeld hebben voor specifieke situaties. Er bleef dus een specifieke situatie over in de sector bouw in Limburg. Het voorliggende amendement schept een mogelijkheid voor de hogeschool PXL, die in de sector bouw aanbieder was van een HBO5-opleiding (hoger beroepsonderwijs) volgens het oude model en de oversteek naar graduaat wil maken. In de huidige CVO-opleiding (centrum voor volwassenenonderwijs) zit bouwkundig tekenen en ook een werfleider. Zoals de kaarten lagen, kwam dit niet vooruit. Het is cruciaal voor Limburg – dat blijkt ook uit de gegevens over de werkgelegenheid en de arbeidsmarkt – om de werfleider te kunnen

handhaven. Wat hier voorligt is dus een afwijking die wij voorleggen om ook PXL en Limburg in het bijzonder de mogelijkheid te geven om deze opleiding verder te zetten en op het niveau van graduaat te brengen.

Collega Soens wil ik erop wijzen dat dit uiteraard gebaseerd is op wetgeving, niet alleen op decreten maar ook op twee besluiten van de Vlaamse Regering, een besluit uit begin 2018 en een besluit van 30 november. Dat is de basis waarop dit gebouwd is.

De voorzitter: Dus dat is duidelijk voor u?

Mevrouw Soens, wilt u daar nog op reageren?

Tine Soens (sp·a): Ja graag. Ik weet dat het gevoelig ligt bij u, voorzitter.

De voorzitter: Nee, nee, helemaal niet.

Tine Soens (sp·a): Maar ik ben natuurlijk ook gevoelig voor de vragen vanuit de hogescholen die in mijn provincie en mijn stad georganiseerd zijn. Diezelfde grote vraag naar een opleiding tot werfleider is er ook in West-Vlaanderen. Vandaag zijn er bijna duizend openstaande vacatures voor werfleider. Het is een van de grootste knelpuntberoepen in onze provincie. Ook VDAB vraagt om die opleiding in West-Vlaanderen.

Ik heb er wat moeite mee dat het voor de ene dan wel kan en voor de andere niet. Dat toont ook aan dat het 'handeltje' in opleidingen, dat we ook met de vorige amendementen in de commissie hebben gezien, nog wat wordt versterkt. We hebben in de commissie amendementen gezien om uitzonderingen te voorzien, onder andere voor de Karel de Grote Hogeschool, maar ook voor Howest. Vandaag wordt er een uitzondering voorzien voor Hogeschool PXL. Ik heb er moeite mee dat we dat niet op een propere manier kunnen regelen en dat het gebeurt via amendementen op een ontwerp van decreet dat er toch al lang zit aan te komen. Het is spijtig dat dat niet op een propere manier op voorhand kon worden geregeld.

Ook de Vlaamse Hogescholenraad (VLHORA) heeft in zeer scherpe bewoordingen ernstige bedenkingen bij het totstandkoming daarvan, aangezien het toch een beslissing is met impact op het hele onderwijslandschap, zonder dat er overleg is geweest met de sector. En dat wordt hier dan zomaar ingeschreven. Daarom zal mijn fractie zich ook onthouden op dit ontwerp van decreet.

Jan Durnez (CD&V): Ik heb daarover een gesprek gehad met de voorzitter van de hogeschool waarnaar mevrouw Soens verwijst. *(Gelach)*

De collega's begrijpen mij.

Wat is hier vast te stellen? Er werden kwalificaties vastgelegd in de besluiten van de regering waarnaar ik daarstraks verwees, er werden verwantschappen vastgelegd. Dat geeft Hogeschool PXL de mogelijkheid om die oplossing te bieden. Maar de hogeschool waarover mevrouw Soens het heeft en die mij goed bekend is, krijgt hiermee niet de mogelijkheid om dit op een gelijkaardige manier voor te stellen.

Dat is de stand van zaken. Ik denk dat we met dit amendement perfect binnen het wettelijke decretale kader gebleven zijn. Ik denk ook dat we de loot van de mooie boom die aan het groeien is in de sector van de graduaten hiermee een duwtje hebben gegeven, wetende dat dit in de komende jaren – ik ben daar zeer optimistisch over – een zeer belangrijke sector wordt in het hoger onderwijs.

We kijken uit naar hoe de hogescholen, die elkaar binnen VLHORA niet alleen beconcurreren, maar er ook samen voor pleiten om dat soort dingen te doen, dat verder zullen ontwikkelen.

Dat is, collega Soens, wat wij samen beogen.

De voorzitter: Mevrouw Meuleman, u was er niet.

Elisabeth Meuleman (Groen): Ik was er op tijd voor de bespreking van het ontwerp van decreet.

De voorzitter: Ja?

Elisabeth Meuleman (Groen): Ja. Ik zou graag het stemgedrag van onze fractie willen toelichten.

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Elisabeth Meuleman (Groen): Ik houd het kort.

Voorzitter, wij zullen ons onthouden op het ontwerp van decreet. Het bevat een aantal goede elementen. Maar we hebben het ook moeilijk met de manier waarop die specifieke situaties en die uitzonderingen voor bepaalde opleidingen worden georganiseerd, zowel in het originele ontwerp van decreet als nu in het amendement, dat op het allerlaatste moment en ter zitting nog een bepaalde opleiding in het Limburgse moet regelen. We erkennen wel dat er daarvoor een nood is op de arbeidsmarkt, maar dat kan evengoed gelden voor andere opleidingen, in andere regio's.

Niet dat die regeling er niet mag zijn, maar omdat ze toch wel zeer arbitrair is en alles op het laatste moment geregeld wordt, willen wij ons onthouden.

De voorzitter: Mijnheer Daniëls, heb ik begrepen dat u nog een toelichting geeft bij dat andere amendement? Klopt dat? (*Opmerkingen van Koen Daniëls*)

Neen? U wilt nog iets anders zeggen?

Koen Daniëls (N-VA): Als dat mag van u, voorzitter.

De voorzitter: Natuurlijk mag dat.

Koen Daniëls (N-VA): Collega's, verschillende collega's hebben erop gewezen dat dit ontwerp van decreet interessante evoluties bevat op het vlak van toezicht, maar ook op het vlak van programmering en organisatie van nieuwe graduaatsopleidingen.

Ik denk dat dat een belangrijk onderdeel is. Het is daarnet ook al gezegd. In onze fractie vinden we dat de hbo5-opleidingen nog een beetje ondergesneeuwd blijven in ons hogeronderwijslandschap, maar dat die wel voor een bepaald segment van leerlingen een heel belangrijke opstap naar hoger onderwijs kunnen zijn. Ik denk dat de toekomst de instroom in die hbo5-opleidingen en doorstroom naar hogeschoolopleidingen niveau 6 zal moeten uitwijzen, en eventueel nog doorschakelen naar niveau 7, universitaire opleidingen.

Ik vind het dus goed dat er inderdaad een duidelijke manier is om te programmeren en nieuwe opleidingen te organiseren. Ik begrijp een aantal mensen uit de oppositie die vraagtekens plaatsen bij de zogenaamde 'jetons' die gebruikt zijn in het jargon, 'jetons' om nieuwe opleidingen direct te installeren. Maar ik ben wel blij dat er nog altijd een macrodoelmatigheid aan gekoppeld is. Er moet wel nog altijd nagekeken worden in welke mate die opleiding nut heeft.

Ik ben ook blij dat we hier leden in dit parlement hebben die ter plekke tot introspectie kunnen overgaan, om vervolgens een analyse te kunnen maken van hoe een bepaalde hogeschool zich al dan niet zou positioneren ten opzichte van vra-

gen. Dat is handig. Vlak ernaast zit een journalist die verslag kan uitbrengen, de introspectie zit daar ook vlak naast, dat lijkt mij dus interessant.

Maar ik deel wel de bekommernis dat we goed moeten bekijken wat er gebeurt. Ik wil dan toch een onderscheid maken tussen bestaande opleidingen die er waren, maar die bijgevolg een afstudeerrichting verloren door een noodzaak, en compleet nieuwe opleidingen, waar ik een aantal vragen rond begrijp. Ik heb ook begrepen dat binnen de hogescholen iedereen die nog een ei in zijn mand had liggen, dat ondertussen wel al bezorgd heeft, en dat bijgevolg de rest voldoet aan de ratio ter zake.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Ik ben bijzonder blij dat dit ontwerp van decreet vandaag geagendeerd staat. Eerst en vooral zou ik een opmerking willen maken bij de opleidingen, zeker hbo5, en de diverse vragen die er gesteld zijn. Eigenlijk kun je als minister alleen maar dankbaar zijn dat er zo veel enthousiasme is om aan de slag te gaan met de nieuwe poort naar het hoger beroepsonderwijs die geopend wordt. Onze hogescholen hebben een enorme verantwoordelijkheid om daar straks een succes van te maken. Het wordt ingekanteld vanuit het volwassenenonderwijs. Het betekent ook voor het personeel een enorme verandering, en ik hoop dat de discussie over wie wat mag aanbieden, in het eerstkomende jaar na deze stemming afgehandeld kan worden, maar dat vooral het enthousiasme van jongeren en grote participatie van jongeren aan die hogere opleidingen, ons allen enorm zal overtuigen dat dit een goede keuze is, een juiste keuze voor de toekomst. Ik hoop dat de hogescholen hier volledig hun verantwoordelijkheid opnemen.

Dit ontwerp van decreet regelt ten tweede ook een nieuwe manier waarop wij in de toekomst toezicht willen houden op onze universiteiten en hogescholen. Dit gaat bijna stilzwijgend voorbij, maar dit is toch wel een vrij revolutionaire hervorming. Er komen langs de ene kant minder regeringscommissarissen, dat is een rationalisatie die we doorvoeren, maar het toezicht wordt ook helemaal anders georganiseerd. Ik hoop dat dit ook een doorstart kan zijn voor een nieuwe generatie regeringscommissarissen, die niet meer uitsluitend aan één instelling gebonden zullen zijn, maar die er meer dan één zullen doen.

Tot slot zit hier ook een heel mooi luik in over het ondernemend handelen, dat een sleutelcompetentie wordt en dat hopelijk ook een boost kan geven aan jongeren om hen naar dat ondernemerschap te leiden.

Het is dus een ontwerp van decreet waar van alles in zit, maar ik heb het volste vertrouwen dat hierin kansen zitten waarmee ons hogeronderwijslandschap in de toekomst echt geschiedenis kan schrijven.

De voorzitter: Vraagt nog iemand het woord? *(Nee)*

De algemene bespreking is gesloten.

Artikelsgewijze bespreking

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de artikelsgewijze bespreking van het ontwerp van decreet.

De door de commissie aangenomen tekst wordt als basis voor de bespreking genomen. (Zie *Parl.St.* VI.Parl. 2018-19, nr. 1770/4)

– De artikelen 1 tot en met 24 worden zonder opmerkingen aangenomen.

Er is een amendement tot invoeging van een artikel 24/1. (Zie *Parl.St.* VI.Parl. 2018-19, nr. 1770/5)

De stemming over het amendement wordt aangehouden.

– *De artikelen 25 tot en met 103 worden zonder opmerkingen aangenomen.*

De artikelsgewijze bespreking is gesloten.

We zullen straks de hoofdelijke stemming over het ontwerp van decreet houden.

ONTWERP VAN BIJZONDER DECREET tot wijziging van het bijzonder decreet van 26 juni 1991 betreffende de Universiteit Gent en het Universitair Centrum Antwerpen, wat betreft het toezicht – 1771 (2018-2019) – Nrs. 1 en 2

Algemene bespreking

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is het ontwerp van bijzonder decreet tot wijziging van het bijzonder decreet van 26 juni 1991 betreffende de Universiteit Gent en het Universitair Centrum Antwerpen, wat betreft het toezicht.

De algemene bespreking is geopend.

Vraagt er iemand het woord? *(Nee)*

De algemene bespreking is gesloten.

Artikelsgewijze bespreking

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de artikelsgewijze bespreking van het ontwerp van bijzonder decreet. (Zie *Parl.St.* VI.Parl. 2018-19, nr. 1771/1)

– *De artikelen 1 tot en met 4 worden zonder opmerkingen aangenomen.*

De artikelsgewijze bespreking is gesloten.

We zullen straks de hoofdelijke stemming over het ontwerp van bijzonder decreet houden.

ONTWERP VAN DECREET houdende goedkeuring van het besluit van de Vlaamse Regering van 21 december 2018 tot ontvankelijkheid en gelijkwaardigheid van een aanvraag van de Federatie Steinerscholen Vlaanderen vzw tot afwijking van de eindtermen, wat de derde graad technisch secundair onderwijs betreft – 1795 (2018-2019) – Nrs. 1 en 2

Algemene bespreking

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is het ontwerp van decreet houdende goedkeuring van het besluit van de Vlaamse Regering van 21 december 2018 tot ontvankelijkheid en gelijkwaardigheid van een aanvraag van de Federatie Steinerscholen Vlaanderen vzw tot afwijking van de eindtermen, wat de derde graad technisch secundair onderwijs betreft.

De algemene bespreking is geopend.

Vraagt er iemand het woord? *(Nee)*

De algemene bespreking is gesloten.

Artikelsgewijze bespreking

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de artikelsgewijze bespreking van het ontwerp van decreet. (Zie *Parl.St.* VI.Parl. 2018-19, nr. 1795/1)

– *De artikelen 1 en 2 worden zonder opmerkingen aangenomen.*

De artikelsgewijze bespreking is gesloten.

We zullen straks de hoofdelijke stemming over het ontwerp van decreet houden.

ONTWERP VAN DECREET tot bekrachtiging van het reglement van 8 oktober 2018 tot bepaling van de bestuursbeginselen die van toepassing zijn bij de besluitvorming door de Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie inzake het hoger onderwijs in de Vlaamse Gemeenschap – 1803 (2018-2019) – Nrs. 1 en 2

Algemene bespreking

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is het ontwerp van decreet tot bekrachtiging van het reglement van 8 oktober 2018 tot bepaling van de bestuursbeginselen die van toepassing zijn bij de besluitvorming door de Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie inzake het hoger onderwijs in de Vlaamse Gemeenschap.

De algemene bespreking is geopend.

De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Collega's, ik denk dat dit nog een kleine toelichting behoeft omdat we als Vlaanderen niet te bescheiden moeten zijn. De Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO) is een samenwerking tussen de Vlaamse Gemeenschap en Nederland om de opleidingen in het hoger onderwijs te accrediten, lees: eigenlijk na te gaan of ze voldoen aan de internationale kwalitatieve eisen van goed en degelijk hoger onderwijs. Dat is niet onbelangrijk.

Het is de bekrachtiging van een reglement over hoe ze zich gaan organiseren. In het reglement staan heel wat goede zaken maar vanuit onze fractie willen we, net zoals in de commissie, een aandachtspunt nog eens benadrukken. De Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie wil haar kennis veel ruimer ter beschikking stellen dan enkel in Nederland en Vlaanderen. We denken dat dat goed is en dat het een heel mooi exportproduct is: Vlaanderen dat in de wereld wil instaan voor kwaliteit van opleidingen in het hoger onderwijs. We roepen wel op dat die taakstelling in andere landen niet voor vertraging mag zorgen in Vlaamse instellingen die nieuwe opleidingen, omvormingen, accreditaties vragen omdat de NVAO zegt dat het nu even niet kan omdat er een heel groot project in het buitenland is.

Minister, u hebt in de commissie gezegd dat dit niet de bedoeling kan zijn. Ik denk ook niet dat het de bedoeling zal zijn dat het vertraging oploopt, maar onze fractie wou daar toch nog even de aandacht op vestigen. We zullen dit ontwerp van decreet met veel enthousiasme goedkeuren.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Ik wil even ingaan op de bezorgdheid van collega Daniëls.

De kerntaak van de NVAO is heel duidelijk. Dankzij het goede werk dat de NVAO levert, is het hoger onderwijs in uitstekende conditie. Het is zo dat men wereldwijd kijkt naar de manier waarop dit bij ons is georganiseerd en dat de expertise

die is opgebouwd in die Nederlands-Vlaamse samenwerking, ook wereldwijd wordt geroemd.

We hebben er lang over gediscussieerd, ook met Nederland, maar ik vind het een uitstekende zaak dat die expertise ook internationaal kan worden ingezet, uiteraard met het koesteren van de kernopdracht. Dit toont aan dat de manier waarop aan kwaliteitszorg wordt gedaan en waarop de kwaliteitstoetsing gebeurt, elders in de wereld ook succes kan hebben en dat dit model wordt geapprecieerd. De mogelijkheid die wordt geboden, is tegelijk een ode en een lofzang aan de manier waarop het bij ons gebeurt. Ik denk dat de organisatie zich zeer goed bewust is van haar kerntaak en op welke manier ze zich alleen maar elders kan profileren als ze haar kerntaak ten volle kwaliteitsvol blijft uitoefenen.

De voorzitter: Vraagt nog iemand het woord? *(Nee)*

De algemene bespreking is gesloten.

Artikelsgewijze bespreking

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de artikelsgewijze bespreking van het ontwerp van decreet. (Zie *Parl.St.* VI.Parl. 2018-19, nr. 1803/1)

– *De artikelen 1 en 2 worden zonder opmerkingen aangenomen.*

De artikelsgewijze bespreking is gesloten.

We zullen straks de hoofdelijke stemming over het ontwerp van decreet houden.

ONTWERP VAN DECREET tot ontbinding van het Fonds Jongerenwelzijn en tot wijziging van het decreet van 30 april 2004 tot oprichting van het intern verzelfstandigd agentschap met rechtspersoonlijkheid Kind en Gezin en het decreet van 12 juli 2013 betreffende de integrale jeugdhulp – 1787 (2018-2019) – Nrs. 1 en 2

Algemene bespreking

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is het ontwerp van decreet tot ontbinding van het Fonds Jongerenwelzijn en tot wijziging van het decreet van 30 april 2004 tot oprichting van het intern verzelfstandigd agentschap met rechtspersoonlijkheid Kind en Gezin en het decreet van 12 juli 2013 betreffende de integrale jeugdhulp.

De algemene bespreking is geopend.

De heer Parys heeft het woord.

Lorin Parys (N-VA): Langs de ene kant zijn wij blij met dit ontwerp van decreet, langs de andere kant vinden we dat we iets verder hadden kunnen gaan. Dit ontwerp van decreet ontbindt het Fonds Jongerenwelzijn en zorgt ervoor dat er een fusie aankomt. Wanneer die fusie in het belang is van de jongeren over wie het gaat, dan zijn wij daar absoluut voor want dat ligt helemaal in lijn met de filosofie van integrale jeugdhulp. Die fusie biedt heel wat kansen maar is absoluut geen garantie dat de verkokering daarmee wordt tegengegaan.

Wij gaan ervan uit dat een gezamenlijke boekhouding personeelsbeheer-accountmanagement leidt tot een performantere en efficiëntere organisatie en dat de middelen en de tijd die daardoor vrijkomen, kunnen worden besteed ten voordele van de jongeren over wie het hier gaat.

Wanneer ik zeg dat het voor ons nog een stapje verder had mogen gaan, dan gaat het natuurlijk over het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap (VAPH), dat in dit geval slechts gedeeltelijk wordt geïntegreerd in het nieuwe agentschap. De minister heeft aangegeven dat hij de persoonsvolgende financiering niet in het gedrang wil brengen maar wij blijven bezorgd dat hier toch een soort schemerzone ontstaat. Deze integratie is een goede stap en bevat een aantal basiselementen om die verkokering tegen te gaan maar had eigenlijk nog verder kunnen gaan.

We maken ons wat zorgen, minister, dat we nog altijd blijven uitgaan van een financieringsinvalshoek die vanuit de instellingen vertrekt en dat het principe van vraaggestuurd werken op die manier onder druk komt te staan. Dat is iets dat we nauwgezet in het oog moeten houden omdat we dat Perspectiefplan 2020 hebben waarbij we de omslag maken naar persoonsvolgende financiering.

Tot slot willen wij benadrukken dat het voor het wegwerken van de verkokering belangrijk is om alle actoren van de integrale jeugdhulp daarbij te betrekken. We denken dan aan het onderwijs, de centra voor leerlingenbegeleiding (CLB's) en iedereen die binnen de geestelijke gezondheidszorg actief is.

De voorzitter: Vraagt nog iemand het woord? *(Neen)*

De algemene bespreking is gesloten.

Artikelsgewijze bespreking

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de artikelsgewijze bespreking van het ontwerp van decreet. (Zie *Parl.St.* VI.Parl. 2018-19, nr. 1787/1)

– *De artikelen 1 tot en met 28 worden zonder opmerkingen aangenomen.*

De artikelsgewijze bespreking is gesloten.

We zullen straks de hoofdelijke stemming over het ontwerp van decreet houden.

**ONTWERP VAN DECREET houdende instemming met het Protocol inzake de voorrechten en immuniteiten van het Eengemaakt Octrooigerecht, ondertekend te Brussel op 29 juni 2016
– 1797 (2018-2019) – Nrs. 1 en 2**

Algemene bespreking

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is het ontwerp van decreet houdende instemming met het Protocol inzake de voorrechten en immuniteiten van het Eengemaakt Octrooigerecht, ondertekend te Brussel op 29 juni 2016.

De algemene bespreking is geopend.

Vraagt er iemand het woord? *(Neen)*

De algemene bespreking is gesloten.

Artikelsgewijze bespreking

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de artikelsgewijze bespreking van het ontwerp van decreet. (Zie *Parl.St.* VI.Parl. 2018-19, nr. 1797/1)

– *De artikelen 1 en 2 worden zonder opmerkingen aangenomen.*

De artikelsgewijze bespreking is gesloten.

We zullen straks de hoofdelijke stemming over het ontwerp van decreet houden.

ONTWERP VAN DECREET houdende instemming met het samenwerkingsakkoord van 25 juli 2018 tussen de Federale Staat, het Vlaams Gewest, het Waals Gewest en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest betreffende de uitvoering en financiering van de bodemsanering van tankstations en gasolietanks voor verwarmingsdoeleinden en tot wijziging van het decreet van 27 oktober 2006 betreffende de bodemsanering en de bodembescherming

– 1807 (2018-2019) – Nrs. 1 en 2

Algemene bespreking

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is het ontwerp van decreet houdende instemming met het samenwerkingsakkoord van 25 juli 2018 tussen de Federale Staat, het Vlaams Gewest, het Waals Gewest en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest betreffende de uitvoering en financiering van de bodemsanering van tankstations en gasolietanks voor verwarmingsdoeleinden en tot wijziging van het decreet van 27 oktober 2006 betreffende de bodemsanering en de bodembescherming.

De algemene bespreking is geopend.

Mevrouw Wouters heeft het woord.

Elke Wouters (N-VA): Voorzitter, minister, collega's, mijn partij is altijd een groot voorstander geweest van dit fonds. We zijn dan ook blij dat de rangen nu gesloten zijn en dat het er deze legislatuur nog komt. De kostprijs van een sanering kan erg hoog liggen en daardoor kunnen vandaag erg onmenselijke situaties ontstaan. Denk maar aan een oude man of vrouw die naar een rusthuis wil of moet maar het huis niet kan verkopen omdat de saneringskosten te hoog liggen. Zulke situaties zijn voor de N-VA ontoelaatbaar en het is dan ook goed dat we onze verantwoordelijkheid nemen en dat er een fonds komt dat garandeert dat dergelijke gevallen niet meer zullen voorkomen. Wij zullen dit ontwerp van decreet dan ook goedkeuren.

De voorzitter: Vraagt nog iemand het woord? *(Nee)*

De algemene bespreking is gesloten.

Artikelsgewijze bespreking

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de artikelsgewijze bespreking van het ontwerp van decreet. *(Zie Parl.St. VI.Parl. 2018-19, nr. 1807/1)*

– De artikelen 1 tot en met 22 worden zonder opmerkingen aangenomen.

De artikelsgewijze bespreking is gesloten.

We zullen straks de hoofdelijke stemming over het ontwerp van decreet houden.

VOORSTEL VAN DECREET van Marino Keulen, Lies Jans, Lode Ceyssens, Jos Lantmeeters, Tinne Rombouts en Jan Peumans houdende wijziging van het decreet van 14 juli 1993 tot oprichting van het Grindfonds en tot regeling van de grindwinning

– 1791 (2018-2019) – Nrs. 1 tot en met 3

Algemene bespreking

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is het voorstel van decreet van Marino Keulen, Lies Jans, Lode Ceyssens, Jos Lantmeeters, Tinne Rombouts en Jan Peumans houdende wijziging van het decreet van 14 juli 1993 tot oprichting van het Grindfonds en tot regeling van de grindwinning.

De algemene bespreking is geopend.

Vraagt er iemand het woord? *(Neen)*

De algemene bespreking is gesloten.

Artikelsgewijze bespreking

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de artikelsgewijze bespreking van het voorstel van decreet.

De door de commissie aangenomen tekst wordt als basis voor de bespreking genomen. (Zie *Parl.St.* VI.Parl. 2018-19, nr. 1791/3)

– De artikelen 1 tot en met 29 worden zonder opmerkingen aangenomen.

De artikelsgewijze bespreking is gesloten.

We zullen straks de hoofdelijke stemming over het voorstel van decreet houden.

VERSLAG VAN HET VERZOEKSCHRIFT over het begrip 'eigen woning' bij de kadastraalinkomentest (ki-test) voor studietoelagen

– 1841 (2018-2019) – Nr. 1

Verslag

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is het verslag namens de Commissie voor Onderwijs over het verzoekschrift over het begrip 'eigen woning' bij de kadastraalinkomentest (ki-test) voor studietoelagen.

Ik zie dat de verslaggever niet aanwezig is.

Is het parlement het eens met de conclusies van de commissie? *(Instemming)*

Ik zal de verzoeker hiervan in kennis stellen.

VERSLAG VAN HET VERZOEKSCHRIFT over de beslissing van de VRT om de DVB-T-uitzendingen stop te zetten en de universele toegang tot de openbare omroep

– 1877 (2018-2019) – Nr. 1

Verslag

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is het verslag namens de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media over het verzoekschrift over de beslissing van de VRT om de DVB-T-uitzendingen stop te zetten en de universele toegang tot de openbare omroep.

De verslaggever is niet aanwezig.

Is het parlement het eens met de conclusies van de commissie? (*Instemming*)

Ik zal de verzoeker hiervan in kennis stellen.

AANWIJZING van leden van het College van Deskundigen, bedoeld in de wet van 7 februari 2014 tot organisatie van de elektronische stemming met papieren bewijsstuk

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de aanwijzing van leden van het College van Deskundigen, bedoeld in de wet van 7 februari 2014 tot organisatie van de elektronische stemming met papieren bewijsstuk.

Conform artikel 24 van die wet bestaat het College van Deskundigen uit een permanent college, waarin het Vlaams Parlement voor een periode van vijf jaar één effectieve en één plaatsvervangende deskundige aanwijst, en bij de verkiezing van de leden van de Kamer van volksvertegenwoordigers, het Europees Parlement en de gewest- en gemeenschapsparlamenten een niet-permanent college, waarin het Vlaams Parlement twee deskundigen aanwijst.

De deskundigen zien toe op de voorbereiding, het gebruik en de goede werking van alle elektronische systemen en procedures. Zij verrichten de controle vanaf de veertigste dag voor de verkiezing tot de indiening van het verslag. Uiterlijk vijftien dagen na de sluiting van de stemming bezorgen de deskundigen een verslag aan de minister van Binnenlandse Zaken en aan de federale wetgevende assemblees en de gewest- en gemeenschapsparlamenten.

Voor het permanent college draagt het Uitgebreid Bureau de heer Bart Martens, stafmedewerker bij de directie Facilitair Beheer, Infrastructuur en Informatica, voor als effectief deskundige en de heer Romain Voes, stafmedewerker bij de directie Facilitair Beheer, Infrastructuur en Informatica, als plaatsvervangend deskundige.

Voor het niet-permanent college ter gelegenheid van de verkiezingen van 26 mei 2019 draagt het Uitgebreid Bureau de heren Steven Es en Romeo Maryns, assistenten bij de directie Facilitair Beheer, Infrastructuur en Informatica, voor.

Is het parlement het daarmee eens? (*Instemming*)

Dan verklaar ik de heer Bart Martens, stafmedewerker bij de directie Facilitair Beheer, Infrastructuur en Informatica, aangewezen als effectieve deskundige en de heer Romain Voes, stafmedewerker bij de directie Facilitair Beheer, Infrastructuur en Informatica, als plaatsvervangende deskundige in het permanent college en de heren Steven Es en Romeo Maryns, assistenten bij de directie Facilitair Beheer, Infrastructuur en Informatica, als deskundigen in het niet-permanent college van het College van Deskundigen, bedoeld in de wet van 7 februari 2014 tot organisatie van de elektronische stemming met papieren bewijsstuk.

**ONTWERP VAN DECREET houdende een circusbeleid
– 1762 (2018-2019) – Nrs. 1 tot en met 4**

Hoofdelijke stemming

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over het ontwerp van decreet.

Stemming nr. 1

Ziehier het resultaat:

92 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
92 leden hebben ja geantwoord.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement het ontwerp van decreet aan. Het zal aan de Vlaamse Regering ter bekrachtiging worden overgezonden.

ONTWERP VAN DECREET tot wijziging van de regelgeving betreffende het toezicht op en bepaalde organisatorische aspecten van het hoger onderwijs

– 1770 (2018-2019) – Nrs. 1 tot en met 5

Aangehouden stemming

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de aangehouden stemming over amendement nr. 12, van Jan Durnez, Koen Daniëls, Franc Bogovic, Paul Cordy, Jos De Meyer en Jan Peumans, tot invoeging van een artikel 24/1.

Stemming nr. 2

Ziehier het resultaat:

97 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
75 leden hebben ja geantwoord;
22 leden hebben zich onthouden.

Het amendement is aangenomen.

Hoofdelijke stemming

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over het ontwerp van decreet.

Stemming nr. 3

Ziehier het resultaat:

102 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
72 leden hebben ja geantwoord;
30 leden hebben zich onthouden.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement het ontwerp van decreet aan. Het zal aan de Vlaamse Regering ter bekrachtiging worden overgezonden.

ONTWERP VAN BIJZONDER DECREET tot wijziging van het bijzonder decreet van 26 juni 1991 betreffende de Universiteit Gent en het Universitair Centrum Antwerpen, wat betreft het toezicht

– 1771 (2018-2019) – Nrs. 1 en 2

Hoofdelijke stemming

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over het ontwerp van bijzonder decreet.

Stemming nr. 4

Ziehier het resultaat:

103 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
103 leden hebben ja geantwoord.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement het ontwerp van bijzonder decreet aan. Het zal aan de Vlaamse Regering ter bekrachtiging worden overgezonden.

**ONTWERP VAN DECREET houdende instemming met het samenwerkingsakkoord van 25 juni 2018 tussen de Federale Staat, de Franse Gemeenschap en de Vlaamse Gemeenschap betreffende de culturele bescherming van het boek
– 1772 (2018-2019) – Nrs. 1 en 2**

Hoofdelijke stemming

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over het ontwerp van decreet.

Stemming nr. 5

Ziehier het resultaat:

103 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
103 leden hebben ja geantwoord.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement het ontwerp van decreet aan. Het zal aan de Vlaamse Regering ter bekrachtiging worden overgezonden.

**ONTWERP VAN DECREET tot ontbinding van het Fonds Jongerenwelzijn en tot wijziging van het decreet van 30 april 2004 tot oprichting van het intern verzelfstandigd agentschap met rechtspersoonlijkheid Kind en Gezin en het decreet van 12 juli 2013 betreffende de integrale jeugdhulp
– 1787 (2018-2019) – Nrs. 1 en 2**

Hoofdelijke stemming

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over het ontwerp van decreet.

Stemming nr. 6

Ziehier het resultaat:

103 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
73 leden hebben ja geantwoord;
30 leden hebben zich onthouden.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement het ontwerp van decreet aan. Het zal aan de Vlaamse Regering ter bekrachtiging worden overgezonden.

ONTWERP VAN DECREET houdende de realisatie van kunstopdrachten voor gebouwen van openbare diensten en daarmee gelijkgestelde diensten en van door de overheid gesubsidieerde inrichtingen, verenigingen en instellingen die tot de Vlaamse Gemeenschap of het Vlaamse Gewest behoren

– 1788 (2018-2019) – Nrs. 1 tot en met 4

Hoofdelijke stemming

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over het ontwerp van decreet.

Stemming nr. 7

Het resultaat wat betreft de gemeenschapsaangelegenheden is als volgt:

103 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
103 leden hebben ja geantwoord.

Het resultaat wat betreft de gewestaangelegenheden is als volgt:

99 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
99 leden hebben ja geantwoord.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement het ontwerp van decreet aan. Het zal aan de Vlaamse Regering ter bekrachtiging worden overgezonden.

ONTWERP VAN DECREET houdende goedkeuring van het besluit van de Vlaamse Regering van 21 december 2018 tot ontvankelijkheid en gelijkwaardigheid van een aanvraag van de Federatie Steinerscholen Vlaanderen vzw tot afwijking van de eindtermen, wat de derde graad technisch secundair onderwijs betreft

– 1795 (2018-2019) – Nrs. 1 en 2

Hoofdelijke stemming

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over het ontwerp van decreet.

Stemming nr. 8

Ziehier het resultaat:

103 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
103 leden hebben ja geantwoord.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement het ontwerp van decreet aan. Het zal aan de Vlaamse Regering ter bekrachtiging worden overgezonden.

ONTWERP VAN DECREET houdende instemming met het Protocol inzake de voorrechten en immuniteiten van het Eengemaakt Octrooigerecht, ondertekend te Brussel op 29 juni 2016

– 1797 (2018-2019) – Nrs. 1 en 2

Hoofdelijke stemming

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over het ontwerp van decreet.

Stemming nr. 9

Het resultaat wat betreft de gemeenschapsaangelegenheden is als volgt:

103 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
103 leden hebben ja geantwoord.

Het resultaat wat betreft de gewestaangelegenheden is als volgt:

99 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
99 leden hebben ja geantwoord.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement het ontwerp van decreet aan. Het zal aan de Vlaamse Regering ter bekrachtiging worden overgezonden.

ONTWERP VAN DECREET tot bekrachtiging van het reglement van 8 oktober 2018 tot bepaling van de bestuursbeginselen die van toepassing zijn bij de besluitvorming door de Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie inzake het hoger onderwijs in de Vlaamse Gemeenschap – 1803 (2018-2019) – Nrs. 1 en 2

Hoofdelijke stemming

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over het ontwerp van decreet.

Stemming nr. 10

Ziehier het resultaat:

103 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
103 leden hebben ja geantwoord.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement het ontwerp van decreet aan. Het zal aan de Vlaamse Regering ter bekrachtiging worden overgezonden.

ONTWERP VAN DECREET houdende instemming met het samenwerkingsakkoord van 25 juli 2018 tussen de Federale Staat, het Vlaams Gewest, het Waals Gewest en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest betreffende de uitvoering en financiering van de bodemsanering van tankstations en gasolietanks voor verwarmingsdoeleinden en tot wijziging van het decreet van 27 oktober 2006 betreffende de bodemsanering en de bodembescherming – 1807 (2018-2019) – Nrs. 1 en 2

Hoofdelijke stemming

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over het ontwerp van decreet.

Stemming nr. 11

Ziehier het resultaat:

99 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
99 leden hebben ja geantwoord.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement het ontwerp van decreet aan. Het zal aan de Vlaamse Regering ter bekrachtiging worden overgezonden.

**VOORSTEL VAN DECREET van Marino Keulen, Lies Jans, Lode Ceyssens, Jos Lantmeeters, Tinne Rombouts en Jan Peumans houdende wijziging van het decreet van 14 juli 1993 tot oprichting van het Grindfonds en tot regeling van de grindwinning
– 1791 (2018-2019) – Nrs. 1 tot en met 3**

Hoofdelijke stemming

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over het voorstel van decreet.

Stemming nr. 12

Ziehier het resultaat:

100 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
100 leden hebben ja geantwoord.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement het voorstel van decreet aan. Het zal aan de Vlaamse Regering ter bekrachtiging worden overgezonden.

MEDEDELING VAN DE VOORZITTER

De voorzitter: Dames en heren, ik heb nog een mededeling: onze collega Imade Annouri is vandaag jarig. (*Applaus*)

Hij trakteert op Marokkaanse zoetigheden in het Koffiehuis. (*Applaus*)

REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN

De voorzitter: Dames en heren, hiermee zijn we aan het einde gekomen van onze werkzaamheden voor vandaag.

We komen opnieuw bijeen op woensdag 27 februari 2019 om 14 uur.

De vergadering is gesloten.

Ik wens u een behouden thuiskomst.

– *De vergadering wordt gesloten om 18.26 uur.*

BIJLAGEN

Aanwezigheden**Aanwezig**

Imade Annouri, Lionel Bajart, Rob Beenders, Jan Bertels, Franc Bogovic, Robrecht Bothuyne, Karin Brouwers, Bart Caron, Vera Celis, Lode Ceyssens, An Christiaens, Sonja Claes, Griet Coppé, Paul Cordy, Cathy Coudyser, Rik Daems, Johan Danen, Koen Daniëls, Sabine de Bethune, Piet De Bruyn, Herman De Croo, Jean-Jacques De Gucht, Dirk de Kort, Kurt De Loor, Ingeborg De Meulemeester, Marnic De Meulemeester, Jos De Meyer, Ortwin Depoortere, Jo De Ro, Gwenny De Vroe, Matthias Diependaele, Bart Dochy, Michel Doomst, Jan Durnez, Jelle Engelbosch, Martine Fournier, Cindy Franssen, Caroline Gennez, Danielle Godderis-T'Jonck, Andries Gryffroy, Jamila Hamddan Lachkar, Maurice Helsen, Marc Hendrickx, Michèle Hostekint, Yamila Idrissi, Lies Jans, Vera Jans, Chris Janssens, Sofie Joosen, Ward Kennes, Marino Keulen, Yasmine Kherbache, Kathleen Krekels, Renaat Landuyt, Jos Lantmeeters, Laurence Libert, Bert Maertens, Marius Meremans, Elisabeth Meuleman, An Moerenhout, Bert Moyaers, Katrien Partyka, Lorin Parys, Peter Persyn, Jan Peumans, Ingrid Pira, Els Robeyns, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Björn Rzoska, Freya Saeys, Hermes Sanctorum-Vandevoorde, Joke Schauvliege, Willem-Frederik Schiltz, Katrien Schryvers, Katia Segers, Willy Segers, Stefaan Sintobin, Elke Sleurs, Nadia Sminate, Tine Soens, Ann Soete, Bart Somers, Valerie Taeldeman, Bruno Tobback, Bart Tommelein, Güler Turan, Wouter Vanbesien, Ludo Van Campenhout, Wilfried Vandaele, Steve Vandenberghe, Freya Van den Bossche, Elke Van den Brandt, Joris Vandenbroucke, Francesco Vanderjeugd, Anke Van dermeersch, Tine van der Vloet, Orry Van de Wauwer, Kris Van Dijck, Miranda Van Eetvelde, Jan Van Esbroeck, Christian Van Eyken, Tom Van Grieken, Karl Vanlouwe, Bart Van Malderen, Paul Van Miert, Peter Van Rompuy, Mercedes Van Volcem, Manuela Van Werde, Daniëlle Vanwesenbeeck, Sabine Vermeulen, Elke Wouters, Peter Wouters, Herman Wynants.

Afwezig met kennisgeving

Annick De Ridder, Lieve Maes, Joris Poschet: ambtsverplichtingen;

Grete Remen, Martine Taelman: familieverplichtingen;

Karim Van Overmeire, Johan Verstreken: gezondheidsredenen.

Afwezig zonder kennisgeving

Björn Anseeuw, Guy D'haeseleer, Sas van Rouveroi

Individuele stemmingen Vlaamse Volksvertegenwoordigers**Stemming nr.1:****JA-stemmen:**

Imade Annouri, Rob Beenders, Jan Bertels, Franc Bogovic, Robrecht Bothuyne, Karin Brouwers, Bart Caron, Vera Celis, Lode Ceyssens, An Christiaens, Sonja Claes, Paul Cordy, Cathy Coudyser, Johan Danen, Koen Daniëls, Jean-Jacques De Gucht, Dirk de Kort, Kurt De Loor, Ingeborg De Meulemeester, Marnic De Meulemeester, Jo De Ro, Gwenny De Vroe, Ortwin Depoortere, Matthias Diependaele, Bart Dochy, Michel Doomst, Jan Durnez, Jelle Engelbosch, Martine Fournier, Cindy Franssen, Caroline Gennez, Danielle Godderis-T'Jonck, Andries Gryffroy, Jamila Hamddan Lachkar, Maurice Helsen, Marc Hendrickx, Michèle Hostekint, Yamila Idrissi, Lies Jans, Vera Jans, Chris Janssens, Sofie Joosen, Ward Kennes, Marino Keulen, Yasmine Kherbache, Kathleen Krekels, Renaat Landuyt, Jos Lantmeeters, Laurence Libert, Marius Meremans, Elisabeth Meuleman, An

Moerenhout, Bert Moyaers, Katrien Partyka, Lorin Parys, Peter Persyn, Jan Peumans, Ingrid Pira, Els Robeyns, Tinne Rombouts, Björn Rzoska, Freya Saeys, Joke Schauvliege, Willem-Frederik Schiltz, Katia Segers, Elke Sleurs, Tine Soens, Ann Soete, Bart Somers, Bruno Tobback, Bart Tommelein, Güler Turan, Ludo Van Campenhout, Freya Van den Bossche, Elke Van den Brandt, Tine van der Vloet, Anke Van dermeersch, Kris Van Dijck, Christian Van Eyken, Paul Van Miert, Mercedes Van Volcem, Manuela Van Werde, Wouter Vanbesien, Wilfried Vandaele, Steve Vandenberghe, Joris Vandenbroucke, Francesco Vanderjeugd, Daniëlle Vanwesenbeeck, Sabine Vermeulen, Elke Wouters, Peter Wouters, Herman Wynants

Stemming nr.2:

JA-stemmen:

Rob Beenders, Franc Bogovic, Robrecht Bothuyne, Karin Brouwers, Vera Celis, Lode Ceyssens, An Christiaens, Sonja Claes, Paul Cordy, Cathy Coudyser, Rik Daems, Johan Danen, Koen Daniëls, Jean-Jacques De Gucht, Dirk de Kort, Ingeborg De Meulemeester, Marnic De Meulemeester, Jos De Meyer, Jo De Ro, Gwenny De Vroe, Ortwin Depoortere, Matthias Diependaele, Bart Dochy, Michel Doomst, Jan Durnez, Jelle Engelbosch, Martine Fournier, Cindy Franssen, Danielle Godderis-T'Jonck, Andries Gryffroy, Jamila Hamddan Lachkar, Maurice Helsen, Marc Hendrickx, Lies Jans, Vera Jans, Chris Janssens, Sofie Joosen, Ward Kennes, Marino Keulen, Kathleen Krekels, Jos Lantmeeters, Laurence Libert, Bert Maertens, Marius Meremans, Bert Moyaers, Katrien Partyka, Lorin Parys, Peter Persyn, Jan Peumans, Els Robeyns, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Freya Saeys, Joke Schauvliege, Willem-Frederik Schiltz, Elke Sleurs, Ann Soete, Bart Somers, Bart Tommelein, Güler Turan, Ludo Van Campenhout, Orry Van de Wauwer, Tine van der Vloet, Anke Van dermeersch, Kris Van Dijck, Paul Van Miert, Mercedes Van Volcem, Manuela Van Werde, Wilfried Vandaele, Francesco Vanderjeugd, Daniëlle Vanwesenbeeck, Sabine Vermeulen, Elke Wouters, Peter Wouters, Herman Wynants

ONTHOUDINGEN:

Imade Annouri, Jan Bertels, Bart Caron, Kurt De Loor, Caroline Gennez, Michèle Hostekint, Yamila Idrissi, Yasmine Kherbache, Renaat Landuyt, Elisabeth Meuleman, An Moerenhout, Ingrid Pira, Björn Rzoska, Katia Segers, Tine Soens, Bruno Tobback, Freya Van den Bossche, Elke Van den Brandt, Christian Van Eyken, Wouter Vanbesien, Steve Vandenberghe, Joris Vandenbroucke

Stemming nr.3:

JA-stemmen:

Franc Bogovic, Robrecht Bothuyne, Karin Brouwers, Vera Celis, Lode Ceyssens, An Christiaens, Sonja Claes, Paul Cordy, Cathy Coudyser, Rik Daems, Koen Daniëls, Sabine de Bethune, Jean-Jacques De Gucht, Dirk de Kort, Ingeborg De Meulemeester, Marnic De Meulemeester, Jos De Meyer, Jo De Ro, Gwenny De Vroe, Matthias Diependaele, Bart Dochy, Michel Doomst, Jan Durnez, Jelle Engelbosch, Martine Fournier, Cindy Franssen, Danielle Godderis-T'Jonck, Andries Gryffroy, Jamila Hamddan Lachkar, Maurice Helsen, Marc Hendrickx, Lies Jans, Vera Jans, Sofie Joosen, Ward Kennes, Marino Keulen, Kathleen Krekels, Jos Lantmeeters, Laurence Libert, Bert Maertens, Marius Meremans, Katrien Partyka, Lorin Parys, Peter Persyn, Jan Peumans, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Freya Saeys, Joke Schauvliege, Willem-Frederik Schiltz, Katrien Schryvers, Elke Sleurs, Nadia Sminate, Ann Soete, Bart Somers, Bart Tommelein, Ludo Van Campenhout, Orry Van de Wauwer, Tine van der Vloet, Kris Van Dijck, Miranda Van Eetvelde, Paul Van Miert, Peter Van Rompuy, Mercedes Van Volcem, Manuela Van Werde, Wilfried

Vandaele, Karl Vanlouwe, Daniëlle Vanwesenbeeck, Sabine Vermeulen, Elke Wouters, Peter Wouters, Herman Wynants

ONTHOUDINGEN:

Imade Annouri, Rob Beenders, Jan Bertels, Bart Caron, Johan Danen, Kurt De Loor, Ortwin Depoortere, Caroline Gennez, Michèle Hostekint, Yamila Idrissi, Chris Janssens, Yasmine Kherbache, Renaat Landuyt, Elisabeth Meuleman, An Moerenhout, Bert Moyaers, Ingrid Pira, Els Robeyns, Björn Rzoska, Katia Segers, Tine Soens, Bruno Tobback, Güler Turan, Freya Van den Bossche, Elke Van den Brandt, Anke Van dermeersch, Christian Van Eyken, Wouter Vanbesien, Steve Vandenberghe, Joris Vandenbroucke

Stemming nr.4:

JA-stemmen:

Imade Annouri, Rob Beenders, Jan Bertels, Franc Bogovic, Robrecht Bothuyne, Karin Brouwers, Bart Caron, Vera Celis, Lode Ceyssens, An Christiaens, Sonja Claes, Paul Cordy, Cathy Coudyser, Rik Daems, Johan Danen, Koen Daniëls, Sabine de Bethune, Jean-Jacques De Gucht, Dirk de Kort, Kurt De Loor, Ingeborg De Meulemeester, Marnic De Meulemeester, Jos De Meyer, Jo De Ro, Gwenny De Vroe, Ortwin Depoortere, Matthias Diependaele, Bart Dochy, Michel Doomst, Jan Durnez, Jelle Engelbosch, Martine Fournier, Cindy Franssen, Caroline Gennez, Danielle Godderis-T'Jonck, Andries Gryffroy, Jamila Hamddan Lachkar, Maurice Helsen, Marc Hendrickx, Michèle Hostekint, Yamila Idrissi, Lies Jans, Vera Jans, Chris Janssens, Sofie Joosen, Ward Kennes, Marino Keulen, Yasmine Kherbache, Kathleen Krekels, Renaat Landuyt, Jos Lantmeeters, Laurence Libert, Bert Maertens, Marius Meremans, Elisabeth Meuleman, An Moerenhout, Bert Moyaers, Katrien Partyka, Lorin Parys, Peter Persyn, Jan Peumans, Ingrid Pira, Els Robeyns, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Björn Rzoska, Freya Saeys, Joke Schauvliege, Willem-Frederik Schiltz, Katrien Schryvers, Katia Segers, Elke Sleurs, Nadia Sminate, Tine Soens, Ann Soete, Bart Somers, Bruno Tobback, Bart Tommelein, Güler Turan, Ludo Van Campenhout, Orry Van de Wauwer, Freya Van den Bossche, Elke Van den Brandt, Tine van der Vloet, Anke Van dermeersch, Kris Van Dijck, Miranda Van Eetvelde, Christian Van Eyken, Paul Van Miert, Peter Van Rompuy, Mercedes Van Volcem, Manuela Van Werde, Wouter Vanbesien, Wilfried Vandaele, Steve Vandenberghe, Joris Vandenbroucke, Francesco Vanderjeugd, Karl Vanlouwe, Daniëlle Vanwesenbeeck, Sabine Vermeulen, Elke Wouters, Peter Wouters, Herman Wynants

Stemming nr.5:

JA-stemmen:

Imade Annouri, Rob Beenders, Jan Bertels, Franc Bogovic, Robrecht Bothuyne, Karin Brouwers, Bart Caron, Vera Celis, Lode Ceyssens, An Christiaens, Sonja Claes, Paul Cordy, Cathy Coudyser, Rik Daems, Johan Danen, Koen Daniëls, Sabine de Bethune, Jean-Jacques De Gucht, Dirk de Kort, Kurt De Loor, Ingeborg De Meulemeester, Marnic De Meulemeester, Jos De Meyer, Jo De Ro, Gwenny De Vroe, Ortwin Depoortere, Matthias Diependaele, Bart Dochy, Michel Doomst, Jan Durnez, Jelle Engelbosch, Martine Fournier, Cindy Franssen, Caroline Gennez, Danielle Godderis-T'Jonck, Andries Gryffroy, Jamila Hamddan Lachkar, Maurice Helsen, Marc Hendrickx, Michèle Hostekint, Yamila Idrissi, Lies Jans, Vera Jans, Chris Janssens, Sofie Joosen, Ward Kennes, Marino Keulen, Yasmine Kherbache, Kathleen Krekels, Renaat Landuyt, Jos Lantmeeters, Laurence Libert, Bert Maertens, Marius Meremans, Elisabeth Meuleman, An Moerenhout, Bert Moyaers, Katrien Partyka, Lorin Parys, Peter Persyn, Jan Peumans, Ingrid Pira, Els Robeyns, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Björn Rzoska, Freya Saeys, Joke Schauvliege,

Willem-Frederik Schiltz, Katrien Schryvers, Katia Segers, Elke Sleurs, Nadia Sminate, Tine Soens, Ann Soete, Bart Somers, Bruno Tobback, Bart Tommelein, Güler Turan, Ludo Van Campenhout, Orry Van de Wauwer, Freya Van den Bossche, Elke Van den Brandt, Tine van der Vloet, Anke Van dermeersch, Kris Van Dijck, Miranda Van Eetvelde, Christian Van Eyken, Paul Van Miert, Peter Van Rompuy, Mercedes Van Volcem, Manuela Van Werde, Wouter Vanbesien, Wilfried Vandaele, Steve Vandenberghe, Joris Vandenbroucke, Francesco Vanderjeugd, Karl Vanlouwe, Daniëlle Vanwesenbeeck, Sabine Vermeulen, Elke Wouters, Peter Wouters, Herman Wynants

Stemming nr.6:

JA-stemmen:

Franc Bogovic, Robrecht Bothuyne, Karin Brouwers, Vera Celis, Lode Ceyssens, An Christiaens, Sonja Claes, Paul Cordy, Cathy Coudyser, Rik Daems, Koen Daniëls, Sabine de Bethune, Jean-Jacques De Gucht, Dirk de Kort, Ingeborg De Meulemeester, Marnic De Meulemeester, Jos De Meyer, Jo De Ro, Gwenny De Vroe, Matthias Diependaele, Bart Dochy, Michel Doomst, Jan Durnez, Jelle Engelbosch, Martine Fournier, Cindy Franssen, Danielle Godderis-T'Jonck, Andries Gryffroy, Jamila Hamddan Lachkar, Maurice Helsen, Marc Hendrickx, Lies Jans, Vera Jans, Sofie Joosen, Ward Kennes, Marino Keulen, Kathleen Krekels, Jos Lantmeeters, Laurence Libert, Bert Maertens, Marius Meremans, Katrien Partyka, Lorin Parys, Peter Persyn, Jan Peumans, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Freya Saeys, Joke Schauvliege, Willem-Frederik Schiltz, Katrien Schryvers, Elke Sleurs, Nadia Sminate, Ann Soete, Bart Somers, Bart Tommelein, Ludo Van Campenhout, Orry Van de Wauwer, Tine van der Vloet, Kris Van Dijck, Miranda Van Eetvelde, Paul Van Miert, Peter Van Rompuy, Mercedes Van Volcem, Manuela Van Werde, Wilfried Vandaele, Francesco Vanderjeugd, Karl Vanlouwe, Daniëlle Vanwesenbeeck, Sabine Vermeulen, Elke Wouters, Peter Wouters, Herman Wynants

ONTHOUDINGEN:

Imade Annouri, Rob Beenders, Jan Bertels, Bart Caron, Johan Danen, Kurt De Loor, Ortwin Depoortere, Caroline Gennez, Michèle Hostekint, Yamila Idrissi, Chris Janssens, Yasmine Kherbache, Renaat Landuyt, Elisabeth Meuleman, An Moerenhout, Bert Moyaers, Ingrid Pira, Els Robeyns, Björn Rzoska, Katia Segers, Tine Soens, Bruno Tobback, Güler Turan, Freya Van den Bossche, Elke Van den Brandt, Anke Van dermeersch, Christian Van Eyken, Wouter Vanbesien, Steve Vandenberghe, Joris Vandenbroucke

Stemming nr.7:

JA-stemmen:

Imade Annouri, Rob Beenders, Jan Bertels, Franc Bogovic, Robrecht Bothuyne, Karin Brouwers, Bart Caron, Vera Celis, Lode Ceyssens, An Christiaens, Sonja Claes, Paul Cordy, Cathy Coudyser, Rik Daems, Johan Danen, Koen Daniëls, Sabine de Bethune, Jean-Jacques De Gucht, Dirk de Kort, Kurt De Loor, Ingeborg De Meulemeester, Marnic De Meulemeester, Jos De Meyer, Jo De Ro, Gwenny De Vroe, Ortwin Depoortere, Matthias Diependaele, Bart Dochy, Michel Doomst, Jan Durnez, Jelle Engelbosch, Martine Fournier, Cindy Franssen, Caroline Gennez, Danielle Godderis-T'Jonck, Andries Gryffroy, Jamila Hamddan Lachkar, Maurice Helsen, Marc Hendrickx, Michèle Hostekint, Yamila Idrissi, Lies Jans, Vera Jans, Chris Janssens, Sofie Joosen, Ward Kennes, Marino Keulen, Yasmine Kherbache, Kathleen Krekels, Renaat Landuyt, Jos Lantmeeters, Laurence Libert, Bert Maertens, Marius Meremans, Elisabeth Meuleman, An Moerenhout, Bert Moyaers, Katrien Partyka, Lorin Parys, Peter Persyn, Jan Peumans, Ingrid Pira, Els Robeyns, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Björn Rzoska, Freya Saeys, Joke Schauvliege,

Willem-Frederik Schiltz, Katrien Schryvers, Katia Segers, Elke Sleurs, Nadia Sminate, Tine Soens, Ann Soete, Bart Somers, Bruno Tobback, Bart Tommelein, Güler Turan, Ludo Van Campenhout, Orry Van de Wauwer, Freya Van den Bossche, Elke Van den Brandt, Tine van der Vloet, Anke Van dermeersch, Kris Van Dijck, Miranda Van Eetvelde, Christian Van Eyken, Paul Van Miert, Peter Van Rompuy, Mercedes Van Volcem, Manuela Van Werde, Wouter Vanbesien, Wilfried Vandaele, Steve Vandenberghe, Joris Vandenbroucke, Francesco Vanderjeugd, Karl Vanlouwe, Daniëlle Vanwesenbeeck, Sabine Vermeulen, Elke Wouters, Peter Wouters, Herman Wynants

Stemming nr.8:

JA-stemmen:

Imade Annouri, Rob Beenders, Jan Bertels, Franc Bogovic, Robrecht Bothuyne, Karin Brouwers, Bart Caron, Vera Celis, Lode Ceyssens, An Christiaens, Sonja Claes, Paul Cordy, Cathy Coudyser, Rik Daems, Johan Danen, Koen Daniëls, Sabine de Bethune, Jean-Jacques De Gucht, Dirk de Kort, Kurt De Loor, Ingeborg De Meulemeester, Marnic De Meulemeester, Jos De Meyer, Jo De Ro, Gwenny De Vroe, Ortwin Depoortere, Matthias Diependaele, Bart Dochy, Michel Doomst, Jan Durnez, Jelle Engelbosch, Martine Fournier, Cindy Franssen, Caroline Gennez, Danielle Godderis-T'Jonck, Andries Gryffroy, Jamila Hamddan Lachkar, Maurice Helsen, Marc Hendrickx, Michèle Hostekint, Yamila Idrissi, Lies Jans, Vera Jans, Chris Janssens, Sofie Joosen, Ward Kennes, Marino Keulen, Yasmine Kherbache, Kathleen Krekels, Renaat Landuyt, Jos Lantmeeters, Laurence Libert, Bert Maertens, Marius Meremans, Elisabeth Meuleman, An Moerenhout, Bert Moyaers, Katrien Partyka, Lorin Parys, Peter Persyn, Jan Peumans, Ingrid Pira, Els Robeyns, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Björn Rzoska, Freya Saeys, Joke Schauvliege, Willem-Frederik Schiltz, Katrien Schryvers, Katia Segers, Elke Sleurs, Nadia Sminate, Tine Soens, Ann Soete, Bart Somers, Bruno Tobback, Bart Tommelein, Güler Turan, Ludo Van Campenhout, Orry Van de Wauwer, Freya Van den Bossche, Elke Van den Brandt, Tine van der Vloet, Anke Van dermeersch, Kris Van Dijck, Miranda Van Eetvelde, Christian Van Eyken, Paul Van Miert, Peter Van Rompuy, Mercedes Van Volcem, Manuela Van Werde, Wouter Vanbesien, Wilfried Vandaele, Steve Vandenberghe, Joris Vandenbroucke, Francesco Vanderjeugd, Karl Vanlouwe, Daniëlle Vanwesenbeeck, Sabine Vermeulen, Elke Wouters, Peter Wouters, Herman Wynants

Stemming nr.9:

JA-stemmen:

Imade Annouri, Rob Beenders, Jan Bertels, Franc Bogovic, Robrecht Bothuyne, Karin Brouwers, Bart Caron, Vera Celis, Lode Ceyssens, An Christiaens, Sonja Claes, Paul Cordy, Cathy Coudyser, Rik Daems, Johan Danen, Koen Daniëls, Sabine de Bethune, Jean-Jacques De Gucht, Dirk de Kort, Kurt De Loor, Ingeborg De Meulemeester, Marnic De Meulemeester, Jos De Meyer, Jo De Ro, Gwenny De Vroe, Ortwin Depoortere, Matthias Diependaele, Bart Dochy, Michel Doomst, Jan Durnez, Jelle Engelbosch, Martine Fournier, Cindy Franssen, Caroline Gennez, Danielle Godderis-T'Jonck, Andries Gryffroy, Jamila Hamddan Lachkar, Maurice Helsen, Marc Hendrickx, Michèle Hostekint, Yamila Idrissi, Lies Jans, Vera Jans, Chris Janssens, Sofie Joosen, Ward Kennes, Marino Keulen, Yasmine Kherbache, Kathleen Krekels, Renaat Landuyt, Jos Lantmeeters, Laurence Libert, Bert Maertens, Marius Meremans, Elisabeth Meuleman, An Moerenhout, Bert Moyaers, Katrien Partyka, Lorin Parys, Peter Persyn, Jan Peumans, Ingrid Pira, Els Robeyns, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Björn Rzoska, Freya Saeys, Joke Schauvliege, Willem-Frederik Schiltz, Katrien Schryvers, Katia Segers, Elke Sleurs, Nadia Sminate, Tine Soens, Ann Soete, Bart Somers, Bruno Tobback, Bart Tommelein,

Güler Turan, Ludo Van Campenhout, Orry Van de Wauwer, Freya Van den Bossche, Elke Van den Brandt, Tine van der Vloet, Anke Van dermeersch, Kris Van Dijck, Miranda Van Eetvelde, Christian Van Eyken, Paul Van Miert, Peter Van Rompuy, Mercedes Van Volcem, Manuela Van Werde, Wouter Vanbesien, Wilfried Vandaele, Steve Vandenberghe, Joris Vandenbroucke, Francesco Vanderjeugd, Karl Vanlouwe, Daniëlle Vanwesenbeeck, Sabine Vermeulen, Elke Wouters, Peter Wouters, Herman Wynants

Stemming nr.10:

JA-stemmen:

Imade Annouri, Rob Beenders, Jan Bertels, Franc Bogovic, Robrecht Bothuyne, Karin Brouwers, Bart Caron, Vera Celis, Lode Ceyssens, An Christiaens, Sonja Claes, Paul Cordy, Cathy Coudyser, Rik Daems, Johan Danen, Koen Daniëls, Sabine de Bethune, Jean-Jacques De Gucht, Dirk de Kort, Kurt De Loor, Ingeborg De Meulemeester, Marnic De Meulemeester, Jos De Meyer, Jo De Ro, Gwenny De Vroe, Ortwin Depoortere, Matthias Diependaele, Bart Dochy, Michel Doomst, Jan Durnez, Jelle Engelbosch, Martine Fournier, Cindy Franssen, Caroline Gennez, Danielle Godderis-T'Jonck, Andries Gryffroy, Jamila Hamddan Lachkar, Maurice Helsen, Marc Hendrickx, Michèle Hostekint, Yamila Idrissi, Lies Jans, Vera Jans, Chris Janssens, Sofie Joosen, Ward Kennes, Marino Keulen, Yasmine Kherbache, Kathleen Krekels, Renaat Landuyt, Jos Lantmeeters, Laurence Libert, Bert Maertens, Marius Meremans, Elisabeth Meuleman, An Moerenhout, Bert Moyaers, Katrien Partyka, Lorin Parys, Peter Persyn, Jan Peumans, Ingrid Pira, Els Robeyns, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Björn Rzoska, Freya Saeys, Joke Schauvliege, Willem-Frederik Schiltz, Katrien Schryvers, Katia Segers, Elke Sleurs, Nadia Sminate, Tine Soens, Ann Soete, Bart Somers, Bruno Tobback, Bart Tommelein, Güler Turan, Ludo Van Campenhout, Orry Van de Wauwer, Freya Van den Bossche, Elke Van den Brandt, Tine van der Vloet, Anke Van dermeersch, Kris Van Dijck, Miranda Van Eetvelde, Christian Van Eyken, Paul Van Miert, Peter Van Rompuy, Mercedes Van Volcem, Manuela Van Werde, Wouter Vanbesien, Wilfried Vandaele, Steve Vandenberghe, Joris Vandenbroucke, Francesco Vanderjeugd, Karl Vanlouwe, Daniëlle Vanwesenbeeck, Sabine Vermeulen, Elke Wouters, Peter Wouters, Herman Wynants

Stemming nr.11:

JA-stemmen:

Imade Annouri, Rob Beenders, Jan Bertels, Robrecht Bothuyne, Karin Brouwers, Bart Caron, Vera Celis, Lode Ceyssens, An Christiaens, Sonja Claes, Paul Cordy, Cathy Coudyser, Rik Daems, Johan Danen, Koen Daniëls, Sabine de Bethune, Jean-Jacques De Gucht, Dirk de Kort, Kurt De Loor, Ingeborg De Meulemeester, Marnic De Meulemeester, Jos De Meyer, Jo De Ro, Gwenny De Vroe, Ortwin Depoortere, Matthias Diependaele, Bart Dochy, Michel Doomst, Jan Durnez, Jelle Engelbosch, Martine Fournier, Cindy Franssen, Caroline Gennez, Danielle Godderis-T'Jonck, Andries Gryffroy, Jamila Hamddan Lachkar, Maurice Helsen, Marc Hendrickx, Michèle Hostekint, Lies Jans, Vera Jans, Chris Janssens, Sofie Joosen, Ward Kennes, Marino Keulen, Yasmine Kherbache, Kathleen Krekels, Renaat Landuyt, Jos Lantmeeters, Laurence Libert, Bert Maertens, Marius Meremans, Elisabeth Meuleman, An Moerenhout, Bert Moyaers, Katrien Partyka, Lorin Parys, Peter Persyn, Jan Peumans, Ingrid Pira, Els Robeyns, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Björn Rzoska, Freya Saeys, Joke Schauvliege, Willem-Frederik Schiltz, Katrien Schryvers, Katia Segers, Elke Sleurs, Nadia Sminate, Tine Soens, Ann Soete, Bart Somers, Bruno Tobback, Bart Tommelein, Güler Turan, Ludo Van Campenhout, Orry Van de Wauwer, Freya Van den Bossche, Tine van der Vloet, Anke Van dermeersch, Kris Van Dijck, Miranda Van Eetvelde, Christian Van Eyken, Paul Van Miert, Peter Van

Rompuy, Mercedes Van Volcem, Manuela Van Werde, Wouter Vanbesien, Wilfried Vandaele, Steve Vandenberghe, Joris Vandenbroucke, Francesco Vanderjeugd, Daniëlle Vanwesenbeeck, Sabine Vermeulen, Elke Wouters, Peter Wouters, Herman Wynants

Stemming nr.12:

JA-stemmen:

Imade Annouri, Rob Beenders, Jan Bertels, Robrecht Bothuyne, Karin Brouwers, Bart Caron, Vera Celis, Lode Ceyssens, An Christiaens, Sonja Claes, Paul Cordy, Cathy Coudyser, Rik Daems, Johan Danen, Koen Daniëls, Sabine de Bethune, Jean-Jacques De Gucht, Dirk de Kort, Kurt De Loor, Ingeborg De Meulemeester, Marnic De Meulemeester, Jos De Meyer, Jo De Ro, Gwenny De Vroe, Ortwin Depoortere, Matthias Diependaele, Bart Dochy, Michel Doomst, Jan Durnez, Jelle Engelbosch, Martine Fournier, Cindy Franssen, Caroline Gennez, Danielle Godderis-T'Jonck, Andries Gryffroy, Jamila Hamddan Lachkar, Maurice Helsen, Marc Hendrickx, Michèle Hostekint, Lies Jans, Vera Jans, Chris Janssens, Sofie Joosen, Ward Kennes, Marino Keulen, Yasmine Kherbache, Kathleen Krekels, Renaat Landuyt, Jos Lantmeeters, Laurence Libert, Bert Maertens, Marius Meremans, Elisabeth Meuleman, An Moerenhout, Bert Moyaers, Katrien Partyka, Lorin Parys, Peter Persyn, Jan Peumans, Ingrid Pira, Els Robeyns, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Björn Rzoska, Freya Saeys, Joke Schauvliege, Willem-Frederik Schiltz, Katrien Schryvers, Katia Segers, Willy Segers, Elke Sleurs, Nadia Sminate, Tine Soens, Ann Soete, Bart Somers, Bruno Tobback, Bart Tommelein, Güler Turan, Ludo Van Campenhout, Orry Van de Wauwer, Freya Van den Bossche, Tine van der Vloet, Anke Van dermeersch, Kris Van Dijck, Miranda Van Eetvelde, Christian Van Eyken, Paul Van Miert, Peter Van Rompuy, Mercedes Van Volcem, Manuela Van Werde, Wouter Vanbesien, Wilfried Vandaele, Steve Vandenberghe, Joris Vandenbroucke, Francesco Vanderjeugd, Daniëlle Vanwesenbeeck, Sabine Vermeulen, Elke Wouters, Peter Wouters, Herman Wynants